

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

DİSİPLİNLERARASI DAVRANIŞ BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ÇALIŞAN KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ,
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ VE STRESLE BAŞ
ETME YÖNTEMLERİYLE OLAN ETKİLEŞİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE GÜNAY TURAN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ŞEVİK

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI DAVRANIŞ BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ÇALIŞAN KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ,
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ VE STRESLE BAŞ ETME
YÖNTEMLERİYLE OLAN ETKİLEŞİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE GÜNAY TURAN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ŞEVİK

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Melike GÜNAY TURAN tarafından Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ŞEVİK yönetiminde hazırlanan ve **31/01/2023** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Çalışan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algılarının, Psikolojik Sağlık Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Yöntemleriyle Olan Etkileşimi**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Disiplinlerarası Davranış Bilimleri Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ŞEVİK

Prof. Dr. Gülay GÜNAY

Doç. Dr. Yener PAZARCIK

İmza

.....

.....

.....

Tez No : .....

Tez Savunma Tarihi :31/01/2023

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK
Enstitü Müdürü

.././2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Melike GÜNAY TURAN

13/02/2023

TEŞEKKÜR

Tez çalışmama verdiği destek ve sunduğu katkılar için değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ŞEVİK'e, araştırmama sunduğu katkılar ve tecrübeleriyle yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Gülay GÜNAY'a, yüksek lisans sürecinin başlangıcından itibaren desteklerini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Yener PAZARCIK'a, bu yoğun süreçte her zaman beni sabırla dinlediği için biricik arkadaşım Ezgi TEZCAN ÖZALP'e, literatür taraması ve veri toplama süreçlerinde katkılarından dolayı tüm çalışma arkadaşlarıma, yüksek lisansa başvuru sürecinde beni yönlendirerek bu alana ulaşmamı sağlayan canım kardeşim Ata Melih GÜNAY'a, tezimin her aşamasında benden desteğini esirgemeyen ve katkı sunan sınıf arkadaşım ve meslektaşım canım arkadaşım Merve KEMER'e, çalışmamın her aşamasında paylaştığı bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren canım arkadaşım Bilge KARAKAŞ'a, deneyimlerini aktaran ve bu yoğun süreçte beni yönlendiren sevgili eşim Barış TURAN'a ve koşullar ne olursa olsun bugünlere ulaşmamda en büyük katkıyı sağlayan sevgili annem Birsen GÜNAY ve babam Musa GÜNAY'a sonsuz teşekkürler.

Bu tez memleketim Kahramanmaraş ve çevre illerde 06 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremde can vermiş bütün kadınlara ithaf edilmiştir.

Melike GÜNAY TURAN
Çanakkale, Şubat 2023

ÖZET

ÇALIŞAN KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ, PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ VE STRESLE BAŞ ETME YÖNTEMLERİYLE OLAN ETKİLEŞİMİ

Melike GÜNAY TURAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Disiplinlerarası Davranış Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Ali Emre ŞEVİK

Şubat 2023, 98

Bu araştırmanın amacı, çalışan kadınların sahip oldukları toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleri üzerindeki ilişki ve etkileri incelemektir. Araştırmanın örneklemini İzmir ili Bayraklı ve Bornova ilçelerinde eğitim sektöründe çalışan 25-55 yaşları arasında 205 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, Araştırmada Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Stresle Baş Etme Yöntemleri Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama süreci katılımcılara yapılan bilgilendirmeler doğrultusunda çevrimiçi anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Ölçekler IBM SPSS 29 paket programıyla değerlendirilerek elde edilen verilerde normallik dağılımı, frekans analizi, faktör analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi, t testi, tek yönlü varyans analizi yöntemleri uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; katılımcıların toplumsal cinsiyet algı ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğu, stresle baş etmede çoğunlukla kendine güvenli yaklaşım yöntemini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı ile kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında pozitif yönlü kuvvetli ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanırken çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım boyutları ile aralarında negatif yönlü güçlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak toplumsal cinsiyet algısı ile sosyal destek arama alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Toplumsal cinsiyet algısı

ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan regresyon analizlerinde ise katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çalışan Kadınlar, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Algısı, Psikolojik Sağlamlık, Stresle Baş Etme, Stresle Baş Etme Yöntemleri

ABSTRACT

THE INTERACTION BETWEEN THE GENDER PERCEPTION OF WORKING WOMEN AND THEIR PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND STRESS MANAGING METHODS

Melike GÜNAY TURAN

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate Education Institute

Department of Interdisciplinary Behavioral Sciences, Master's Degree Thesis

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Ali Emre ŞEVİK

February 2023, 98

The aim of this research is to examine the relationship and effects of gender perceptions of working women on their psychological resilience levels and methods of coping with stress. The sample of the research consists of 205 women the ages between 25-55, working in the education sector in Bayraklı and Bornova districts of İzmir. Demographic Information Form, Gender Perception Scale, Brief Psychological Resilience Scale and Methods of Coping with Stress Scale were used as data collection tools in the research. The data collection process was carried out through an online questionnaire in line with the information given to the participants. Normality distribution, frequency analysis, factor analysis, reliability analysis, correlation analysis, regression analysis, t test, one-way analysis of variance methods were applied to the data obtained by evaluating the scales with the IBM SPSS 29 package program. According to the findings obtained; It has been determined that the participants have high levels of gender perception and psychological resilience, and they mostly prefer the self-confident approach method in coping with stress. While it was determined that there was a strong and significant positive relationship between the perception of gender and the self-confident approach dimension, it was determined that there was a strong and significant negative relationship between the helpless approach and the submissive approach dimensions. However, no significant relationship was found between the perception of gender and the sub-dimension of seeking social support. A

significant relationship was also found between the perception of gender and the level of psychological resilience. In the regression analysis, it was found that the gender perceptions of the participants had a significant effect on their psychological resilience levels and methods of coping with stress.

Keywords: Working Women, Gender, Perception of Gender, Psychological Resilience, Coping with Stress, Methods of Coping with Stress

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	xi
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu	3
1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi	3
1.2. Araştırmanın Alt Problemleri	3

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	4
2.1.1. Cinsiyetin Tanımı	5
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Tanımı	6
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Tutumları	8
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Algısı	10
2.2. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kuramlar	12
2.2.1. Psikanalitik Kuram	12
2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	13
2.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı	14
2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı	14

2.2.5. Feminist Kuram	15
2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimine Etki Eden Etmenler	15
2.3.1. Aile	15
2.3.2. Dil	16
2.3.3. Kitle İletişim Araçları	17
2.3.4. Eğitim	18
2.4. Toplumsal Cinsiyet Normları	19
2.5. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı	20
2.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	22
2.7. Çalışma Hayatında Kadın	23
2.7.1. Türkiye’de Çalışan Kadın İstihdamı	24
2.7.2. Çalışma Hayatında Cinsiyet Ayrımcılığı	29
2.8. Psikolojik Sağlamlık Kavramı	31
2.8.1. Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler	33
Risk Faktörleri	33
Koruyucu Faktörler	34
2.8.2. Psikolojik Sağlamlığı Olan Kişilerin Nitelikleri	35
2.9. Stresle Baş Etme Yöntemleri	36
2.9.1. Stres Kavramı	36
2.9.2. Stresle Baş Etme ve Stresle Baş Etme Yöntemleri	39
2.10 Toplumsal Cinsiyet ve Psikolojik Sağlamlık	41
2.11 Toplumsal Cinsiyet ve Stresle Baş Etme	41
2.12 Stresle Baş Etme ve Psikolojik Sağlamlık	42
2.13 Yapılan Araştırmalar	44
2.13.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramına İlişkin Yapılan Araştırmalar	44
2.13.2. Psikolojik Sağlamlık Kavramına İlişkin Yapılan Araştırmalar	46
2.13.3. Stresle Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Yapılan Araştırmalar	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

49

3.1. Araştırmanın Konusu	49
3.2. Araştırmanın Amacı	49
3.3. Araştırmanın Önemi	49
3.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	50

3.5. Araştırmanın Modeli ve Hipotezi	50
3.6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	52
3.7. Araştırmanın Veri Toplama Araç ve Teknikleri	53
3.7.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	53
3.7.2. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	54
3.7.3. Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği	54
3.8. Veri Toplama Süreci	55
3.9. Araştırma Verilerinin Analizi	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

56

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Demografik Bulgular	56
4.2. Frekans Analizlerine İlişkin Bulgular	57
4.3. Güvenirlilik Analizine İlişkin Bulgular	61
4.4. Faktör Analizine İlişkin Bulgular	62
4.5. Araştırma Verilerine İlişkin Korelasyon Analizi	66
4.6. Araştırma Verilerine İlişkin Regresyon Analizi	67
4.7. Araştırma Verilerine İlişkin T Testi ve Oneway ANOVA Analizleri	69

BEŞİNCİ BÖLÜM

79

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç	79
5.2. Öneriler	82
KAYNAKÇA	84
EKLER	I
EK 1. ANKET FORMU.....	I
EK 2. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ.....	II
EK 3. KISA PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ.....	IV
EK 4. STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARI ÖLÇEĞİ.....	V
EK 5. ETİK KURUL İZİNİ.....	VII
ÖZGEÇMİŞ.....	VIII

SİMGELER VE KISALTMALAR

UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
LGBT+QIA	Lezbiyen, Gay, Bisexsüel, Transexsüel, Queer, İntersex, Asexsüel
WEF	Dünya Ekonomik Forumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
%	Yüzde oranı
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
$\bar{X}$	Ortalama
N	Katılımcı Sayısı
S	Standart Sapma
P	Anlamlılık değeri
Sig.	“Significance”
SPSS	Statistical Package For Social Sciences

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	2020 yılı verilerine ilişkin cinsiyete göre seçilmiş göstergeler	28
Tablo 2	Araştırma hipotezleri	51
Tablo 3	Katılımcıların demografik verilerine ilişkin frekans dağılımı ve yüzde	56
Tablo 4	Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu	57
Tablo 5	Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu	59
Tablo 6	Stresle başa çıkma tarzları ölçeğinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu	60
Tablo 7	Kabul görmüş güvenirlik düzeyleri	62
Tablo 8	Toplumsal cinsiyet algısı, kısa psikolojik sağlamlık ve stresle başa çıkma tarzları ölçeklerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu	62
Tablo 9	Toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik sağlamlık ve stresle başa çıkma tarzları ölçeklerinin KMO ve Barlett Değerleri	63
Tablo 10	Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi	63
Tablo 11	Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi	64
Tablo 12	Stresle başa çıkma tarzları ölçeği boyutlarının dağılımı ve açımlayıcı faktör analizi	65
Tablo 13	Araştırmada yer alan ölçeklerin korelasyon analizi	66
Tablo 14	Toplumsal cinsiyet algısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisi	68

Tablo 15	Toplumsal cinsiyet algısının kendine güvenli yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisi	68
Tablo 16	Toplumsal cinsiyet algısının çaresiz yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisi	68
Tablo 17	Toplumsal cinsiyet algısının boyun eğici yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisi	69
Tablo 18	Demografik verilerin katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile karşılaştırılması	70
Tablo 19	Demografik verilerin katılımcıların psikolojik sağlımlıkları ile karşılaştırılması	71
Tablo 20	Yaş değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması	73
Tablo 21	Katılımcıların medeni hal durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması	74
Tablo 22	Eğitim durumunu değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması	74
Tablo 23	Katılımcıların aylık gelir durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması	75
Tablo 24	Ebeveyn olma durumu değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması	76
Tablo 25	Doğum yeri değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	2002-2020 yılları arası kadın işgücü durumu	27
Şekil 2	2020 yılı verilerine göre kadınların işgücüne dahil olmama nedenleri	27
Şekil 3	Birey ve toplum üzerinde strese neden olan etmenler	38

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

Bireyleri tanımlayabilmek için; yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum, kişinin toplumdaki konumu gibi belirli kavramlar üzerinde sınıflandırılmalar yapılmaktadır. Bu kavramlardan cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları; biyolojik, davranış-tutum ve kültürel normlar açısından kategorize etmektedir (Akkaş, 2019:98). Kategorize edilen bu kavram aynı zamanda bireyler arasında ayrımcılığı da beraberinde getirerek kadın ve erkeklerin toplumsal yapı içerisindeki, iş hayatındaki, kültürel ve sosyal yaşamlarındaki konumlarını şekillendirmektedir. Kültürel yapının getirisi olan gelenekler, inanç sistemi, kadın-erkek iş bölümü ve verdikleri emeğin karşılığı cinsiyet kalıp yargılarının oluşumunda önem taşımaktadır (Karakaya, 2018:40).

Dönemsel ve koşullara bağlı olarak farklı konum ve şekillerde iş hayatına emek veren kadınlar, emeklerinin karşılığını Sanayi Devrimi ile birlikte alabilmişlerdir. Toplumsal yapının cinsiyet algısı, kadınların iş yaşamında karşılaştıkları sorunları ve cinsiyetler arası farklılaşan uygulamaları beraberinde getirmektedir (Yılmaz, 2019:1).

Stresle baş etme yöntemleri, stres sebebiyle doğan fiziksel ve psikolojik etkileri ortadan kaldırmaya ilişkin tepkileri kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Birey, çevre ve stresin kaynağı gibi öğeler stresle baş etme yöntemleri üzerinde etkilidir. Bu nedenle stresle başa çıkma yöntemleri kişiden kişiye ve durumdan duruma göre değişmektedir (Savcı ve Aysan, 2014:45).

Travmatik yaşantılara kişinin ruhsal olarak uyum sağlayabilmesi ve hedeflerine ulaşabilme öz yeterliliğine sahip olması, psikolojik sağlamlık olarak ifade edilmektedir (Ungar, 2008:219). Literatürde psikolojik sağlamlık; bireysel, çevresel ve ailesel risk ve koruyucu faktörleri olarak sınıflandırılmıştır. Koruyucu ve risk faktörleri stres yaratan durumlar karşısında kişinin uyumlu davranmasını kolaylaştırmaktadır. Koruyucu faktörler, risk faktörlerinin etkilerini azaltarak kişilerin fiziksel ve ruhsal bakımdan daha sağlıklı olmalarına katkı sağlar (Özer, 2016:595).

Önder 2013 yılında yaptığı araştırmada, ekonomik kriz dönemlerinde kadın çalışan istihdamının arttığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra kadınların çalışma hayatında; sosyal güvencelerinin olmaması, aldıkları ücretin düşük olması, kültürel yapıda erkek egemen düşüncenin hakim olması, toplumsal cinsiyet rolleri, eğitim düzeyinin düşük olması gibi

sorunlarla karşılaştıklarını ve bu unsurların çalışma hayatına katılımlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir (Önder, 2013:60).

Yüksel (2013), 19-73 yaş arası 248 evli kadınla yaptığı araştırmada; kadınların stresle başa çıkarken sosyal destek aramaya başvurma, boyun eğici, iyimser ve çaresiz yaklaşımı tercih eden kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra; stresle başa çıkmada problem odaklı başa çıkarak kendine güvenli yaklaşımı benimseyen kadınlarda eşitlikçi cinsiyet rolü tutumlarının hakim olduğunu saptamıştır (Yüksel, 2013:7).

Altun, 2019 yılında yaptığı çalışmada 300 kadın katılımcı üzerinden toplumsal cinsiyet rolleri ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol düzeyi yükseldikçe çocukluk çağı travmalarının azaldığı görülmüştür. Aynı zamanda çalışan kadınların daha çok çocukluk çağı travmasına sahip olduğu belirlenerek çalışmayan kadınların ise eşitlikçi cinsiyet rollerini daha fazla benimsedikleri tespit edilmiştir (Altun, 2019:8).

2019 yılında Yazıcı Çelebi'nin 312 kadın katılımcı ile yaptığı araştırmada; psikolojik sağlık düzeyi ile dışadönüklük düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların nevroitiklik düzeyi azaldıkça psikolojik sağlıklarının arttığı saptanmıştır (Yazıcı Çelebi, 2021:135).

Yapılan literatür taramasına göre; çalışma hayatında bulunan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlık seviyeleri ve stresle başa çıkma yöntemleri üzerindeki etkilerinin ele alınmadığı görülmüştür. Bu bağlamda bu araştırmada amaçlanan; çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlıkları ve stresle baş etme yöntemleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Günümüz koşullarında kadınların çalışma hayatında yaşadığı zorlukların önüne geçilmesi adına bu araştırmanın faydalı olabileceği düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Çalışma hayatında bulunan kadınların toplumsal cinsiyet algı durumları ve bu algının psikolojik sağlamlık düzeylerine ve stresle baş etme yöntemlerine etkisi araştırmanın problemidir.

1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleri üzerinde etkisi var mıdır?

1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile stresle baş etme yöntemleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde etkisi bulunmakta mıdır?

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının stresle baş etme yöntemleri üzerinde etkisi var mıdır?

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları; yaş, medeni hal, eğitim durumu, aylık gelir, ebeveyn olma durumu ve doğum yeri değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışan kadınların psikolojik sağlamlık düzeyleri; yaş, medeni hal, eğitim durumu, aylık gelir, ebeveyn olma durumu ve doğum yeri değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri; yaş, medeni hal, eğitim durumu, aylık gelir, ebeveyn olma durumu ve doğum yeri değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu kısımda literatür taraması yapılan toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik sağlamlık ve stresle baş etme yöntemleri başlıkları ve bu kavramlara ilişkin alt başlıklara yer verilmiştir.

2.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Bireyler, tercihlerine bırakılmaksızın belirli bir gen yapısı ve fiziksel özelliklerle doğarlar. Cinsiyet olarak ifade edilen bu kısım, birçok davranış örüntüsünü bir araya getirmektedir. Foucault, cinsiyeti; kanun ve sınırlamalarla ilişkilendirilen ve kurgusal açıdan anatomik unsurları, fizyolojik fonksiyonları, haz, duyum ve davranışları bütünleştiren bir terim olarak ifade etmektedir (Foucault, 2021:159).

Cinsiyet, kişinin fiziksel özellikleriyle açıklanırken; toplumsal cinsiyet kavramı, kişinin toplum içindeki konumunu ifade eden bir sosyal statü aracıdır. Cinsiyetin yeni bir boyutta ele alınarak toplumsal görevler ve konum bakımından değerlendirilmesi ve kültürel farklılıklara göre değişkenlik gösteren bir kavram haline gelmesi toplumsal cinsiyet olarak belirtilmiştir (Akkaş, 2019:99).

Dünya üzerinde kadın ve erkeğe verilen değer, kültürlerle ve toplumlara göre değişkenlik göstermektedir. Bu değerlerin oluşmasında ise toplumların kültürel değerleri kapsamında yer alan kadın ve erkek rolleri önem arz etmektedir (Işık, 2018:12).

Değişkenlik gösteren toplumsal cinsiyet; kadın erkek arasındaki iş paylaşımını, bireylerin toplumda bulunan yerini ve sosyoekonomik konumunu ifade eden bir kavramdır. Aynı kültürel yapı içerisinde zamanla değişebilen bir yapıya sahip olan toplumsal cinsiyet, aileler arasında bile farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Daha önceleri ülkemizdeki kız çocuklarının pek çoğunun okutulmayıp çok küçük yaşlarda evlendirilmesi günümüzde ise bu algının önemli oranda değişmesi bu duruma örnek gösterilebilir. Kadın ve erkeğin toplum içindeki yönlerini vurgulayan bu kavram; cinsiyete ilişkin sosyokültürel değer yargıları, toplumdaki görev dağılımının cinsiyete göre biçimlenmesi, toplumsal rol ve davranış kalıpları hakkında bünyesinde cinsiyet kodları barındırmaktadır (Uluocak vd., 2014:49).

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeğin fiziksel ayrımının doğurduğu kültürel ve toplumsal farkları ifade etmektedir. Bu kavramla ilgili unsurlar, kültürel bakımdan kadın ve erkeği belirli kalıplar içerisinde açıklamaktadır. Kültürel yapıya göre şekillenen cinsiyet kalıpları, kadını erkeğe bağımlı hale getirerek toplumsal yapıya uygun biçimde bu durumu meşrulaştırmaktadır (Güven, 2018:401).

Bir kavram olarak 1930’larda ele alınan toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyet ile psikolojik yapının ayrımını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. 1950 yıllarında toplumsal cinsiyet kavramı psikolojide “kimlik” adı altında ifade edilerek kişinin “kadın veya erkek olmasına ilişkin öz algısı” olarak belirtilmiştir. Toplumsal cinsiyetin detaylandırılarak günümüzdeki anlamıyla kullanımı ise 1970’li yıllarda feminizmin kişinin fizyolojik özelliklerinin toplumsal eşitsizlik üzerinde geçerli bir neden olarak sayılamayacağı söylemiyle olmuştur (Sayer, 2011:9).

Fizyolojik olarak kadın veya erkek olmak cinsiyet (sex) kavramını belirtirken içinde bulunulan kültür ve toplumsal yapının attığı beklenti ve anlamlar toplumsal cinsiyet (gender) kavramını doğurmaktadır. Detaylandırmak gerekirse kız ve erkek çocukların buldukları toplumun getirdiği olan kültürel yapı bağlamında kendi cinsiyetlerine yönelik kalıp yargılara ilişkin davranış ve tutum geliştirdikleri, bu yargılar doğrultusunda meydana gelen rolleri benimsedikleri görülmektedir. Bireylerin toplumsal ve kültürel olarak kendilerine atfedilen bu kalıp yargılara ilişkin benimsedikleri roller toplumsal cinsiyet rolleridir (Dökmen, 2022:31).

Öncelikle ailenin yönlendirmesiyle oluşan cinsiyet ayrımcılığı, kültürel normlara göre belirginleşerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yaratmakta ve bunu görmezden gelerek onaylayan bir neslin devamlılığına sebep olmaktadır. Bu bağlamda bir toplumda kadının kendisine biçilen rol ve beklentileri yerine getirmeyi ön planda tuttuğu; kendi karar ve isteklerini uygulamakta zorlandığı görülmektedir. Bu bakış açısı kadının erkeğe oranla toplumdaki yeri ve değerinin daha az olmasına sebebiyet vermektedir (Dinç Kahraman, 2010:30).

2.1.1. Cinsiyetin Tanımı

Cinsiyet yalnızca psikoloji bilimiyle sınırlı kalmamakla birlikte; sosyoloji, biyoloji, antropoloji gibi pek çok alanda ele alınan bir kavramdır. 1900’lü yıllarda sosyal psikoloji

alanında demografik bir değişken olarak görülen cinsiyet kavramı, 1930 ile 1970 seneleri arasında ise kişilik üzerindeki etkisinin farkına varılarak bireylerin “kadınısı” veya “erkeksi” olabileceği yönünde bir bakış açısı doğmuştur. 1970’li yıllardan sonra ise “kadınısı” ve “erkeksi” kavramlarının birbirinden ayrı ele alınması gerektiği görüşüne varılmıştır. 1980’li yıllarda cinsiyet kavramı sosyal bir sınıflandırma olarak görülmüş, toplumsal cinsiyet kavramının ise daha çok toplumdan ve kültürel yapıdan etkilendiği söylemi ortaya atılmıştır (Dökmen, 2022:17).

Cinsiyetin İngilizce karşılığı “sex” olarak ifade edilirken toplumsal cinsiyet terimi aynı dilde “gender” olarak belirtilmektedir. Fizyolojik bir kavram olan cinsiyet (sex), demografik bir özellik olarak kullanılmaktadır (Dökmen, 2022:18). Fizyolojik açıdan kadın-erkek farkını belirtmesi bakımından cinsiyet, kişileri diğer demografik özelliklere göre daha çok etkiler (Arıcı, 2011:9).

Bireyin biyolojik açıdan dişi (female) veya er (male) olması ile toplumsal yapının getirdiği rol sistemine göre kadın (woman) veya erkek (man) olması birbirinden ayrı kavramlar olarak ifade edilmektedir (Vatandaş, 2007:30).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyetin Tanımı

İlk olarak 1968 senesinde Robert Stoller’in “Sex and Gender” adlı eserinde kullanılan toplumsal cinsiyet kavramı, Annie Oakley kullanımıyla birlikte yaygınlaşmıştır (Polat, 2018:255).

Kişinin fiziksel yapısıyla birlikte psikolojik durumunu da belirten toplumsal cinsiyet (gender) kavramı, kadın-erkek olma durumuna içinde bulunulan toplumsal ve kültürel yapının etkilerini yansıtmaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, kişinin kadınısı veya erkeksi özelliklere göre kategorize olmasını sağlayan psikososyal nitelikler olarak ifade edilebilir (Dökmen, 2022:20).

Bir başka deyişle toplumsal cinsiyet kavramı, fizyolojik ayırmadan ziyade kültürel yapının kadını ve erkeği algılayış biçimi ve beklentileriyle ilintilidir (Altınova ve Duyan, 2013:11).

Toplumsal cinsiyet esasında aile ve çevrenin de etkisiyle doğum öncesinde başlayıp doğum sonrası ve yaşam boyu sürmeye devam etmektedir (Üner, 2008:6). Cinsiyet terimi

iki farklı cins arasında bulunan fiziksel ayrımı belirtirken toplumsal cinsiyet, cinsler arası iletişimi toplumsal ve kültürel olarak ele alarak aralarında bulunan ilişkiyi sosyal açıdan inceler (Polat, 2010:17).

Vatandaş 2007 yılında yaptığı çalışmada toplumsal cinsiyeti; toplumsal yapı içerisinde kişinin yeri ve kendisinden beklenen roller, kişinin cinsiyetiyle ilgili olduğunu söylemiştir. Biyolojik olarak kadın veya erkek olmak, toplumsal ve kültürel yapıda sergilenecek tutum ve davranışları, rolleri ve beklentileri belirlemektedir (Vatandaş, 2007:30).

Genel anlamda cinsiyet, fiziksel açıdan kadın-erkek ayrımı olarak tanımlanırken toplumsal cinsiyet, bireylerin toplumsal ve sosyal yapı içerisindeki kimliklerini ifade etmektedir. Biyolojik bir kavram olan cinsiyet sabit bir yapıya sahiptir ancak toplumsal cinsiyet kavramı kültürel değerlere ve toplumsal yapının algısına göre değişebilir bir yapıdadır (Akkaş, 2019:100).

Uluocak ve arkadaşları, toplumsal cinsiyet rollerinin doğum öncesi anne karnında belirlenen biyolojik etmenler haricinde gelenek ve göreneklere uygun olarak, toplumsal kalıplar doğrultusunda biçimlendiğini söylemiştir. Cinsiyet kadın-erkek, toplumsal cinsiyet ise feminen-maskülen olarak kategorize edilmektedir (Uluocak vd., 2014:7).

Toplumsal cinsiyet, doğal farklılık ve kültürel farklılık yaklaşımı olarak iki grupta ele alınmaktadır. Cinsiyetin genlere göre farklılaşması doğal farklılık yaklaşımı olarak ifade edilirken bireyin doğum sonrası çevresinden edindiği roller, toplumsal ve kültürel normlar ve kendisinden beklenenler kültürel farklılık yaklaşımı kapsamında açıklanmıştır. Doğal farklılık yaklaşımında kadın-erkek cinsiyetinin biyolojik yanı önemli görülürken kültürel farklılık yaklaşımında toplumsal cinsiyet ayrımcılığı cinsellik üzerindeki beklenti ve toplumsal kalıp yargıların değişkenlik göstermesiyle ilişkilendirilir. Toplumsal cinsiyetin yarattığı en önemli sıkıntı, toplum içerisindeki kadın-erkek farklılığının yanı sıra şartların da eşit olmaması durumudur. Bir çalışma ortamında aynı işi yapmalarına rağmen kadın ve erkeğin aldığı ücretlerin aynı olmaması bu durumun bir örneğidir. Erkekler daha iyi bir konuma ve daha fazla maddi olanaklara sahipken kadınlar için bu durum pek geçerli değildir. Bu ayrım toplumsal yapının bireyler üzerindeki etkisinden doğmaktadır. Ataerki yapının getirisi olan üstünlük mücadelesi de bu durumun sebebidir. Bu bağlamda; toplumsal cinsiyet bireyleri, insan bedenine yüklediği toplumsal ve kültürel anlamlara göre tanımlamakta ve birbirinden farklılaştırmaktadır (Akkaş, 2019:101).

Pek çok etmen toplumsal cinsiyetin oluşumuna katkı sağlar. Aile, kitle iletişim araçları, eğitim, dil, sosyal çevre, medya bu etmenlerden en önemlileridir. Kültürel yapı içerisinde oluşan toplumsal cinsiyet rolleri, öncelikle aile tarafından diğer toplumsal öğelerin de etkisiyle kişiye aktarılmaktadır. Aktarılan ve birey tarafından öğrenilen bu unsur toplumsal cinsiyet rolleri olarak adlandırılmaktadır. Aile ve toplumda kız ve erkek çocuklarına yaklaşım birbirinden farklı olmaktadır. Bu yaklaşımlar doğrultusunda çocuklar cinsiyetlerine uygun rolleri sergilerler. Aile içerisinde kız ve erkek çocuklarına farklı sıfatlarla seslenilmektedir; “nazlı” erkeklere uygun bir sıfat olarak görülmezken “aslan” da bir kız çocuğu için kullanılan bir sıfat değildir (Daşlı, 2019:368).

Kapsamlı bir kavram olan toplumsal cinsiyet, kadınlık ve erkekliğin belirli kalıplarla sınırlandırılarak öğrenilen ve benimsenen bir yapı olduğunu ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramını konu edinen araştırmalardan bahsedildiğinde kadın-erkek eşitliğinin yanı sıra farklı cinsel kimlik ve yönelimlerin de kabul görmesi ve bunlara ilişkin ayrımcı tutum ve davranışların da ele alınması önem taşımaktadır (Özaydınlık, 2014:94).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Tutumları

Fiziksel özelliklere göre kadın ve erkek arasındaki ayrım cinsiyet farklılıkları olarak ifade edilmektedir. Cinsiyet farklılıkları, kadın ve erkeğin kromozomları farklılıkları dolayısıyla cinsel organ, üreme işlevleri ve hormon farklılıklarını da beraberinde getirmektedir. Toplumsal cinsiyet farklılıkları ise yaşadıkları toplumun kültürel yapısı içerisinde kız ve erkek çocukların cinsiyetlerine yönelik toplumların uygun gördüğü davranış, tutum, yaklaşım ve roller arasındaki ayrım şeklinde açıklanabilir. Fiziksel özelliklere dayalı cinsiyet farklılıkları istemsiz, yaratılış neticesinde meydana gelen bir durumla oluşması dolayısıyla yalnızca kadın erkek arasındaki gözlenebilen farklılıklar olarak tanımlanır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet farklılıkları kişiden kişiye, toplumdan topluma değişkenlik göstererek; öğrenilebilen, sosyal olarak kazanılabilen ayrımları ifade eder (Dökmen, 2022:24). Toplumsal cinsiyet farklılıkları neticesinde bireylere annelik, babalık gibi roller atfedilir ve bireylerden bu rollere uygun davranışları beklenir (Saraç, 2013:28).

Geleneklerine bağı toplamlar kadına anne, eş, kız kardeş olma gibi roller biçmiştir. Eskilerden beri kadınlar, ailesine ve yakınlarına bakmakla yükümlü olarak görülmektedir. Oysaki kadınlar tarih boyunca farklı koşullarda çalışarak üretime ve topluma katkı sağlamıştır. Kadınların topluma verdiği destek göz ardı edilemeyecek boyutlardadır. Ancak kültürel açıdan bakıldığında kadın ve erkeğin topluma sağladıkları katkıların birbirinden ayrı tutulduğu görülmektedir. Esasında kadının topluma yönelik katkısının yalnızca ekonomik yönden olmaması sebebiyle çalışma şartlarının da kadın-erkek açısından farklılık gösterdiği söylenebilir (Altun, 2019:1).

Çocuğun dünyaya gelişiyle birlikte hal ve hareketleri içinde bulunduğu kültürün kadın ve erkek rollerine göre şekillenmektedir. Alınan kıyafetler, kitaplar, oyuncaklar ve çocukların kullandığı pek çok diğer eşya toplumsal yapının getirisi olan kadın-erkek rollerine uygun imgelerle doludur. Geleneksel toplumlarda kadınlar güçsüz ve edilgen olarak görülürken erkek kuvvetli ve etken görülmektedir (Gümüšoğlu, 2008:40). Simone de Beauvoir'un meşhur sözü "Kadın olarak doğulmaz, kadın olunur." esasında erkeklere de uygundur (Beauvoir, 2021:13). Zira toplumlarda kadın-erkek kimlikleri önceden belirlenmiştir. Kişiler bu belirlenmiş kimliklere göre roller taşımaktadırlar. Buna göre kadınların genellikle ev içi, erkeklerin ise ev dışı işleri üstlendiği görüşü hakimdir. Bu görüşün temeli ise cinsiyetlerin doğası gereği bu şekilde roller edindikleri fikrine dayandırılır (Gümüšoğlu, 2008:40).

Toplum tarafından bireylere uygun görülen bu toplumsal cinsiyet rolleri, kadınları daha duygusal davranmaya iterken aynı zamanda hayatlarını da çocuk, eş, ev işleri şeklinde sınırlandırmaktadır. Erkeklere atfedilen toplumsal roller ise duygusallıktan uzak ve iş hayatında aktif olmaları gerektiği yönündedir. Kadınlar çalışma yaşamına atıldıklarında ev işlerinin yükü de genellikle onların üzerinde olmaktadır. Bunun yanında çalışma alanları el becerisi gerektiren sektörlerde öncelikli olmakta ve sarfettikleri emeğin karşılığını alamamaktadırlar. Aynı zamanda işten çıkarılma oranları da erkeklere göre daha yüksektir (Eyüboğlu vd., 2004:4).

Tüm bunların yanında kültürel ve toplumsal değişimlerin artması, çekirdek aile kavramının oluşması, çalışma hayatında kadınlara daha fazla yer verilmesi, yaşam ömrünün uzaması, kuşakların değişimiyle farklı görüşlerin ortaya konması gibi etkenlerle birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin de etkisinin azaldığını göstermektedir (Zeybekoğlu Dündar, 2012:125).

Kimi zaman toplumsal cinsiyet rollerinin baskıcı bir tutumla dayatılması, kişinin tam tersi cinsiyet rollerini benimsemesine neden olmaktadır. Örnek verilecek olursa; küçük yaşlarda yalnızca hemcinsiyle vakit geçirmesine izin verilen bir kız çocuğu kendi kendine yetebildiğini düşünerek ilerleyen yaşlarda da erkeklere karşı olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olabilmektedir. Bir toplumsal yapı içerisinde rollerin dışına çıkılma derecesi, kişinin karşılaşacağı yaptırımın derecesini de belirlemektedir. Ev işlerini yalnızca kadının görevi olarak gören toplumsal yapı, bu görevler kadın-erkek arasında paylaşıldığında ya da erkeğin çoğu görevi üstlenmesi durumunda toplumsal cinsiyet kalıplarının dışında bir tutum sergilendiğini ifade eder. Nitekim böyle durumlarda erkekler alay edilme, küçük görülme, ayıplanma gibi toplumsal yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Fakat kadınların rolleri dışında tutum ve davranış sergilemeleri neticesinde karşılaştıkları yaptırımlar çoğunlukla daha ağırdır. Bu noktadan da anlaşılacağı gibi kadınlar her türlü daha çok sorumlulukla baş etmektedir (Aktaş, 2019:102).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Algısı

Cinsiyete bağlı olarak atfedilen roller, kültürel yapıya uygun şekilde aktarılmaktadır. Bu aktarım ailede başlayarak çocuğun içine doğduğu kültürel yapının etkileriyle devam eder. Cinsiyet ile uyumlu bir şekilde aktarılan roller, toplumsal cinsiyet algısını oluşturarak bireyin kimliğini kazanmasında ve sosyal yaşama uyum sağlamasında oldukça etkilidir (Erbaş, 2018:186).

Toplumsal cinsiyet algısı, kültürel yapıda mevcut olan sosyal araçların etkisiyle şekillenmektedir. Toplumsal cinsiyet tuzakları daha bebekler dünyaya gelmeden önce kız bebeklere pembe, erkek bebeklere mavi eşyaların tercihiyle başlayarak ömür boyu sürmekte defin ve cenaze törenlerinde dahi etkisini göstermektedir. Bu bağlamda cinsiyetin kazanımı esasında çevresel faktörler ve kültürel yapıyla ilintilidir (Sancar, 2011:178).

Geleneksel anlayışa sahip olan ataerkil toplum yapısı toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkilendirilir. Toplumsal cinsiyet algısı oluşurken kamusal alanda kadının yeri, eğitim ve fırsat eşitsizliği, kültürel ve toplumsal normlar gibi unsurlar oldukça önem taşır. Bunun yanı sıra kadınlara çalışma hayatında daha fazla yer verildikçe sosyoekonomik yönden artış

gözlenmekte ve bu durum toplumsal cinsiyet algısını da önemli düzeyde etkilemektedir (Altuntaş ve Altınova, 2015:87).

Kişiler, kendilerine atfedilen toplumsal rolleri uygularken kültürel yapıdan etkilenecek bu yargı kalıplarına göre davranışlar sergilerler (Demirbilek, 2007:25). Bireylerden beklenen tavır ve davranışlar, kadın ve erkeklerin sahip oldukları güç ve haklar ile ilişkilendirilerek toplumsal beklentilerle birlikte şekillenir (Günay ve Bener, 2011:168). Toplumun kadın ve erkeğe uygun gördüğü roller ile biyolojik yönden gelen rollerinin ilişkilendirildiği, yapılan kültürel karşılaştırmalarda görülmektedir. Küçük yaşlardan itibaren kız çocuklarına genellikle yemek ve temizlik yapmak, çocuk bakmak, çamaşır yıkamak gibi ev içi beceriler öğretilirken erkek çocuklara evi geçindirmeye yönelik ev dışı görevler verilmektedir. Bu rol dağılımı aile içinde başlayarak sosyal ilişkilerle desteklenir ve devamlılığını sürdürür (Yaylı ve Çınar, 2014:2076). Bireyler kendilerine yüklenen toplumsal cinsiyet rollerine göre haklar, sorumluluklar ve toplumda bu duruma uygun bir yer edinirler. Kadınlar genellikle özel alanda erkekler ise kamusal alanda yer alırlar (Özkan, 2014:1247).

Günümüzde kadınlar toplumda beklenen konuma halen gelememektedir; bunun en önemli nedenlerinden biri ise erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik ataerkil zihniyeti sürdürmeye ilişkin tutumlarıdır (Vefikuluçay vd., 2007:28). Ataerkil zihniyete göre erkekler kadınlara baskı kurmakta, kadınları evde ve toplumsal alanda yaptıkları tüm işlerde kontrol etmektedirler. Bu da kadınların buldukları ortamlarda geri planda kalmasına sebebiyet vermektedir.

Tayvan ve Çin'de yapılan bir çalışmada 25-60 yaş arası evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyete yönelik tutumları incelenmiştir. Ulaşılan araştırma sonuçlarına göre erkeklerin kadınlara nazaran daha geleneksel bir tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir (Tu and Chang, 2000:19). Eken'in 2006 yılında yapmış olduğu başka bir çalışmada ise Türk Silahlı Kuvvetlileri çalışanı kadın subaylar toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında ev ve mesleki rol bakımından incelenmiş; ev içi sorumluluklarda erkeklerin de görevleri paylaştığı görülmüş fakat geleneksel yaklaşımın benimsenmeye devam ettiği bulguları elde edilmiştir. Bunun yanı sıra karar alma durumlarında ilişkilerde eşitliğin hâkim olduğu tespit edilmiştir (Eken, 2006:269).

2.2. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kuramlar

Cinsiyet farklılıklarının ve toplumsal cinsiyet kavramının açıklanmasına yönelik belirli kuramlar bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişiminde etkili olan faktörler pek çok yaklaşım tarafından incelenmiştir (Dökmen, 2022:41).

2.2.1. Psikanalitik Kuram

Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ne şekilde edindiklerini merak eden Freud, cinsiyet kimliğinin oluşurken kişinin hem cinsi olan ebeveyninden etkilenebileceğini vurgulamıştır. Elektra-oidipus kompleksi ve kastrasyon anksiyetesiyle baş edebilmek için cinsiyet rollerinin oluşumu oldukça önemlidir. Bu sebeple Freud, kadınsı ve erkeksi rolleri araştıran ilk psikologtur (Bem, 1983: akt. Kılıç, 2018:26).

Toplumsal cinsiyet ile alakalı önemli açıklamalarda bulunan Freud, çocuk ve yetişkin cinselliği arasında bir ayrım olduğunu ve çocukların da cinsel hayatının var olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda libidoyu kavramsallaştırarak kuramında kullanmış; bu kavramı erkeklik cinsel organını temel alarak ifade etmiştir (Dökmen, 2022:32).

Psikanalitik kurama göre kişinin psikoseksüel gelişimi beş dönemde incelenir. Bunlar; oral, anal, fallik, latent ve genital dönem olarak başlıklara ayrılmıştır. Oral evrede odak noktası ağızdır ve bebek emme davranışından haz duymaktadır. Anal evrede anüs önem taşır ve tuvalet eğitiminin etkileri bu dönemde görülmektedir. Fallik evresinde cinsel organların bulunduğu bölgeye ilgi başlar. Latent evrede cinselliğe yönelik ilgiler azalmaktadır. Genital evrede ise yetişkin cinselliği ile birlikte cinselliğe olan ilgiler yeniden canlanmaktadır. Görülen bu evrelerin her birinde kişinin cinselliğe yönelik ilgisi vücudun belli bir bölgesindedir ve kişi doyum seviyesine göre bir evrede kalır ya da diğer bir evreye ilerler (Vargel Pehlivan, 2017:507).

Psikanalitik yaklaşıma göre toplumsal cinsiyet ile ilgili davranışların sergilenmesi bilinçaltı süreçleriyle ilişkilidir. Bu bağlamda çocuk, kendi cinsiyetine sahip ebeveyni ile özdeşim kurar ve nasıl davranması gerektiğini bu şekilde öğrenir. Erkek çocuklar babalarından nasıl bir erkek olacaklarını kız çocuklar ise annelerinden nasıl bir kadın

olacaklarını görmektedirler. Bu yaklaşımda kişi cinsiyeti ile uyumlu bir cinsel kimlik edinirse psikolojik ve toplumsal yönden de uyum sağlar (Çıtak, 2008:12).

2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme yaklaşımına göre, çocuklar toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışları ödül-ceza sistemiyle kazanmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmacılar, çocuğun gözlem yaparak ve taklit ederek de cinsiyet rollerini öğrendiğini öne sürmüşlerdir. Bu yaklaşıma göre kadın-erkek ayrımı esasında bireylere aktarılan düşünce ve kalıp yargılar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda genetik etmenlerin rol kazanımı üzerindeki etkisini de inkâr etmeyen bu yaklaşım, çocukların sosyal çevresinde bulunan bireylerle etkileşim ve iletişiminin önemini vurgulamaktadır (Özgür, 2010:17).

Sosyal öğrenme yaklaşımında, edimsel ve model alma olmak üzere öğrenmenin iki şekilde gerçekleştiği ifade edilmektedir. Bireyin kendi cinsiyetinden beklenen rollere uygun davranışlarının ödüllendirilerek pekiştirilmesi ve uygun olmayanların cezalandırılması edimsel koşullanma yoluyla öğrenme olarak adlandırılırken; kız çocuklarının annelerini, erkek çocuklarının babalarını ve çocukların kendi cinsiyetlerine mensup diğer bireyleri örnek alıp taklit etmeleri ise model alma/taklit yoluyla öğrenme şeklinde açıklanmıştır. Bu kurama göre; ebeveynler, arkadaş çevresi, okul ortamı ve kitle iletişim araçları cinsiyet rollerinin öğrenilmesi ve aktarımı üzerinde önemli unsurlardır (Dökmen, 2022:60).

Cinsiyet rollerinin net bir şekilde tanımlandığı geleneksel toplumlarda kuralların da katı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda aynı cinsiyete sahip bireyler birbirine çok yakın, tutarlı tavır ve davranışlar sergileyeceklerdir. Uyumlu ve tutarlı davranışların ödüllendirilerek pekiştirilmesi öğrenmeyi gerçekleştirmekte ve gelecek nesillere aktarımı sağlamaktadır. Birey merkezli toplumlarda ise cinsiyet kalıp yargılarının net sınırlarla belirlenmemiş olması sebebiyle, toplumsal cinsiyet rolleri şartlara bağlı olarak değişebilmektedir. Aynı cinsiyete sahip bireyler bu durumda, tutarlı olmayan tavır ve davranışlar sergileyebilmektedir. Görüldüğü üzere sosyal öğrenme kuramına göre; birey merkezli ve geleneksel toplumlar arasında cinsiyet rollerine ilişkin farklar mevcuttur (Anar, 2011:24).

2.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bu yaklaşımda cinsiyetlerin birbirinden ayrımı bilişsel gelişim ilkelerine göre olmaktadır. Bir çocuk öncelikle kendi cinsel kimliğinin, daha sonra da diğerlerinkinin farkına varır. Diğer bir ifadeyle bireylerin kadın ve erkek olarak iki cinsiyet grubuna ayrıldığını öğrenir ve kendisinin hangi grubun içinde yer aldığını tespit ederek kişiler arası cinsel kimlik farklılıklarını keşfeder. Bu aşamadan sonra cinsiyet ile alakalı kalıpyargıları fark eder ve cinsiyetine uygun şekilde davranışlar sergiler (Freedman ve ark. 1989; akt. Çıtak, 2008:14). Bu kuramın temelinde bireylerin tutarlılık gereksinimleri bulunur; tutarlılığın sağlanması için de bir çocuk öncelikle kız veya erkek olmanın nasıl olduğunu keşfetmeye çalışır. Cinsiyet farkındalığını kazanan bir çocuk kendi cinsiyetine uygun seçimler yapar. Bu sayede de toplumsal cinsiyet kimliklerine göre kadınsı ya da erkeksi özellikleri ön planda tutar (Dökmen, 2022:65).

2.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı

Bireyin bir şeyi nasıl algılayacağına ilişkin bilişsel öğelere şema denmektedir. Şemalar, yeni bilgilerin önceden bilinenlerle özdeşleştirilerek hazır bulunuşluğu artırmaktadır. Hazır bulunuşluğu bulunan bireyler bir şemanın kodlanması, kategorize edilmesi, örgütlenmesi ve şemaya ilişkin farklı görüşlerin ortaya koyulması konusunda daha aktiftirler. Toplumsal cinsiyet şema kuramına göre bilginin işlenişi kadınsı ve erkeksi olarak iki grupta toplanmaktadır. Örneğin; “bülbul” daha narin ve kırılgan yapıda olması sebebiyle kadınsı kategoride yer alırken “kartal” daha atik ve güçlü yapısı nedeniyle erkeksi kategoride bulunmaktadır. Kadınsı ve erkeksi özelliklerin algılanışı ve bilginin işlenişinde toplumsal cinsiyet şeması bir çerçeve niteliği taşımaktadır (Vargel Pehlivan, 2017:506).

Sosyal öğrenme yaklaşımı ile benzer özellikler gösteren toplumsal cinsiyet şema kuramı, öğrenme sürecinin çocukluk döneminde cinsiyet şemasının oluşumuyla başladığını ve bu şemalarla cinsiyete dair yargıların meydana geldiğini ifade etmektedir. Toplumsal yapıda mevcut olan kadınsı-erkeksi özellik ve davranışlar çocuğun kendisine ilişkin bilgilerinin oluşmasında ayrıştırılıp gruplandırılmasında etkilidir. Bu sebeple bilişsel bilginin işlenişinde toplumsal cinsiyet şema yaklaşımı ile birlikte bilişsel gelişim

yaklaşımının da cinsiyetlerin tipleştirilmesinde etkili olduğu belirtilmektedir (Güldü ve Ersoy Kart, 2009:106).

2.2.5. Feminist Kuram

Kadın-erkek eşitliğini savunan feminist yaklaşımda, cinsiyet-toplumsal cinsiyet kavramları eleştirilmekte ve kadının bağımsızlığı temel alınmaktadır (Yıldırım, 2016:82). MacKinnon (2003), cinsiyetleri sebebiyle kadınların erkeklere oranla daha çok sıkıntı yaşadığını ifade ederek feminist yaklaşıma göre cinsiyetin, insanların karşılaşılabileceği olanaklar konusunda belirleyici olmasının doğru olmadığını vurgulamaktadır. Kadınların var olma arzusuyla erkek egemen sisteme karşı gelmeleri bu durumun bir sonucudur (MacKinnon, 2003: akt. Şaşman, 2016:82).

Tarihsel gelişimine göre feminist kuram üç dalga olarak sınıflandırılmaktadır. 1968 yılından önce başlayan birinci dalgada amaçlanan, kadınların da erkeklerle aynı haklara sahip olmalarıdır. Birinci dalga döneminde içeriği; sosyal, siyasal ve ekonomik haklar, kadının bağımsızlığı ve eğitim imkânlarının eşit olması olan birçok bilimsel kaynak yayımlanmıştır “Kişisel olan politiktir” sözü ikinci dalga döneminin başlangıcını ortaya koymuştur. İkinci dalganın savunduğu düşünce; kadınlara tanınan hak ve özgürlüklerin yalnızca kâğıt üzerinde değil, eylemde de olması gerektiğidir. 1960-1980 yılları arasında kapsayan bu dönem, kadın hak ve özgürlük mücadelesinin yoğun olduğu bir dönemdir. Feminizmin üçüncü dalga döneminde ise; kadın-erkek cinsiyet farkının gözetilerek eşitliğin sağlanması vurgulanmakta ve kadınların yaşadığı sıkıntıların bireysel olarak ele alınması gerektiği savunulmaktadır (Taş, 2016:170).

2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimine Etki Eden Etmenler

2.3.1. Aile

Toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargıların meydana gelmesinde aile en önemli etmendir. Çocuk öncelikle dünyaya geldiği aileden etkilenir ve içinde bulunduğu sosyal ve

kültürel ortamla birlikte yargıları şekillenir (Arslangiray, 2013:36). Aile içinde alınan eğitimle şekillenmeye başlayan toplumsal cinsiyet yargıları, anne-babanın davranışları ve çocuğa yönelik tutumlarından etkilenmektedir. Erken yaşlardan itibaren çocuklar ebeveynlerinden öğrendikleri toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirerek kendilerine uygun davranış ve tutumları sergilerler (Dökmen, 2022:35).

Anne-babalar toplumsal cinsiyet kavramını kazandırırken çocuklarının cinsiyetlerine göre hareket ederler. Doğumdan itibaren çocuğa yönelik davranışları farklılaşır; sevilirken kızlar için daha hassas ve narin sözcükler kullanılırken erkekler için daha güçlü sözcükler tercih edilmektedir (Eser, 2010:23). Çocuklara alınan eşya ve kıyafet renkleri, oyuncak çeşitleri, saç uzunluğu ve şekli, çocuğun geleceğine dair beklentiler ailenin toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin bakış açısına göre gerçekleşmektedir (Vatandaş, 2007:39). Bunların yanı sıra çocuklara verilen adlar da toplumsal cinsiyet kavramının etkisini yansıtmaktadır. Kız çocukları Duygu, Neşe, Sevgi, Gizem, Ezgi, Buse, Arzu, Duru gibi daha nahif ve duygu yüklü anlamlara sahip adlar taşıırken erkek çocuklar Ata, Cem, Hakan, Yavuz, Yılmaz, Berk, Savaş gibi güçlü anlamlara sahip adlar taşırlar (Bayhan, 2013:152).

Geleneksel yaklaşımda evdeki iş bölümü ve görevlerin dağılımı cinsiyete göre yapılmaktadır. Bu bağlamda kadınlar evdeki işler ve çocukların bakımı gibi görevleri üstlenmekte erkekler ise daha çok ev dışı görevler, evin maddi ihtiyaçlarını karşılama ve kazanç elde etme gibi sorumluluklara sahip olmaktadır (Çifçi, 2018:24).

Ebeveynlerin geleneksel anlayış doğrultusunda olan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, çocukları tarafından da bu anlayışa göre şekillenecektir (Zeyneloğlu, 2008:19). Çocuğun ailesinin tutumları neticesinde benimsediği rollere ilişkin kalıp yargılar zamanla kendi hayatına da tesir ederek karar ve tercihlerini etkileyecektir. Kendi kalıp yargılarını oluşturan bir birey haline geldiğinde kuracağı aileye de bunları aktaracaktır (Arslangiray, 2013:36).

2.3.2. Dil

Toplumsal ve kültürel yapının en önemli unsurlarından biri olan dil, kültürel yapının sürdürülmesi ve aktarılmasının sağlanmasının yanı sıra toplumsal gerçekleri de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda dil unsuru, ataerkil toplumsal yapılarda kadınların geri planda

kalmasının etkilerini yansıtırken toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumu üzerinde de oldukça önem taşımaktadır (Aydınoğlu, 2015:217).

Dilin ataerkil olduğunu ifade eden Bhasin, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve cinsiyetle ilgili olan önyargıları dil ile ilişkilendirmiştir. Ona göre erkekler, kadınlardan farklı olarak olumsuz ve argo içerikli bir sözcük dağarcığına sahiptir. Erkekler bu sözcük dağarcığını rahatça ifade edebilirken kadınların bu sözcükleri sarfetmeleri ayıp görülmektedir (Bhasin, 2003; akt. Oflas, 2017:20).

Konuşma dilinde, atasözlerinde, argoda ve sosyal medyada karşılaştığımız cinsiyete ilişkin kalıp yargılar; kadını küçümseyen, rol ve kalıplara uygun gören, cinsel bir obje olarak ifade eden, ötekileştiren tutumlara sahiptir (Güden, 2006:1-2). Dili bu şekilde kullanan toplumsal ve kültürel yapı içinde yetişen bir kişi, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yargıları da bu doğrultuda benimseyecektir (Yurtsever, 2011:18).

2.3.3. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçları, toplumsal cinsiyet kalıplarının aktarımında oldukça önemli bir unsurdur. Nitekim kitle iletişim araçlarına ulaşmanın kolaylaşmasıyla birlikte sosyal medya, toplumsal cinsiyet üzerinde etkili hale gelmiştir. Günümüzde büyük önemi olan sosyal medya, her yaş grubuna devamlı olarak hitap etmesi nedeniyle bireyleri her şekilde etkileyebilmektedir (Çifçi, 2018:26).

Kitle iletişim araçlarını ve sosyal medyayı kullananların bunlardan hangi ölçüde etkilendiği de önem taşımaktadır. Örnek vermek gerekirse; televizyon izleyen yaş gruplarına bakıldığında yetişkinlere nazaran çocuklar bu yayınlardan daha çok etkilenmektedir. Bunun yanı sıra yapılan çalışmalara göre kitle iletişim araçları aracılığı ile şiddet içeren yayınlara maruz kalındığında toplum içerisinde şiddetin daha yaygın hale geldiği tespit edilmiştir (Malamuth ve Briere, 1986:85).

Çocuklar, onlar için en etkili kitle iletişim aracı olan televizyona kolayca ulaşılabilen ve uzun bir süre boyunca vakitlerini televizyon karşısında geçirebilmektedirler. Bu sebeple izledikleri yayınlar, davranış ve tutumlarının değişimine önemli ölçüde etki etmektedir. Televizyon da sosyal medyada olduğu gibi toplumsal ve kültürel yapının cinsiyet rolleri üzerindeki etkisini taşır. Televizyon yayınlarına bakıldığında

erkek karakterler güçlü yapıda kadın karakterler ise daha kırılgan gösterilir. Bu bağlamda televizyon yayınlarının geleneksel cinsiyet rollerini baz aldıkları görülmektedir. Önemli bir izleyici kitlesi olan çocuklar, televizyon yayınlarında gördükleri geleneksel cinsiyet rollerini benimsemektedirler (Baysal, 1991:71).

2.3.4. Eğitim

Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanımı ailede başlamakta kullanılan dil, kitle iletişim araçları ve alınan eğitimin etkisiyle sürmektedir. Okul ortamında cinsiyet rollerine ilişkin sergilenen tutum ve davranışlar, derslerde kullanılan materyaller, bunların yanı sıra yapılan kişisel-sosyal ve mesleki yönlendirmeler öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını önemli derece etkilemektedir (Günindi Ersöz, 2010:170).

Yapılan araştırmalar cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıların oluşumunda öğrenciler üzerindeki en büyük etkinin öğretmen yaklaşımlarının olduğunu göstermektedir. Polat (2010) ve Yurtsever'in (2011) çalışmaları neticesinde okullarda da cinsiyet rollerine yönelik geleneksel bakış açısının benimsendiği, öğretmenlerin kendi kalıp yargıları doğrultusunda kız-erkek ayrımı gözeterek tutum ve davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir (Polat, 2010:70; Yurtsever, 2011:66).

Eğitimin en önemli materyallerinden biri olan ders kitaplarının incelendiği araştırmalara göre kitaplarda yer alan unsurlar toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uygun olarak aktarılmıştır. Ders kitaplarında anlatılan kadınlar genellikle anne-eş rollerini üstlenirken erkekler ev dışı rollerde gösterilmiştir (Ofas, 2017:22).

Öğrenciler mesleki açıdan yönlendirilirken kızlara öğretmenlik, sosyal hizmetler, el işleri gibi fiziksel bakımdan aktif olabilecekleri alanları tercih etmeleri; erkeklere ise mühendislik, tıp, hukuk gibi meslekleri düşünmeleri önerilir (Kuzgun, 2011:67).

Türkiye'de eğitim düzeyi arttıkça kadınların, mevkisi yüksek ve toplumun cinsiyet algılarına denk düşen işlerde çalıştığı görülmektedir (Ergöl vd., 2012:44).

Toplumsal yapıya uygun olarak kadınlardan ev ve iş ortamında cinsiyet rollerine göre bir alan seçmeleri beklenmektedir. Alınan eğitim de bu durumu desteklemektedir. Bu

bağlamda kadınlar ev ve işi bir arada daha kolay yürütebilecekleri meslekleri tercih etmektedir (Kaya, 2009:57).

2.4. Toplumsal Cinsiyet Normları

Bireyler, cinsiyet konusunda belirli algı ve beklentilere sahiptir. Sahip olunan algıların doğruluk payı olmasa da bireyler bunların gerçek olduğuna inanmak isterler. Toplumsal yapının bir unsuru olarak bu algılar, çocukluktan itibaren aktarılır ve kalıplaşmış yargılar haline toplumdaki varlığını sürdürür. Çocukların kız ve erkek cinsiyet rollerine uygun davranmalarının sebebi aile ve toplumsal çevrelerinden öğrendikleri kalıp yargıların etkisidir. John Money'in 1976'da yaptığı bir çalışmada yeni doğan çocuklara kendi cinsiyetlerinden farklı davranılarak büyütüldüklerinde kendi cinsiyetlerinin zıttı davranışlar sergiledikleri ifade edilmiştir. Bir kız çocuğuna erkek, bir erkek çocuğuna kız gibi davranıldığında çocuklar bu davranışlara uygun roller edinmişlerdir. Bu uygulama 2-3 yaşlarından önce sonlandırılıp çocuklar kendi cinsiyetlerine uygun şekilde büyütüldüklerinde, davranış ve tutumlarında değişiklikler gözlenmiştir. Ancak aynı zamanda 2-3 yaştan sonra yapılan düzenlemelerin çocuklarda davranış değişikliği yaratmadığını göstermiştir. Bu bağlamda çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları için 2-3 yaş kritik bir dönem olmaktadır (Cüceloğlu, 2008:390). Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre; cinsiyete uygun tutum ve davranış geliştirmede biyolojik faktörlerin yanı sıra sosyal çevrenin de etkisi önem taşımaktadır.

Kişinin içinde bulunduğu ortama göre şekillenen toplumsal cinsiyet, kişilere cinsiyete ilişkin roller kazandırır. Örneğin, bazı toplumlarda dünyaya gelen erkek çocuk sevinçle karşılanırken kız çocuk dünyaya geldiğinde bir yas hali görülmektedir. Aynı zamanda erkek çocuklar daha fazla ilgi ve sevgi görürken kız çocuklar ikinci planda kalmaktadır (Aktaş, 2019:105).

Toplumsal cinsiyet normları; cinsiyet ayrımcılığının ve eşitsizliğinin meydana gelmesine sebep olan kalıp yargılardır. Dünya üzerinde pek çok toplum belirli kalıplara uygun şekilde; erkekleri kendinden emin ve özgüvenli, mantığıyla hareket eden, gözü kara olarak tanımlarken kadınları ise duygularıyla hareket eden, kırılgan ve hassas özelliklere sahip olarak ifade etmektedir (Sakallı Uğur, 2003:3). Kültürel değerlere göre erkeklerle

ilişkin özellikler daha değerli bulunmakta bu durum kadınlardan ön planda tutulmalarına sebebiyet vermektedir. Toplumsal yapı içerisinde kadınlara atfedilen nahiflik, duygusal, duyarlı ve nazik olma gibi özelliklerin değeri pek görülmemektedir. Ancak tüm bunlara rağmen kadınların annelik, eş, iş kadını gibi taşıdıkları tüm rolleri sorunsuz bir şekilde yerine getirmeleri beklenmektedir (Altınova ve Duyan, 2013:11). Kadınların, kendilerinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerini tam olarak yerine getirememesi; toplum tarafından dışlanabilecekleri düşüncesine ve kendilerine ilişkin negatif bir algı oluşturmalarına sebebiyet verebilmektedir (Kurtuluş, 2019:6).

Kısaca kadın-erkek cinsiyet normları, toplumsal ve kültürel yapıya göre her iki cinsiyetin de kendilerinden beklenenleri karşılaması ve buna uygun davranmaları durumu olarak açıklanmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013:11).

2.5. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı kadınlar için; kimi zaman daha dünyaya gelmeden ebeveynleri tarafından istenmeyen bebek olmaları ile kimi zaman da kültürel ve toplumsal yapı içinde ötekileştirilmeleri sebebiyle karşılaştıkları zorluklar şeklinde ifade edilebilir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına bağlı olarak eğitim konusunda gereken desteğin verilmemesi ve bu nedenle okuma-yazma oranlarının düşük olması ile birlikte maddi sıkıntı ve imkansızlıkların da neticesinde kadınlar, almaları gereken kararlarda söz sahibi olamamaktadır. Toplum içerisinde eğitim süreci ile başlayan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı çalışma ortamlarında da sürmektedir. Kadınların kazancının erkeklere göre daha az olması ve işverenlerin işe alımda daha çok erkek çalışanları tercih etmeleri bu duruma örnek gösterilebilir. Geleneksel bakış açısına göre kadınların anne ve ev hanımı olma rolleri bu ayrımcılığın oluşmasına sebebiyet vermektedir (Özateş, 2007:83).

Cinsiyet farklılığı nedeniyle meydana gelen ayrımcılık, kadın ve erkeklerin birbirinden farklı olmaları görüşüne dayanmakta bu sebeple kadınların bazı hak ve özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Örnek verilecek olursa; kadınların evde “iç işleri bakanı” olduğu söylemi ev dışı etkinlikler konusunda kısıtlamayı beraberinde getirmekte ve ev işlerinin tek sorumlusu olarak etiketlenmelerine sebebiyet vermektedir. Ekonomi, politika,

sosyal ve kültürel vb. alanlarda yer alan kadınların belli şartlar altında bulunması bu kısıtlamanın bir başka boyutu olarak ifade edilebilir (Bora, 2012:177-178).

Doğrudan ve dolaylı olarak cinsiyet ayrımcılığı iki şekilde görülür. Doğrudan ayrımcılıkta, direkt olarak bir kadına ilişkin davranış ve tavırlarda erkeklere kıyasla farklılaşma gözlenirken; dolaylı ayrımcılıkta ise en başta toplumsal eşitliği savunan görüş ya da uygulamalar kadınlar açısından ayrımcı sonuçlar doğurmaktadır (Savran, 2019:216).

Türkiye'nin erkek egemenliğine dayalı ataerkil düzeni benimsemesi erkeğin güçlü görünmesine, kadının ise güçsüz ve birinin desteğine muhtaç olduğu algısına sebep olmuştur. Cinsiyetlere atfedilen bu anlam ve değerler kadın erkek ayrımına neden olarak cinsiyet eşitsizliğini de beraberinde getirmektedir (Eroğlu ve İrdem, 2016:20).

Dünyada birçok ülke yönetimi, kadınların çıkarlarını gözeten maddelere kalkınma politikalarında yer vermemekte ve onlara yönelik konuları es geçmektedir. Halen bazı ülkelerde cinsiyet eşitliği görüşüne karşıt kanunlar bulunmaktadır. UNICEF'in yayınladığı raporlarda kadınlara ilişkin ayrımcılığın inkâr edilemeyeceği görülmektedir. Kadın cinsiyetine ilişkin ayrımcılığın temelleri, toplumun ön gördüğü kalıplar doğrultusunda kızlara tanınan imkanların kısıtlanmasıyla birlikte çocukluk çağında atılır. Kadın ve erkeğin toplumsal düzende konumlarının hala aynı olmadığı gerçeğini gözden kaçırmamak gerekir (Özaydınlık, 2014:96).

Bunların yanı sıra kimi toplumlarda LGBT+QIA'lı bireylerin göz ardı edilmesi insan haklarına karşıt bir durum yaratmaktadır. Cinsel yönelime ilişkin ayrımcılık, bireylerin kendilerine zıt düşen rolleri sergilemesine sebebiyet vermekte ve kişiler yönelimleri nedeniyle cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddet görmektedirler. Bu bağlamda cinsiyet ayrımcılığının kişisel özgürlükleri de kısıtladığı söylenebilir. Geçmişten beri kadınlar, farklı cinsiyet ayrımcılıklarına ve eşitsizliklere maruz kalmaktadır. Çoğunlukla erkeklerden daha düşük sosyal statüye ve daha az hak ve özgürlüklere sahip olmuşlardır. Cinsiyet eşitliği konusu, pek çok ülkenin gündemi olmasına rağmen kadınların cinsel taciz ve istismara uğramalarının, ayrımcılık ve şiddete maruz kalmalarının önüne tam olarak geçilememektedir. Birçok alanda karşılaşılan eşitsizlik kavramı, toplumsal cinsiyete ilişkin problemlere işaret eder. 1980'li yıllardan beri postmodernizmle birlikte devlet politikaları arasında da kendine yer edinen toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı sayesinde hak, hukuk ve siyaset alanlarında yapılan düzenlemelerle kadınların toplumdaki yerlerini daha ileriye taşımaları amaçlanmaktadır (Akkaş, 2019:112).

2.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Cinsiyetler arasında sağlanan olanakların ve kaynakların kullanımı konularında ayırım olmaması durumu toplumsal cinsiyet eşitliği olarak ifade edilmektedir (Akın ve Demirel, 2003:74). Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıyla birlikte kadın, toplum içerisinde ön plana çıkmış ve pozitif ayrımcılık teriminin temeli atılmıştır. Pozitif ayrımcılığın tanımı ise geri planda kalan grupların ekonomi, eğitim, siyaset vb. alanlar içerisinde yer almalarını sağlamak için gereken uygulama ve politikalar olarak belirtilmektedir. Cinsiyete ilişkin olumsuz bakış açısı üzerinde tarihsel süreç boyunca kişisel gayretlerin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu sebeple toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının eğitim aracılığıyla aktarılması önem taşımaktadır (Kalaycı ve Hayırsever, 2014:3). Bunun yanı sıra en önemli toplumsal sorunlardan biri olan kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile mümkün olabilecektir (Akkaş ve Uyanık, 2016:41).

Toplumsal cinsiyet eşitliği; plan yapma, karar alma ve uygulamaya koyma durumlarında kadın-erkek rollerinin ayrı sorumluluklar taşıması sebebiyle her iki cinsin de gereksinim ve çıkarlarının eşit ölçüde önemli görülmesidir. Cinsiyet eşitliğinin oluşumunda toplumsal cinsiyete ilişkin tutum ve algıların yeri büyüktür. Toplum içinde kadının geri planda tutulması, çalışma ortamında başarısızlığa uğrayacağı inancı ve ev işlerinin yalnızca kadına ait bir sorumluluk olarak görülmesi gibi tutumlar cinsiyet eşitliğini engellemektedir. Bir süreç olarak ifade edilen toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet kavramının daha adaletli, eşitlikçi ve demokratik olmasına katkı sağlamayı hedefler. Cinsiyet eşitliği kavramı aynı zamanda; kadınların yanı sıra erkeklerin de bu sürece dahil olarak dönüşüme ayak uydurmalarına ve uyum sağlamalarına katkı sağlar (Akkaş, 2019:109).

Ataerkil toplumlarda cinsiyete dayalı eşitliğin sağlanmadığı durumlar, kimi zaman belirlenen erkeklik kalıplarına uymayan erkeklerin de ötekileştirilip dışlanmasına sebebiyet vermektedir. Kültürel yapı içerisinde kendi toplumsal cinsiyet rollerinden beklenenleri yerine getiremeyen erkekler bu nedenle mağduriyet yaşamakta ve hatta cinayet konusu olabilmektedirler (Kara ve Gürhan, 2013:91).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet kavramıyla birlikte gelmektedir. Günümüzde birçok ulusal ve uluslararası kurum, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için çalışmalar yapsa da eşitliğin tam anlamıyla sağlanamadığı görülmektedir. Hatta kimi

zaman cinsiyet eşitliğine bazı gruplarca farklı yorumlar getirilmektedir. Bu duruma örnek olarak; eşitlik durumunda “çalışma hayatında erkeklerin yaptığı işi kadınların da yapması” yorumu verilebilir. Bu sebeple cinsiyet eşitliğinin fiziksel farklılıkların da göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır. Cinsiyet eşitliğinin temelini kadın-erkek fark etmeksizin fırsat eşitliğinin sağlanması ve bunun yanı sıra hak ve sorumluluklar açısından da ayrımın yapılmaması görüşüne dayandığı unutulmamalıdır. Bu bağlamda cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçilebilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının anlamının doğru şekilde ifade edilmesinin ön koşul olduğu söylenebilir (Daşlı, 2019:367).

Toplumda mevcut olan kalıp yargıların ve cinsiyet algısının değişimi, tüm eğitim alanlarında cinsiyet eşitliği konusunda yapılacak düzenlemelerle birlikte kadın-erkek kimliğinin yeniden biçimlenmesi ve sorumlulukların eşit şekilde paylaşılmasının aktarımı yoluyla sağlanabilecektir (Erdem, 2018:659).

Yukarıda bahsedilenlerin yanı sıra; her şeyden önce gelen ve insan hakları meselesi olan toplumsal cinsiyet eşitliği, ülkenin gelişmesi ve kalkınması için de önemli bir etkidir. Tam anlamıyla bütünlüğün sağlanması kadın erkek, çocuk demeden deneyim, yetenek ve tercihleri doğrultusunda imkanlara ulaşmalarını ve bunlardan eşit bir şekilde yararlanmalarını sağlamak gerekmektedir (Çifçi, 2018:14).

2.7. Çalışma Hayatında Kadın

“Doğdum. Kızdım.

Bu dünyaya hiç gelmemiş saydılar

İlk avazda beşik kertip kaderimi yazdılar

Bez bebekle oynatmadan otlaklara saldılar

Mahsul biçtim, hayvan güttüm

Yeşermeden büyüdüm.” (Kulin, 2022:6). Kadının hayat mücadelesi şu birkaç dizeyle anlaşılmaktadır. Ülkemizde eş, annelik, kadınlık gibi görevleri üstlenen kadının, bu rollerin dışında bir çalışma hayatına atılması; kadın ve toplum açısından çözüme ulaşması gereken yeni sorunlar doğurmaktadır. Çalışarak özgürleşen kadın, bunun karşılığını daha fazla

sorumluluk yüklenerek ve bulunduğu iş ortamında erkeklerle yarışarak ödemektedir (Bedük, 2005:106).

Çalışan kadınlar; kariyerlerinde ilerlemelerinin önüne geçilmesi, iş ortamlarında çocuklarının bakımını sağlayacak ve destekleyecek kurumların fazla bulunmaması veya bulunsa dahi bu tür hizmetlerin çok masraflı olması, tacize maruz kalma, emeklerinin karşılığını kimi zaman alamama gibi zorluklar yaşamaktadır. Bu zorluklarla baş edebilmek için kadınlar kimi zaman erkek gibi davranmaktadırlar. Ayrıca aynı işi yapmalarına karşın kadınların yaptığı iş önemli görülmemekte ve erkekler daha fazla ücretle çalıştırılmaktadır. Çalışma hayatının yanı sıra kadının ev işleriyle ve çocuklarla da ilgilenmesi beklenmektedir. Ataerkil toplumların dayattığı bu yaptırımlar nedeniyle para kazanmak bir güç göstergesi olmakta ve para, yaşamın merkezi olarak görülmektedir (Temel vd., 2006:32). Hem aile hem de toplum içinde kadının iş hayatına katılımı; ekonominin, demokrasinin ve yetiştirilen bireylerin kişisel sağlıklarının iyileştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Yılmaz, 2019:47).

Aşkın'ın 2015 yılında yaptığı araştırmaya göre kadın istihdamını; yaş, eğitim durumu, medeni hal ve ebeveyn olma gibi etmenler ve toplumsal cinsiyet algısının getirisi olan iş paylaşımı, erkek egemenliğini benimseyen kültürel yapı önemli derecede etkilemektedir. Bu etmenler sebebiyle çalışma ortamında kadın sayısı erkeklere nazaran daha az olmaktadır. İşgücü piyasasında geri planda olan kadınlar; meslek öğrenme, bir meslekte kendini geliştirme ve yükselme, güvence olmadan ve daha düşük konumlarda çalışma gibi konularda sıkıntılar yaşamaktadırlar. Tüm bu etmenler göz önünde bulundurularak kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sunulması ve bu konuya ilişkin politikaların uygulamaya konulması önem taşımaktadır (Aşkın, 2015:61).

2.7.1. Türkiye’de Çalışan Kadın İstihdamı

Kadının çalışma hayatının başlangıcı eskilere dayanmaktadır. Bulduğu dönemin koşullarına göre iş yaşamında farklı konumlarda kendine yer edinen kadın, emeğinin karşılığını ancak Sanayi Devrimi ile birlikte alabilmiştir (Yılmaz, 2019:1). Toplumsal ve kültürel yapının erkek egemenliğine dayanması, kadınların iş yaşamındaki konumlarına da

etki etmiştir (Önder, 2013:36). Kadınlar olağanüstü hallerde ve gereksinim duyulduğunda istihdam edilmiş; ihtiyacın giderildiği ve ekonomik sıkıntıların mevcut olduğu durumlarda ise öncelikle işten çıkarılan taraf olmuştur (Yılmaz, 2019:1).

Ülkemizde 1950’li yıllarla birlikte kadının iş yaşamında kendine yer edindiği görülmektedir. Sanayi alanında çalışmanın yaygın olduğu bu dönemde kadınlar, mecbur kalmadıkça bu alanda çalışmayı istememişlerdir. Bu sırada gelişmekte olan hizmet alanı ise kadınlar tarafından daha fazla tercih edilmeye başlanmıştır (Kocacık ve Gökkaya, 2005:201).

Toplumumuzda kadınları yerinin evleri olduğu düşüncesi nedeniyle iş yaşamında da ataerkillik hâkimdir. Cinsiyet ve yaşın kriter olarak öncelikli görüldüğü kırsal kesimde, çalışma alanlarında ilk başta yaşı büyük erkekler tercih edilirken yaşı genç olan kadınlar en son seçenek olmaktadır. Bu durum aynı zamanda; çalışma ortamında erkeğin sözünün öncelikli olduğunu kadının sözünün yok sayıldığını göstermektedir (Peker ve Kubar, 2012:177).

Kırsal alandan şehirleşmeye geçilmesiyle beraber kadınların çalışmaya hayatının sekteye uğradığı görülmektedir. Eğitim seviyesinin düşük olması, mesleği öğrenmede zorluklar yaşaması ve vereceği hizmetin iş alanına uygun olmaması gibi etmenler bu duruma sebebiyet vermektedir. Kırsal bölgelerde çalışan kadınlar, verdikleri emeğin karşılığını tam olarak alamamakta hatta kimi zaman ücretsiz olarak sigorta ve sosyal güvenceleri olmadan hizmet vermektedirler. Bu alanlarda kazançları yalnızca kendi kendine yetebilmek olan kadınlar, kimi yerlerde ise ailesine başlık parası getirisi olarak görülmektedir (Kocacık ve Gökkaya, 2005:202).

Ülkemizde cumhuriyetin ilanıyla birlikte Atatürk’ün öncülük ettiği devrimler neticesinde kadınlar geri plandaki konumlarından sıyrılarak erkeklerle eşit şartlarda eğitim olanaklarına ve haklara sahip olmuşlardır. Yasal olarak Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Türk Medeni Kanunu, anayasadaki düzenlemeye ilişkin seçme seçilme hakkı ve İş Kanunu gibi yasa ve hakların yürürlüğe girmesiyle kadınlar iş yaşamında kendilerine yer edinebilme hakkını elde etmişlerdir (Ak, 2019:42).

Geçmişten günümüze yaşanan ekonomi ve iş gücü piyasasındaki gelişmelere karşın Türkiye’nin çalışma hayatında kadınlara yer verme ve istihdam oranları yeterli seviyeye ulaşamamıştır (Ecevit ve Eldem, 2013:12). 2022 yılında Dünya Ekonomik Forumu’nun (WEF) yayınladığı Küresel Cinsiyet Eşitsizliği verilerine göre 146 ülke arasından Türkiye,

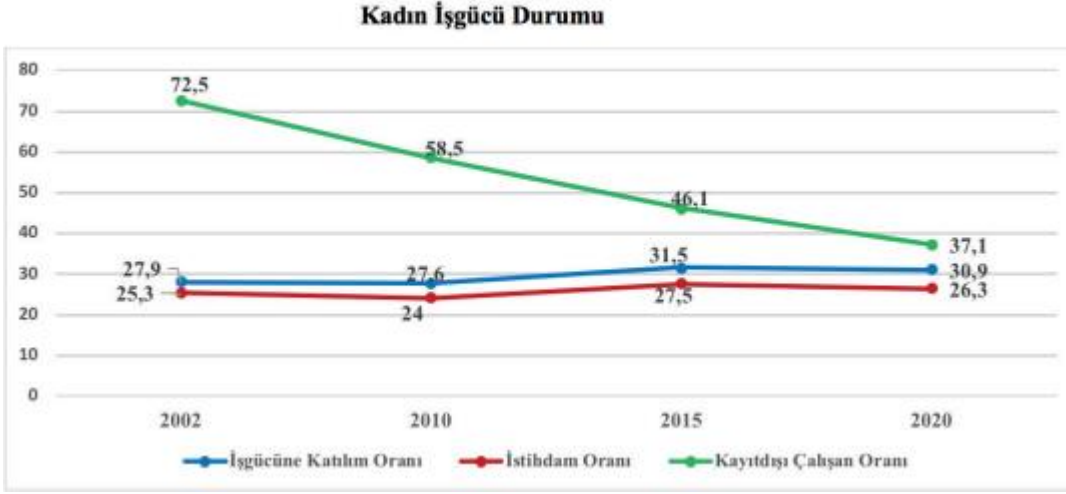
124. sırada bulunmaktadır (WEF, 2022:10). Toplumsal ve kültürel yapının cinsiyet algısı, ekonomik krizler ve teknolojik gelişmeler gibi pek çok etmen çalışma hayatında cinsiyet uçurumuna sebep olmaktadır. Yöneticilik konumunda ve ücretli personel alımlarında kadınlar günden güne kendilerine daha çok yer edinmektedirler. Bunun yanı sıra; dünya çapında toplumlardan beklenenler, liderlik politikaları, yaşanan salgınlar, kanunlar, kadınların iş hayatı dışında üstlendiği birtakım sorumluluklar, eğitim ve kariyer olanakları gibi faktörler kadınların çalışma hayatındaki yerini önemli derecede etkilemektedir (“Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu: Uçurumun kapanması 132 yıl daha alacak Türkiye sonlarda”, 2022).

Ülkemizde kadınların çalışma hayatına dahil oluşu, iş ortamlarında gösterdikleri çaba ve verdikleri emekler, iş hayatındaki yerleri ve çalışma şartları geçmişten beri gündemini koruyan bir mesele olmakla birlikte günümüzde daha çok ele alınan bir konu haline gelmiştir. 2000’lerle birlikte bu konuya ilişkin kanun düzenlemeleri ve politika çalışmalarının başladığı görülmektedir (Ecevit ve Eldem, 2013:12).

Özellikle iş dünyasında kadınlar; cinsiyet ayrımcılığı, eğitim düzeylerinin yetersiz olması, çocuklarının eğitim ve ihtiyaçları için ayırdıkları vakit, ev içi görev ve sorumlulukları, olumsuz çalışma koşulları gibi pek çok durumla baş etmek durumunda kalmaktadırlar (Günay ve Boylu, 2016:16).

Yapılan çalışmalar Türkiye’de erkeklerin çalışma oranı en üst düzeyde olsa dahi, kadınların iş yaşamında yeterince yer almaması planlanan kalkınma hedeflerine ulaşmanın güç olacağını göstermektedir (Aşık, 2013:5).

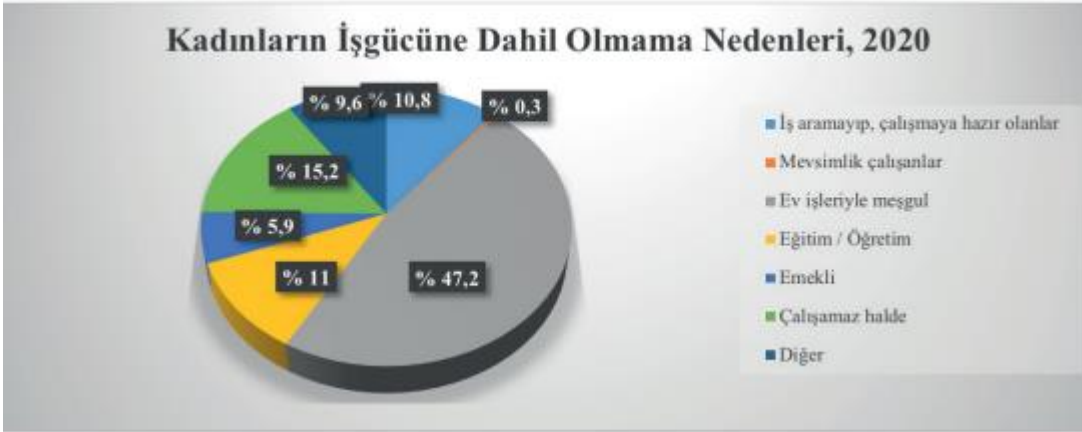
Günümüzde ülkemizin çalışan kadınlara yer verme oranı gittikçe artsa da hala işe alımlarda kadın erkek sayısı dengesi tam olarak sağlanamamakta ve özellikle sanayi ve endüstri sektörlerinde işten çıkarmalarda kadınlar öncelikli olmaktadır (Ecevit ve Eldem, 2013:25).

Şekil 1. 2002-2020 yılları arası kadın işgücü durumu

Hanehalkı İşgücü Araştırması, (2020). Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).

TÜİK'in yaptığı istatistik çalışmalarına göre; Türkiye'nin 2020'de kadın istihdamı %26,3, işgücüne katılım %30,9 olarak belirlenmiştir. Kadının istihdam oranının artırılması için yapılan çalışmalar sonucu 2019 yılında kayıt dışı çalışma oranı %37,1 olarak tespit edilmiştir; bu oran 2002 yılı verilerine göre (%72,5) oldukça düşüktür (KSGM, 2021:43).

Şekil 2. 2020 yılı verilerine göre kadınların işgücüne dahil olmama nedenleri

Hanehalkı İşgücü Araştırması, (2020). Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).

2020 yılı TÜİK verilerine göre kadınların işgücüne dahil olamama nedenleri ise; %47,2 olarak en yüksek oranla ev işleriyle meşgul olma, %15,2 çalışamaz durumda olma, %11 eğitim durumu, %10,8 iş aramayıp çalışmaya uygun olma, %9,6 diğer, %5,9 emekli ve %0,3 oranında mevsimlik çalışma olarak tespit edilmiştir (KSGM, 2021:44).

Tablo 1

2020 yılı verilerine ilişkin cinsiyete göre seçilmiş göstergeler

Cinsiyete göre seçilmiş göstergeler, 2020	(%)		
	Toplam	Erkek	Kadın
Okuryazar olmayan nüfus oranı (25+ yaş)	3,8	1,0	6,5
Yüksekokul veya fakülteden mezun nüfus oranı (25+ yaş)	19,2	21,1	17,3
İstihdam oranı (15+ yaş)	42,8	59,8	26,3
İşgücüne katılma oranı (15+ yaş)	49,3	68,2	30,9
İşsizlik oranı (15+ yaş)	13,2	12,3	15,0

Hanehalkı İşgücü Araştırması, (2020). Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).

2020’de elde edilen verilere göre; 15 yaş ve üstü istihdam oranı %42,8’dir, bu oran içinde kadınlar %26,3, erkekler ise %59,8 oranında yer almaktadır. Bu veriler sonucunda kadınların erkeklere göre oldukça düşük oranda istihdam edildiği söylenebilir. Aynı araştırmada; eğitim düzeyi yükseköğretim olan kadınların işgücüne dahil olma oranı %65,6, okuryazar olmayanların oranı %12,4, ortaöğretim mezunlarının oranı %29,9, mesleki ve teknik liseden mezun olan kadınların oranı %37 ve ortaöğretim düzeyi altında eğitim durumu mevcut olan kadınların çalışma hayatına dahil olma oranı %24,1 olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, yarı zamanlı çalışan olarak istihdam edilen kadınların oranı %19,5 olurken, 25-49 yaş arası 3 yaşından küçük çocuğa sahip kadınların istihdam oranı ise %25,2 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca 2021 yılında yapılan yaşam memnuniyeti araştırması verilerine göre; kadın çalışanlar işe gitme-gelme için harcadıkları zamandan %63,5 oranında memnundur (TÜİK, 2021).

Bunların yanı sıra 2018’de Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması’nın ulaştığı sonuçlar doğrultusunda 15-49 yaşları arasındaki kadınların eğitim seviyesi düşüklüğü ve çocuk sayısının artışına bağlı olarak çalışma hayatına dahil olma oranlarının azaldığı görülmektedir (TNSA, 2018:32).

Elde edilen bu sonuçlara göre, Türkiye’de toplumsal kalıp yarguların değişimini sağlayacak toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının ve politika düzenlemelerinin önemi vurgulanmalıdır. Aile ve iş bakımından bireyler arası dengeyi sağlayabilecek düzenlemelerin yapılması, kadınların çalışma hayatındaki konumunu daha iyi yerlere taşıyabileceği düşünülmektedir. Ancak öne sürülen politikalar incelendiğinde genellikle kadınlara yönelik düzenlemelerin olduğu, erkeklerin durumunun bu kapsamda ele alınmadığı görülmektedir.

Aile içi iş bölümü dengesinin sağlanabilmesi için tüm sektörlerde babalık iznini de kapsayan ebeveyn izni, anaokulu, kreş ve bakım evi olanakları gibi hizmetlerin artırılması önem taşımaktadır. Ayrıca iş hayatında cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilmesi için kota yöntemi uygulanabilir. Belirli sayıda kadın istihdamı sağlanması açısından birçok alanda bu uygulamanın fayda getireceği düşünülmektedir (Erikli, 2020:56).

Kadınların çalışma hayatına daha aktif şekilde dahil olması ve istihdam edilme oranlarının artırılabilmesi amacıyla 2013 yılında uzmanlar tarafından “Türkiye’de Cinsiyet Eşitliğine Elverişli Ortamın Oluşturulması” adı altında bir taslak rapor hazırlanmıştır. Bu taslak raporda; eğitim, aktif işgücü piyasası politikaları, kadın girişimciliği, esnek çalışma biçimleri, bakım hizmetleri, iş ortamlarında kadınlara ilişkin ayrımcılık, toplumsal cinsiyete duyarlı yasal düzenlemeler, uygulamalar ve kurumsal yapı güçlendirmeleri, ulusal kadın istihdamı politikası konu başlıkları altında birtakım politika önerileri sunulmuştur (Acar vd., 2013:53-58). Ayrıca 2018 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2018-2023 yılları arasını kapsayan “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır. Bu eylem planı kapsamında; kadının güçlenmesi adına eğitim, sağlık, ekonomi, medya ve karar alma mekanizmalarına katılım alanlarında iyileştirme ve düzenleme politikaları ele alınmıştır (KSGM, 2018:20). Tüm bu çalışmalardan anlaşılacağı üzere çalışan kadının iş gücünde daha çok yer alabilmesi ve istihdamı, ilgili tüm alanlarda yapılacak düzenlemeler ve iş birliği aracılığıyla sağlanabilecektir.

2.7.2. Çalışma Hayatında Cinsiyet Ayrımcılığı

Cinsiyet ayrımcılığı pek çok alanda ve özellikle iş yaşamında meydana gelen sıkıntılar açısından önem arz eden bir meseledir. İş yaşamında yaşanan cinsiyet eşitsizliklerinin kaynağı cinsiyet ayrımcılığıyla ilişkilidir. Çalışma hayatında cinsiyet ayrımcılığı; öncelikli olarak kadın personellerin işten çıkarılmaları, aynı işi yapmalarına rağmen emeklerinin karşılığını erkeklere göre daha az almaları, kariyer basamaklarında ilerlemelerinin daha güç olması ve birtakım engellerle karşılaşmaları şeklinde açıklanmaktadır (Yılmaz, 2019:2). Bu bağlamda iş hayatında toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, kadınların işgücüne dahil olmasından terfi durumlarına varana dek kapsamı oldukça geniş bir konudur (Erikli, 2020:41).

Ataerkil düzenin hâkim olduğu toplumlarda toplumsal iş paylaşımı görüşü, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine sebep olmakta ve kadınların çalışma hayatında kendilerine yer edinmesini zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda ekonomik gücün daha çok erkeğin elinde olduğu bu düzen nedeniyle kadınlar, geri planda kalarak çabalarının karşılığını maddi olarak da görememekte ve tam anlamıyla bağımsız olamamaktadırlar (Arabacı, 2012:150).

Cinsiyet ayrımcılığı kadınlar açısından daha belirgindir ve pek çok alanda görülmektedir. Toplumsal hayat, iş ortamı, eğitim ve evdeki iş paylaşımında dahi ayrımcılık mevcuttur. Özellikle kız çocuklarının okutulmayıp ev dışına çıkmalarının engellenmesi daha sonra hayatlarında pek çok sıkıntıyla karşı karşıya kalmalarına sebep olmaktadır. Eğitim düzeyinin düşük olması kadınların; iş bulma konusunda güçlük çekmelerine, kurumlarda üst düzey konumlarda bulunamamalarına ve çoğu zaman çalışıklarının karşılığını alamamalarına neden olur. Bu durum özyeterliliklerini de etkilemekte ve sosyal ortamlarda kendilerini tanıtmaya ve ifade etmede de zorluk yaşarlar (Akkaş, 2019:116).

Kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi amacıyla pek çok ulusal ve uluslararası düzenleme ve sözleşme yapılmıştır. Bunlardan ilki ve en önemlilerinden biri olan “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi” (CEDAW), Birleşmiş Milletlerin temel insan hakları sözleşmeleri arasında yer almaktadır. Cinsiyet ayrımcılığının tanımını yapan uluslararası ilk sözleşme olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi’nin amacı, kadınların tüm haklardan eşit şekilde yararlanması ve toplumsal yapıda erkeklerle eşit konumda bulunmasının sağlanmasıdır. Eğitim, ekonomi, politika, sağlık ve sosyokültürel hayat alanlarında kadınların karşılaştığı sıkıntıları detaylıca konu edinen ilk uluslararası sözleşme niteliğindedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda 1979 senesinde kabul gören CEDAW, 1981’de uygulamaya konulmuş ve ülkemiz tarafından 1985 yılında onaylanmıştır. Sözleşmede devletler, kadınlara ilişkin her türlü cinsiyet ayrımcılığını reddederek gereken düzenleme ve yöntemlerle ayrımcılığı önleyecek politikaları onaylamaktadır. Bu bağlamda sözleşmeye göre ülkeler; kadınların karşılaşılabileceği cinsiyet ayrımcılığını önlemeye yönelik uygulamalar ve hukuksal düzenlemeler yapmalı, kanunlar çıkarmalı, toplumsal ve kültürel algıların değişimine ilişkin çalışmalar yapmalıdır (Eroğlu, 2012:2).

Toplumsal ve kültürel yapının algıları; bireylere tanınan hak ve özgürlükler, bir toplumun ne şekilde yönetileceği ve yasal düzenlemeler konularında önemli derecede belirleyici olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan bir devletten beklenen,

demokratik bir yaklaşımla bireylerin hak ve özgürlüklerini gözeterek cinsiyet ayrımcılığının önüne geçmesidir (Bardakçı ve Oğlak, 2022:74).

Şimdilerde kadınlara yönelik belirgin bir ayrımcılık olmasa da tam olarak eşitliğin sağlandığı da söylenemez. Toplumsal yapıda ve çalışma hayatında görülen kimi zaman net bir şekilde gün yüzüne çıkmayan tutum ve davranışlar bu durumun işaretleridir (Önder, 2013:52).

Tüm bunların yanında kadınlar çalıştıkları ortamda kendilerine ilişkin ayrımcılık yapıldığını düşündüklerinde yeni bir iş ve farklı imkanlar arayacaklardır. Personelini bu nedenle kaybeden işletme ve kurumlar, iş gücü bakımından zarara uğrayacak ve yeni birini bulma konusunda maddi-manevi zorluklar yaşayacaklardır. Çalışma ortamında kadınlara ilişkin cinsiyet ayrımcılığının farkına varabilen çalışanlar, karşılaşılabilecekleri olumsuz davranış ve tutumları da fark edeceklerdir (Yılmaz, 2019:43).

2.8. Psikolojik Sağlamlık Kavramı

Hayatları boyunca insanların başına birçok olumsuz, yıpratıcı ve üzücü olay gelmektedir. Bu durumlarla karşı karşıya kalan her birey birbirinden farklı tepkiler verir ve farklı yollarla baş ederler. Bazı kişiler travma yaratan olaylar neticesinde karamsar ruh hallerinin devamı ile birlikte kaygı, depresyon gibi olumsuz durumlar yaşarken bazı kişiler ise karamsarlıktan daha çabuk sıyrılarak kısa zamanda günlük rutinlerine devam ederler. Pozitif psikolojide zorlu durumlar karşısında kişilerin toparlanarak kısa sürede rutinlerine devam edebilmeleri kapasitesi, psikolojik sağlamlık olarak ifade edilmektedir (Doğan, 2015:93).

Psikolojik sağlamlık kavramı, pozitif psikoloji yaklaşımında olduğu gibi bireylerin daha çok olumlu özelliklerine odaklanmaktadır. Literatür incelendiğinde çalışmacıların kavrama ilişkin görüşlerinin ve yaptıkları tanımlamaların değişkenlik gösterdiği söylenebilir (Aydın, 2018:8).

Latince “resiliens” olarak geçen sözcükle türeyen psikolojik sağlamlık, bir şeyin esnekliğini ve kolaylıkla eski formuna geri dönmesi durumunu ifade etmektedir (Doğan, 2015:94). Rutter’e göre (1987) psikolojik sağlamlık, karşılaştığı güçlüklerle başa çıkabilen ve yoluna devam edebilen bireylerde mevcut olmaktadır. Benard (1991) ise psikolojik

sağlamlığı, kişinin gelişim dönemlerinde yaşadığı olumsuz durumlar karşısında koruyucu etmenlerle birlikte pozitif yönde uyum sağlayabilmesi olarak tanımlamıştır (akt. Aydın, 2018:8). Rirkin ve Hoppman (1991) kavramı, karşılaşılan travmatik yaşantılar sonucu ruh sağlığının bu durumlardan olumsuz etkilenmesine rağmen normal hayatlarına tekrar dönebilme becerisi olarak açıklamıştır. Bir diğer psikolojik sağlamlık kavramı tanımı olan kişilerin zorlu koşullarda normal gelişimlerini sürdürebilmesi durumu Fonagy ve arkadaşları (1994:233) tarafından kullanılmıştır. Gilligan'ın (1997:13) tanımına göre psikolojik sağlamlığı olan kişiler travmatik olaylarla baş edebilme kapasitesine sahiptir. 2002'de Vanderpol'un yaptığı tanımda ise psikolojik sağlamlık, kişinin karşılaştığı güçlükler karşısında travma sonrası stres bozukluğu yaşamadan koruyabildiği psikolojik durumu şeklinde açıklanmıştır (Vanderpol, 2002; akt. Varırcıer, 2019:4).

Psikolojik sağlamlık kavramı çevresinde; stres, olumsuz hayat şartları, travmatik durumlarla baş edebilmeye yönelik farklı alanda pek çok görüşün bir araya toplandığı görülmektedir (Özer ve Deniz, 2014:1241). Bir kişilik özelliği olarak da görülen psikolojik sağlamlık bu bağlamda; güçlüklerle başa çıkma, hızlıca toparlanma, dirençli ve esnek olma şeklinde tanımlanabilmektedir (Basım ve Çetin 2011:107).

Literatürde yapılan tüm psikolojik sağlamlık tanımlarının ortak noktaları; travma yaratan durumlar sonucunda kişilerin başa çıkabilme ve uyum sağlayabilme becerilerine sahip olması, bu becerilerin geliştirilebilen özelliklerinin bulunması ve psikolojik sağlamlık durumunun oluşması için bireyin zorlu yaşantılarla karşılaşarak uyum sağlama sürecini kapsamaması şeklinde ifade edilebilir.

Garnezy (1993)'ye göre psikolojik sağlamlık çalışmalarında iki soru yanıtlanmalıdır:

1. Yaşantılarına ilişkin kişiler üzerinde gelişim dönemleri, ailesel ve çevresel etmenlerin yarattığı risk faktörleri hangileridir?
2. Riskli olaylarla karşılaştıklarında kişilerin bu olaylara uyum sağlayamaması üzerinde hangi etmenler rol oynamaktadır? (Garnezy, 1993; akt. Toprak, 2014:22).

Kısaca yapılan tüm psikolojik sağlamlık tanımlarına bakıldığında;

- a. Riskli veya travmatik olaylar,
- b. Uyum sağlayabilme ve başa çıkma becerileri,

Koruyucu etmenler olarak üç ana başlık olduğu görülmektedir (Gizir, 2007:115).

2.8.1. Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler

Psikolojik sağlamlık, bireysel ve çevresel risk faktörlerinden etkilenen bunun yanı sıra koruyucu faktörlerle desteklenen bir yapıdır. Çocukluk dönemi yaşantılarında edinilen olumsuz tecrübeler, maddi imkansızlıklar ve ev ortamında şiddete maruz kalma gibi faktörler psikolojik sağlamlık üzerindeki risk faktörleri olarak belirtilmektedir (Kararımak, 2006:130). Koruyucu faktörler ise bireyin kişilik özellikleri, ailesinden aldığı destek ve yaşadığı toplumun etkisiyle oluşmaktadır. Problem çözme, sosyal becerilerin ve bireyin kendisine ilişkin özyeterliliğinin yüksek seviyede olması psikolojik sağlamlık üzerindeki bireysel özellikler olarak ifade edilmekte; aile ve arkadaşlarıyla olan iletişiminin iyi düzeyde olması ise psikolojik sağlamlığı olumlu şekilde etkileyen çevresel faktörlere örnek gösterilmektedir (Baş ve Yurdabakan, 2017:204).

Rutter (1999)'e göre risk ve koruyucu faktörler etkisiyle meydana gelen psikolojik sağlamlık, travmatik yaşantılardan edinilen tecrübeye bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlığın anlaşılması için risk ve koruyucu faktörlerin açıklanması büyük önem taşımaktadır (Rutter, 1999; akt. Aydın, 2018:16).

Aynı zamanda psikolojik sağlamlığa etki eden etmenlerin öğrenilmesi, risk grubu içerisinde olan kişilerin travmatik durumlar yaşamadan önce bu kişilere yönelik önleyici çalışmaların uygulanmasına katkı sağlayabilecektir (Aydın ve Egemberdiyeva, 2018:40).

Risk Faktörleri

Kişinin yaşantısında karşılaştığı riskler ve bu risklerin kişinin hayatı üzerindeki olumsuz etkilerinin en düşük seviyede kalabilmesi için koruyucu faktörler aracılığıyla desteklenmesi, psikolojik sağlamlık üzerinde oldukça etkilidir (Gizir, 2007:113). Risk, psikolojik sağlamlığın ortaya çıkması için gerekli bir unsurdur. Bir problemin meydana gelmesi ve bu olumsuz durumun sürme ihtimali risk olarak adlandırılmaktadır (Öz ve Yılmaz, 2009:83).

Fizyolojik, genetik ve demografik özellikler barındıran risk faktörleri; bireysel, ailesel ve çevresel faktörler olarak üç gruba ayrılmaktadır (Gizir, 2007:114).

Bireysel risk faktörleri:

İçe dönük ve çekingen bir kişiliğe sahip olmak, zeka seviyesinin düşük olması, ruh hastalıkları, süregelen hastalıklar ve sürekli ilaç alımı, erken yaşta gebe olmak, alkol ve madde bağımlılığı, akademik becerilerin yetersizliği vb. etmenlerdir (Öz ve Yılmaz, 2009:84).

Ailesel risk faktörleri:

Maddi durumun yetersiz olması, anne-babanın sağlık problemleri, anne-babanın eğitim seviyesi, ebeveynler arası anlaşmazlık ve boşanma, anne ve/veya babanın olmayışı, aile içi iletişimde zayıflık vb. şeklinde ifade edilmiştir (Kararımak, 2006:132).

Çevresel risk faktörleri:

Cinsel taciz ve istismar, akran zorbalığı, toplum içinde dışlanma ve şiddet görme, yeterli beslenmeme, göç, savaş, terör vb. durumlar olarak belirtilmiştir (Öz ve Yılmaz, 2009:84).

Koruyucu Faktörler

Psikolojik sağlamlık kişinin olumsuzluklardan korunmasını sağlayan bir yapı olmaktan ziyade sahip olduğu özellikleri sonucunda ortaya çıkan bir kavramdır. Koruyucu faktörler, kişinin başarılı olabilmesi için bireysel, ailesel ve çevresel risk faktörlerinin olumsuz etkilerini azaltan ve gelişimsel gereksinimlerine destek sağlayan etmenlerdir (Terzi, 2006:78).

Risk faktörlerinde olduğu gibi koruyucu faktörler de sınıflandırılarak üç başlıkta toplanmıştır.

Bireysel koruyucu faktörler:

Bireysel risk faktörlerinin etkisini azaltmaya yardımcı olan bireysel koruyucu faktörler; bireyin kendisi hakkındaki olumlu yargı ve düşünceleri, özyeterliliği, özgüveni, sosyal becerileri, mizah anlayışı, akranlarıyla olan ilişkileri, problem çözme becerisi,

çevresine karşı duyarlı olması, sorumluluk alabilmesi ve empati kurabilmesi olarak ifade edilmiştir (Kararımk, 2006:132).

Ailesel koruyucu faktörler:

Ailesel risk faktörlerinin etkilerine karşı ailesel koruyucu faktörler; aile içi iletişim becerilerinin iyi düzeyde olması, çocuklarının geleceği hakkında ebeveynlerin olumlu düşüncelere sahip olması, ailecek vakit geçirme ve anne-babanın eğitim düzeyinin iyi olması vb. şeklinde belirtilmiştir (Öz ve Yılmaz, 2009:84).

Çevresel koruyucu faktörler:

Çevresel risk faktörlerine karşılık çevresel koruyucu faktörler ise; bir yetişkin ile olumlu bir ilişki kurma, okul ilişkilerinin olumlu olması, akranların olumlu destek sağlaması, sosyal çevrenin iyi olması olarak ifade edilmektedir (Kararımk, 2006:133).

Psikolojik sağlamlık kavramı ile birlikte risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin oluşumu ve risk faktörlerinin etkisinin en aza indirgenmesi için kişinin çevresiyle olumlu etkileşim kurması büyük önem taşımaktadır (Önder ve Gülay, 2008:193).

2.8.2. Psikolojik Sağlamlığı Olan Kişilerin Nitelikleri

Literatüre bakıldığında özyeterlilik, özgüven, umut, iyimser olma, olumlu duygusal olma gibi birçok kişilik özelliği psikolojik sağlamlık kavramıyla ilişkilendirilmiştir (Kararımk, 2006:134).

Davranış seçiminin yanında yaptıkları davranışa önem veren kişilerin psikolojik sağlamlığı da yüksek düzeydedir. Değişime inanan, kendine güvenen, güçlüklerle baş edebilen, stresli durumlarla karşılaştıklarında bunu kendilerini geliştirmeye yönelik bir unsur olarak değerlendirebilen kişilerdir. Kendilerine göre bir önem sırası yaparak hedeflerini gerçekleştirirler. Bu bireyler aynı zamanda çalışma ortamında da kendilerini kontrol edebilen, motivasyonu yüksek, kolayca iş birliği yapılabilen kişiler olmaktadır (Özer, 2013:36). Psikolojik sağlamlığı yüksek olan kişilerin düşük olan kişilere göre stresli durumlarla daha kolay başa çıkabildikleri ve uyum sağlayabildikleri ifade edilmektedir (Bulut, 2016:12).

Bazı durumlar sonucu meydana gelen tepkiler olarak nitelendirilen psikolojik sağamlık, değişebilir ve esnek bir yapıya sahiptir. Örnek vermek gerekirse; psikolojik sağamlığı olmasa bile bir birey, karşılaştığı travmatik yaşantının etkisiyle güçlü bir şekilde başa çıkabilmektedir. Ayrıca bazı gelişim alanlarında bireyin psikolojik sağamlığı yüksek düzeyde, bazılarında ise düşük düzeydedir. Ancak tüm bunların yanı sıra psikolojik sağamlığı bulunan kişilerin belirli kişilik özellikleri taşıdıkları görülmektedir. Kimi özellikler doğuştan gelmekte iken kimisi ise sonradan edinilmektedir. Sosyal becerilerin iyi olması, sakin ve rahat olma, arkadaşlık ilişkilerinin iyi olması ve iletişim düzeyinin iyi olması gibi özellikler doğuştan gelmektedir. Bu bağlamda bu özelliklere sahip kişilerin psikolojik sağamlık açısından daha avantajlı olduğu söylenebilir. Daha sonra edinilebilecek özelliklere örnek olarak; çok iyi iletişim becerisi, tecrübe ve sosyal ortam etkisiyle gelişen empati becerileri, kendine yönelik mizah anlayışı ve kendiyle barışıklık, uygun olmadığını düşündüğu ortamlarda bulunmama, bir hedefe odaklanma verilebilir. Gayret göstererek bu becerileri kazanan bireyler psikolojik olarak sağlam bireylerdir. Tüm bu ifadelere göre yüksek psikolojik sağamlığa sahip olan kişilerin; sosyal iletişim becerilerinin, özyeterliliklerinin, aile içi ilişkilerinin, mizah yeteneklerinin, bağımsız davranabilme yeteneklerinin, olumsuz tecrübelerden de kazanım sağlayabilme durumlarının, olumlu bakabilme ve uyumlu olma halinin, empatik olma becerilerinin de yüksek olduğu söylenebilir (Tanyeri, 2016:34).

Bunların yanı sıra kişilerin iş yaşamında yüksek düzeyde psikolojik sağamlığa sahip olmaları, çalışma ortamlarında karşılaştıkları sıkıntılı durumların üstesinden kolayca gelebilmelerini sağlar. Kimi zaman karşılaşılan iş ortamında çatışma, olumsuz çalışma şartları, düşük maaş, işveren baskısı ve kariyer ilerlemede görülen zorluklar gibi olumsuz tutumlara yönelik kişiler, daha güçlü durmakta ve sıkıntılı durumu daha çabuk atlatabilmektedir. Bu sayede kişiler iş yaşamında daha aktif ve etkin olabilmektedir (Deniz vd., 2020:363).

2.9. Stresle Baş Etme Yöntemleri

2.9.1. Stres Kavramı

Gündelik hayatta sıklıkla karşılaşılan, insanlar üstündeki gerginlik ve baskı hali stres adı altında nitelendirilmektedir. Olumlu ya da olumsuz şekilde stres, yaşanan değişiklik ve yenilikler doğrultusunda hayat boyunca sürekliliğini koruyan bir kavramdır (Doğan ve Eser, 2013:29).

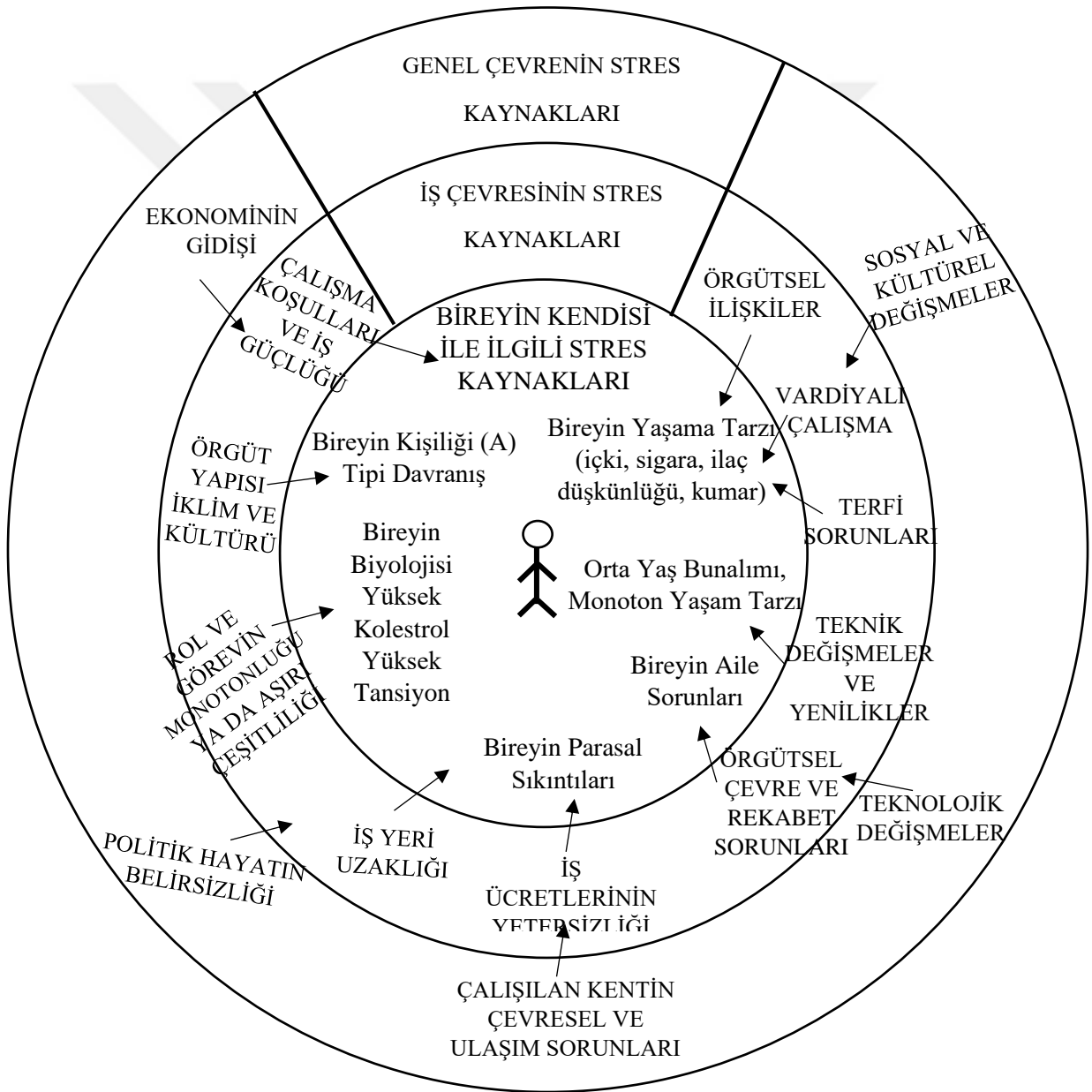
Stres kelimesi, bulunduğu şartlara göre farklı anlamlar taşımaktadır. Uzmanlık alanlarına göre stres; kimi zaman kaygı ve sıkıntı, kimi zaman nörofizyolojik bir değişim, kimi zaman da iç salgı bezlerinde görülen bir bozukluk olarak ifade edilmektedir (Köknel, 1998:8; akt. Bayraktar ve Yılmaz, 2016:2337). Çalışılan alanlara göre ise stresin; bir işçinin yaşadığı baskı, yöneticinin çalışanlarının temposunda gördüğü yetersizlik, bir öğrencinin alacağı not, ev hanımının işleri yetiştirebilme gerginliği, aktif bir bireyin uzun saatler çalışması gibi tanımlar aldığı görülmektedir. Bilim insanları da uzman oldukları alanlara uygun olarak stresi farklı şekillerde tanımlamaktadırlar. Bu sebeple stresin birçok anlama geldiği ve tanımının bulunduğu söylenebilir. Tutar'a göre stres; kişinin fiziksel ve psikolojik durumunda olumsuz etkiler yaratan, iletişim becerilerine ve iş ortamındaki verimliliğine olumsuz etkileri olan psikolojik bir durumdur (Tutar, 2000:204).

Birey ve çevrenin birbiriyle olan ilişkisi stresi doğurmaktadır. Stres yaratan durum bir tehlike arz etmektedir ve bu tehlike birey tarafından fark edilmelidir. Stres yalnızca vücudun bir kısmına değil tamamına etki etmektedir. Yaşanan fiziksel değişimler bireyin istemi dışında gerçekleşir ve kontrol edilebilir değildir (Akman, 2004:43).

Birçok faktör kişinin stres durumuna vereceği tepkileri etkilemektedir. Kişilik yapısı, bu tepkileri etkileyen en önemli faktördür. Bunun yanında kişinin içinde bulunduğu sosyal çevre, hayat standartları, maddi durumu ve olaylara bakış açısı da diğer önemli faktörlerdir (Aydın ve İmamoğlu, 2001:44).

Çevredeki olumsuz etmenlerin sayıca çok ve etkilerinin büyük olması stresin ortaya çıkışı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Strese sebep olan kaynakların biliniyor olmasına rağmen fiziksel, psikolojik ve davranışsal yönden bireyleri olumsuz etkilemektedir. Bazı zamanlarda stres, ruhsal ve fizyolojik hastalıklara yol açarken bazı zamanlarda da bireyin kişisel gelişimine katkı sağlamaktadır (Örnek ve Aydın, 2008:146).

İlk olarak tıp alanının konusu olan stres, psikolojik ve davranışsal problemlerin yaşanması ve devamlılığında önemli bir etken olarak görülmüş; çalışmacılar tarafından pek çok şekilde tanımlanmıştır. Folkman ve Lazarus'a göre stres, kişinin genel iyilik haliyle ilgili görüşü ve kendisini zor duruma sokan çevresel etmenlerden kaynaklanmaktadır. Stres ile baş etme ise; kişinin içsel ve dışsal faktörlerin etkisiyle yaşanan sıkıntıları önleyebilmesi, stres sonucunda ortaya çıkan davranış ve tepkileri kontrol edebilmesi, yaşadığı gerginliğin en aza indirgenmesine yönelik davranışsal ve bilişsel çabaları şeklinde ifade edilmektedir (Basut, 2006:31).

Şekil 3. Birey ve toplum üzerinde strese neden olan etmenler

Eren, E (2015). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi (15. Basım). Beta Yayıncılık İstanbul. sf.293.

Şekil 3'te görüldüğü üzere bireysel, sosyokültürel, ekonomik, politik, teknolojik, kentsel, genel çevre ve çalışma ortamının neden olduğu pek çok stres kaynağı bulunmaktadır. Bireyin kendisi ile ilgili stres kaynakları; bireyin A tipi kişilik özelliğine sahip olması, maddi sıkıntıları, aile sorunları, durağan yaşam ve yaş sendromu, fiziksel hastalıkları ve olumsuz yaşam şekli olarak kategorize edilmiştir. Şekilde görülen iş çevresinin stres kaynakları ise; iş ücretlerinin yetersizliği, örgütsel çevre ve rekabet sorunları, iş yerinin uzaklığı, rol ve görevin monotonluğu ya da fazla çeşitliliği, teknik gelişim ve değişimler, örgüt yapısı ve kültürü, çalışma şartları ve iş gücü, terfi sorunları, örgütsel ilişkiler ve vardiyalı çalışma olarak belirtilmiştir.

Minimum seviyede ya da hiç yaşanmayan stres, can sıkıntısı ve hiçbir şeyden tat alamamaya sebebiyet vermekte bunun yanı sıra kişide gerginlik ve yorgunluk hali yaratmaktadır. Stres düzeyinin çok fazla olduğu durumlarda yaşanan başarı ve enerji kaybı, stres düzeyinin yetersiz kaldığı durumlarda da görülmektedir. Bu bağlamda yeterli düzeyde stres; kişinin kendini geliştirebilmesine, farklı fikirler üretmesine ve problemleri çözebilmesine olumlu katkı sunacaktır (Bayraktar ve Yılmaz, 2016:2338).

2.9.2. Stresle Baş Etme ve Stresle Baş Etme Yöntemleri

Bireyler hayatlarında her zaman fiziksel, ruhsal ve zihinsel uyaranlarla karşılaşmaktadırlar. Kişinin uyumlu ve dengeli olma haline bu uyaranların etkisi oldukça büyüktür. Travmatik bir durumla baş edebilmek için birey, bu duruma uyum sağlayabilmek için gayret gösterecek ve farklı çözüm yöntemleri arayacaktır. Böyle durumlarda etkisini gösteren stresle baş etme becerileri oldukça önem taşımaktadır (Basut, 2006:32).

Stresle başa çıkma yöntemleri, stres yaratan bir durum sonucu meydana gelen bilişsel değişimlerle ifade edilmektedir. Literatürde stresin pek çok farklı tanımının bulunduğu gibi araştırmacılar tarafından stresle başa çıkma kavramının da farklı birçok tanımı yapılmıştır (Hiçdurmaz, 2005:16). Genel olarak stresle baş etme, kişinin kendisine ilişkin stres unsuru olan durumlara direnerek bu durumlarla baş edebilmek için davranışsal, duygusal ve bilişsel tepkiler vermesidir. Baş etme yöntemleri; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kültür, kronik

rahatsızlıklar vb. değişkenlere göre kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Ağargün vd., 2005:222).

Stresle baş etme yöntemleri problem ve duygu odaklı olarak iki gruba ayrılmaktadır. Problem odaklı baş etme yönteminde sıkıntı yaratan durumu önleme ya da durumun yarattığı etkiyi azaltma amaçlanmaktadır (Türküm, 2002:26). Bu yöntemi tercih eden bireyler; sıkıntının kaynağını belirleme, strese sebep olan durumu değiştirmek çabalama, bu durumu aşabilmek için farklı yollar arama ve bunları gerçekleştirirken sakin ve mantıklı davranmaya çalışmaktadırlar (Basut, 2006:33). Duygu odaklı baş etme yöntemini tercih eden bireyler ise strese ilişkin negatif duygularını azaltmaya gayret ederler. Stresin nedenine odaklanmaktan ziyade yaşadıkları sıkıntının etkilerini azaltmaya çalışarak sıkıntıdan kaçma, yok sayma ve uzaklaşma, duygularını çevresindekilere aktarma gibi yöntemleri kullanırlar (Türküm, 2002:26).

Şahin ve Durak (1995), stresle baş etmede kullanılan yöntemleri; iyimser yaklaşım, çaresiz yaklaşım, sosyal desteğe başvurma, boyun eğici yaklaşım ve kendine güvenli yaklaşım olarak gruplara ayırmıştır. İyimser yaklaşım, kişinin strese sebep olan durum karşısında bilinçli bir şekilde davranarak iyimser bir tavır sergilemesidir. Çaresiz yaklaşımda kişi, stres yaratan durumun kaynağını kendisi olarak görmekte problemi çözme inancını kaybederek çözüme ulaşmada başarısız olmaktadır. Sosyal desteğe başvuran kişiler, stresin kaynağını tespit ederek bununla başa çıkabilmek için desteğe ihtiyaç duyduklarını düşünürler. Boyun eğici yaklaşıma göre kişi, stres yaratan durumun kaderi olduğu inancına sahiptir ve sorunun getirdiği olumsuzlukları göze almaktadır. Kendine güvenli yaklaşımda ise kişi, strese sebep olan durumla güçlü bir şekilde baş edebileceğine inanarak sorunları aşabilmek için çaba sarfetmektedir (Şahin ve Durak, 1995:69).

Tüm bu yaklaşımların yanında; nefes egzersizleri, meditasyon, aktif yapılan spor faaliyetleri, düzenli egzersiz, sağlıklı beslenme alışkanlıkları, iletişim becerilerinin iyi olması, kontrollü davranabilme, etkin zaman yönetimi ve problem çözme becerilerinin iyi düzeyde kullanılması stresle baş etmede kullanılacak diğer yöntem ve tekniklerdir (Aydın ve İmamoğlu, 2001:45).

Çağımızda bireylerin yenilik ve değişimlere ayak uydurma gayreti, stresi de beraberinde getirmektedir. Bireyler kişilik özellikleri ve bakış açılarına göre stresle baş etmekte veya edememektedir. Bu bağlamda stresle baş etmede tüm bireylere uygun bir yöntem olması söz konusu değildir. Bireyler, hayat standartlarını artırabilmek amacıyla

kendilerine uygun bir stresle baş etme yöntemini tercih etmeli ve uygulamalıdır (Doğan ve Eser, 2013:38).

Özellikle çalışma hayatında yaşanan stres durumu; kişisel verimin azalması ve hayata karşı olumsuz bir bakış açısı geliştirme şeklinde görülmektedir. Bireyler bu durumlarla baş etmeye yönelik fazla yemek yeme, aşırı sigara kullanımı gibi yöntemleri tercih etmektedir ancak bu yöntemler stresin artışına sebebiyet vermekte ve sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir (Sülemiş ve Dönmez, 2017:42).

2.10. Toplumsal Cinsiyet ve Psikolojik Sağlamlık

Psikolojik sağlamlık düzeyinin cinsiyetlere göre farklılaştığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar sonucu zorluklarla baş etmede kadınların erkeklere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin sağlıksız ortamlarda daha çok bulunduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra erkekler ergenlik dönemi sorunlarını genç yetişkinlik dönemine kadar atlatabilirken kızlar ergenlik döneminin son evresinde daha fazla ruhsal bozukluklar yaşayabilmektedir. Block ve Block'un (1980) yaptığı araştırmaya göre ergenlik döneminde kızların psikolojik sağlamlığının zayıfladığı ve zorluklarla baş etmeye çalışırken destek alma gereksinimlerinin olduğu tespit edilmiştir (Bolat, 2013:35).

Toplumsal cinsiyet rollerinin psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinin; kadın ve erkeğin rollerine uygun şekilde gerçekleştirdikleri görevlerin farklılaşmasıyla birlikte ayrı durum ve seviyede stres yaşamaları olduğu ifade edilmektedir. Toplumun kadına verdiği değer az olması, iş olanaklarının kısıtlı olması gibi nedenler kadınları etkilerken; maddi gereksinimlerini karşılamak amacıyla fazla çaba sarfetmeleri sebebiyle erkekler, daha çok ruhsal ve bedensel sorunlar yaşamaktadır (Akın ve Demirel, 2003:74).

2.11. Toplumsal Cinsiyet ve Stresle Baş Etme

Stresle baş etme yöntemleri ve cinsiyet ilişkisini konu edinen araştırmalarda elde edilen sonuçlar değişkenlik göstermektedir. Folkman ve Lazarus'un yaptığı bir çalışmaya göre; bireylerin çalışma ortamında stresle baş etme yöntemleri incelenmiş, duygu odaklı baş

etme yöntemi cinsiyet fark etmeksizin kullanılırken problem odaklı baş etme yöntemini daha fazla erkeklerin tercih ettiği tespit edilmiştir. Araştırmacılar elde edilen bulgular doğrultusunda, işverenlerin kadınlara problem çözme becerilerini kullanmaya gerek duymayacakları kolay görevler vermesi nedeniyle cinsiyetler arası baş etme yöntemlerinde farklılık görüldüğünü ifade etmişlerdir (Folkman ve Lazarus, 1980:238).

Matud'un 2004 yılında yaptığı çalışmada kadınların kaçınmacı ve duygusal başa çıkma yöntemlerini problem çözme becerilerini kullanabilecekleri başa çıkma yöntemlerine göre daha çok tercih ettiği görülmüştür (Matud, 2004:1413).

Cinsiyetlere göre stresle başa çıkma durumunun ayrımını araştırmak isteyen bir diğer grubun elde ettiği verilere göre, biyolojik farkların ve öğrenilen rollerin stresle başa çıkma yöntemlerini etkilediği ortaya çıkmıştır (Watson vd., 2011:45).

Literatüre göre cinsiyet ile stresle başa çıkma yöntemleri arasında kesin bir ayrım olmamasına rağmen, genellikle kadınların duygu odaklı başa çıkma yöntemini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmacılar stresle başa çıkma yöntemleri ve cinsiyet rollerinin ayrımı konusunda sosyalizasyon ve sınırlayıcı rol hipotezi olmak üzere iki hipotez ortaya koymuşlardır. Sosyalizasyon hipotezinde; toplumun atfettiği rollere uygun şekilde bireyler, stresle başa çıkma yöntemlerini öğrenerek kullanmaktadırlar. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre kadınlar duygularıyla hareket edip duygu odaklı baş etme ve yardım gereksinimi duyarak sosyal destek arama yöntemini kullanırken erkekler ise daha çok problemlere çözüm odaklı yaklaşmaktadırlar. Sınırlayıcı rol hipotezinde ise; başa çıkma yöntemlerinin cinsiyet rollerine göre farkının imkânlar doğrultusunda değişkenlik gösterdiği öne sürülmüştür. Bu görüşe göre kadın ve erkeklerin, aynı koşullarda ve ortamlarda çalıştıkları takdirde stresle başa çıkmada benzer yöntemleri kullanabileceği savunulmaktadır (Rosario vd., 1988:65).

2.12. Stresle Baş Etme ve Psikolojik Sağlık

Stres yaratan durumlarla baş etmede psikolojik sağlık ve stresle baş etme yöntemleri kavramları büyük önem taşımaktadır (Martin ve Brantley, 2004:646). 2018 yılında Chen ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada yetişkin psikolojik sağlamlığı ve iyi oluş seviyeleri araştırılmıştır. Elde edilen verilere göre; psikolojik sağlık ve iyi oluş seviyesi

yüksek olan kişilerin stresle baş etmede daha çok problem odaklı baş etme yöntemini tercih ettikleri görülmüştür (Chen, Yang ve Chiang, 2018:78).

Üniversitede okuyan öğrencilerle yapılan başka bir araştırmada; 4 hafta boyunca öğrencilere stresli durumu dayanaklılığa çevirebilme, problemlerine ilişkin sorumluluk alma, problemleri mantık çerçevesinde ele alma, çevresinden destek alma vb. konularına yönelik psikoeğitim çalışması yapılmış ve çalışmanın psikolojik sağlamlık seviyeleri üzerinde ne kadar etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılanların; stres yaratan durumlarda problem odaklı baş etme yöntemini daha çok tercih ettiği, psikolojik sağlamlıklarının çalışmaya katılmayanlara göre daha iyi seviyede olduğu, zorluklarla baş etmede kaçınma davranışını daha az gösterdikleri, negatif ruh hallerinin daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür (Steinhardt ve Dolbier, 2008:448).

Garity'nin 1997'de Alzheimer hastalığına sahip bireylere bakan kişilere yönelik gerçekleştirdiği çalışma sonucunda, psikolojik sağlamlık düzeyinin yüksek olmasının problem odaklı stresle baş etme yönteminin tercih edilmesiyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Stresle baş etmede problem odaklı yöntemi kullanan kişiler, bir plan doğrultusunda ilerleyerek farklı çözümler üretebilmektedir (Garity, 1997:173).

Moss'un 2002 yılında yaptığı araştırmaya göre kişinin yaşadığı bedensel ve ruhsal rahatsızlıkların stres ve uyum problemlerine sebebiyet verdiği görülmektedir. Sağlamlık kavramı psikolojik açıdan ele alındığında, olumsuz ve strese neden olan durumlarla baş etmenin yanı sıra kişilerin tecrübe ettiği negatif olaylardan da kaçınması şeklinde ifade edilebilir (Luthar, Cicchetti, Becker, 2000:546). Baş edebilme becerisi, negatif durumlarla ne şekilde baş edildiği ve hangi baş etme yöntemlerinin kullanıldığı psikolojik sağlamlıkta önemli unsurlardır. Başka bir ifadeyle; kişilerin karşılaştığı olumsuz yaşantılar olağan görülmekte ve bu yaşantılarla baş edebilme becerisi, kullandığı çözüm yöntemleri psikolojik sağlamlığın belirleyicileri olmaktadır (Bulut, 2016:16).

Tüm bu araştırmalar neticesinde; kişilerin tercih ettikleri stresle baş etme yöntemlerinin stres durumuna göre farklılaşabildiği (Chen, Yang ve Chiang, 2018:78), bunun kişilerin stres yaratan olaylara ilişkin çıkarımlarından kaynaklandığı (Steinhardt ve Dolbier, 2008:450) ve çözüme ulaşmada sergiledikleri davranışlarla ilgili olduğu ifade edilebilir (Garity, 1997:176).

2.13. Yapılan Araştırmalar

2.13.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramına İlişkin Yapılan Araştırmalar

2003 yılında Yaşın Dökmen'in yaptığı çalışmada; ev hanımı, pazarda ürünlerini satan ve maaş karşılığı çalışan kadınların ruhsal sağlıkları, cinsiyet rolü ve kontrol odağı inançlarının arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun yanı sıra; yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocukların yaş ortalamaları gibi demografik değişkenlerin cinsiyet rolleri ve kontrol odağı inancının ruhsal durumları üzerindeki yordayıcı etkisi ele alınmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; pazarda satış yapan kadınların diğer kadınlara nazaran psikolojik durumlarının daha olumsuz olduğu, ev hanımlarının kontrol inançlarının daha yüksek olduğu ve cinsiyet rollerinin farklılık göstermediği bulguları elde edilmiştir. Aynı zamanda ruhsal sağlık, kontrol odağı inancı ve cinsiyet rollerinin birbiriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Yaşın Dökmen, 2003:120).

Kalkan ve Odacı'nın 2005'te yaptığı çalışmaya göre cinsiyet ile cinsiyet rollerinin psikolojik destek almaya yönelik tutumları incelenmiştir. 539 lisans öğrencisinin katılımcı olduğu araştırmada kadın öğrencilerin psikolojik destek almaya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet rolleri bakımından ise; kadınsı rolün destek arama tutumlarıyla ilişkili olduğu görülürken erkeksi cinsiyet rolü ve destek almanın birbiriyle ilişkili olmadığı ifade edilmiştir (Kalkan ve Odacı, 2005:58).

2008 yılında Zeyneloğlu Ankara'da hemşirelik lisans eğitimi alan kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını ve bu tutumlara etki eden etmenleri incelemiştir. Yapılan araştırmaya göre öğrencilerin; "kadın cinsiyet rolü" ve "eşitlikçi cinsiyet rolü" boyutlarından eşitlikçi rolü tercih ettikleri görülürken "erkek cinsiyet rolü", "geleneksel cinsiyet rolü" ve "evlilikte cinsiyet rolü" boyutları arasından gelenekselci tutumu benimsedikleri tespit edilmiştir. Kardeş sayısı, yaşanan yer, ilkokul bitimine dek yaşadığı ilin gelişmişlik seviyesi, ebeveynlerinin evlilik biçimi ve hemşirelik bölümü tercih etme nedenleri gibi demografik değişkenler ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Öğrenciler tarafından genellikle eşitlikçi tutumun benimsendiği saptanmıştır (Zeyneloğlu, 2008:5).

Arıcı'nın (2011) yaptığı çalışmada; lisans düzeyindeki öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ve psikolojik iyi oluş seviyeleri araştırılmıştır. Eşitlikçi cinsiyet algısı yüksek olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş seviyelerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra eşitlikçi cinsiyet algısının kadınlarda, geleneksel cinsiyet algısının ise erkeklerde daha yüksek olduğu, yaş ilerledikçe eşitlikçi algıda azalma görülürken geleneksel algıda herhangi bir farklılık saptanmamıştır (Arıcı, 2011:7).

2012'de Özdemir'in yaptığı çalışmada; lisans düzeyi öğrencilerin psikolojik destek almaya yönelik tutumlarıyla kendini gizleme, cinsiyet rolleri ve kişilikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin; psikolojik destek alma tutumlarında eşitlikçi cinsiyet rolünü daha çok benimsedikleri, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre destek almaya yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları ve önceden psikolojik destek alanların da tutumlarının daha olumlu olduğu sonuçlarına varılmıştır (Özdemir, 2012:7).

Yılmaz'ın (2014) çalışmasına göre; toplumsal cinsiyet rolleriyle cinsel doyum ilişkisi 18-65 yaş arası 100 evli kadın üzerinden incelenerek bu iki değişken arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rollerin benimsedikçe cinsel doyuma ilişkin puanlarda da artış olduğu görülmüştür (Yılmaz, 2014:6).

2013 yılında Yüksel'in evli kadın katılımcılarla yaptığı çalışmaya göre kadınların stresle başa çıkmada iyimser, boyun eğici, çaresiz yaklaşımı ve sosyal destek arama yöntemlerini kullanmalarının, cinsiyet rollerine yönelik görüşlerinin de geleneksel olması ile ilişkilendirilmiştir. Cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi bir tutumu benimseyen katılımcıların ise stresle baş etmede problem odaklı yaklaşımı tercih ettikleri görülmüştür (Yüksel, 2013:7).

2019'da Altun'un araştırmasında elde ettiği verileri göre; çalışmaya katılan 300 kadının toplumsal cinsiyet rolleri düzeyinin eşitlikçi olmasıyla çocuklu travmaları oranının azaldığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra çalışma hayatında aktif olan kadınların çocukken daha çok travmaya maruz kaldığı ve iş hayatında aktif olmayan kadınların cinsiyet rolleri tutumlarının daha eşitlikçi olduğu görülmüştür (Altun, 2019:8).

Ayçiçek (2020)'in yaptığı çalışmaya göre; 324 katılımcı kadının toplumsal cinsiyet algılarının yüksek olduğu görülerek çalışan katılımcıların çalışmayanlara göre toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik iyi oluş ve benlik saygısı seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyet algıları ile benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş değişkenlerinin

pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca eğitim seviyesi arttıkça cinsiyet algısı ve psikolojik iyi oluş seviyelerinde de artış görülmüş, sosyoekonomik düzeyin benlik saygısı ve psikolojik iyi oluşu da aynı düzeyde etkilediği ancak cinsiyet algılarında farklılık olmadığı belirlenmiştir (Ayçiçek, 2020:5).

2.13.2. Psikolojik Sağlık Kavramına İlişkin Yapılan Araştırmalar

2007 yılında Kararımak'ın araştırmasına göre; depremzede bireylerin psikolojik sağlımlıkları ile güvenli bağlanma ilişkisi ele alınmış, iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda psikolojik sağlamlık ve kaygılı bağlanmanın ters yönlü şekilde ilişkili oldukları tespit edilmiştir (Kararımak, 2007:8).

Terzi (2008), psikolojik sağlamlık ile cinsiyet faktörü arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmasında psikolojik sağlamlık puanlarında kadın ve erkeğe göre anlamlı bir farklılık görülmediğini ifade etmiştir (Terzi, 2008:7). Bu sonucu destekler nitelikte ise Akça da 2012'de yaptığı çalışmasında psikolojik sağlamlık kavramının kadın ve erkekler arasında farklılık göstermediği bulgusunu elde etmiştir (Akça, 2012:75).

2008'de Oktan'ın yaptığı çalışmaya göre; ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri incelenmiş, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre psikolojik sağlamlıklarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Oktan, 2008:74). Bahadır (2009), 342 genç ile yaptığı bir diğer araştırmada ise kız öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin erkek öğrencilerden daha düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır (Bahadır, 2009:6).

Aydın'ın (2010) duygusal zekâ ve umut ile psikolojik sağlamlık ilişkisini incelediği bir başka çalışmada, değişkenler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş; öğrencilerin duygusal zekâ ve umut düzeylerinin arttıkça psikolojik sağlamlıklarının da arttığı tespit edilmiştir (Aydın, 2010:7).

2011 yılında yapılan Çataloğlu'nun araştırmasında; ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile madde kullanımları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir (Çataloğlu, 2011:19).

Yapılan bir diğer araştırmaya göre ise; ergenlerin algıladıkları duygusal istismar ile psikolojik sağlamlıkları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu bulgusu elde edilerek bu

durumun sorun davranışların ortaya çıkma ihtimalini arttırdığı görülmüştür (Kabasakal ve Arslan, 2014:504).

Özer ve Deniz'in 2014'te yaptığı bir başka çalışmada ise lisans düzeyi öğrencilerin duygusal zekâ alt boyutları ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür (Özer ve Deniz, 2014:1240).

Soylu'nun 2017'de 304 boşanmış kadınla yaptığı çalışmaya göre; sosyal desteğin ve benlik saygısının psikolojik sağlamlık ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Aynı zamanda problem odaklı baş etmeyle psikolojik sağlamlık, sosyal destek ve benlik saygısı ile birlikte ilişkili olarak görülmüştür (Soylu,2018:81).

2.13.3. Stresle Baş Etme Yöntemlerine İlişkin Yapılan Araştırmalar

2003'te Tel ve Uzun, 17-41 yaş arası intihar girişiminde bulunmuş kişilerin stresle baş etmede çoğunlukla çaresiz yaklaşımı kullandıklarını saptamış; ailesiyle kalan katılımcıların özel birinin sosyal desteğini algılamaları bulgusunu tespit etmişlerdir (Tel ve Uzun, 2003:157).

Bulut'un 2007'de yaptığı bir diğer çalışmadan elde sonuçlara göre; stres yaratan sorunlara ilişkin baş etmede kaçınmacı yöntemin tercih edilmesi ve olumsuz otomatik düşüncelerin yüksek seviyede olmasının kişilerin yaşam doyumunu azalttığı görülmüştür (Bulut, 2007:8).

Şengül ve Baykan'ın (2013) yaptığı araştırmaya göre çocuğunun zihinsel yetersizliği bulunan annelerin, çocuğu sağlıklı olan annelere nazaran problem çözme odaklı stresle baş etme yöntemlerini pek fazla kullanmayarak sıkıntılı durumları daha çok reddettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun sebebiyse; çocuğu zihinsel yetersiz olan annelerin sıkıntı durumları dikkate almak istememeleri ihtimali olarak ifade edilmiştir (Şengül ve Baykan, 2013:37).

Göksel ve Tomruk'un 2016 yılında akademisyenlerle yaptığı araştırmada; katılımcıların orta ve yüksek düzey strese sahip olduğu tespit edilerek 36-45 yaş arası bireylerin, 1-5 senelik deneyimi olanların, kadınların, evlilerin ve teknik kısımlarda çalışan kişilerin daha stresli olduğu belirlenmiştir. Stresli durum karşısında ise en fazla iş birliğinden

ve işten kaçma davranışlarının sergilendiği görülerek stresi paylaşma ve unutma stresle baş etmede en çok kullanılan yöntemler olarak saptanmıştır (Göksel ve Tomruk, 2016:315).

Doğru, 2018 yılında yaptığı araştırmada; lisans eğitimi alan öğrencilerin ruhsal iyilik durumlarını algılanan stres, stresle başa çıkma yöntemleri ve sosyal destek değişkenleri üzerinden incelemiştir. Araştırma sonuçlarında; kadın-erkek cinsiyetleri arasında stres seviyesinin farklılaşmadığı, kadınların iyilik durumları ve sosyal destek seviyelerinin erkeklere nazaran daha yüksek olduğu ve her iki cinsiyette de stresle başa çıkmada duygu ve problem odaklı yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir (Doğru, 2018:5).

2018’de Düğenci’nin yaptığı çalışmada; beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinde kullandıkları stresle başa çıkma yöntemleri ve yaşam doyumu seviyelerine bakılmıştır. Stresle baş etme ve yaşam doyumunun pozitif yönlü bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiş, stresle baş etme puanları arttıkça yaşam doyumu seviyelerinin de arttığı görülmüştür (Düğenci, 2018:8).

Coşkun (2019), yaptığı araştırmaya göre; duygusal zekânın ve belirsizlik durumuna tahammülsüzlüğün stresle başa çıkma yöntemleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca problem odaklı başa çıkma yöntemlerinin duygusal zekâdan olumlu olarak etkilendiği, duygu odaklı başa çıkma yöntemlerinin ise belirsizlik durumlarına tahammülsüzlükten etkilendiği tespit edilmiştir (Coşkun, 2019:6).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde, verilerin toplanmasının hazırlık aşamaları ile araştırmanın konusu, amacı, önemi, kapsamı ve sınırlılıkları, modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araç ve teknikleri, veri toplama süreci ile verilerin analizi sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Konusu

Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algısına ilişkin görüşleri, bu doğrultuda psikolojik sağlamlık düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlarla baş etmede kullandıkları yöntemler tezin konusunu oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Günümüzde toplumsal cinsiyet rolleri algısı kadınların çalışma hayatında kendilerine daha çok yer edilmeleri neticesinde değişime uğramaktadır. Bu etkileşimin niteliği ve ülkemizde de giderek artmakta olan bir sosyal grubu, yine kendine özgü problemleriyle oluşturmakta olan çalışan kadınların cinsel kimlik algıları üzerinden irdelemek hedeflenmektedir. Bu durumun çalışan kadınların psikolojik sağlamlıkları üzerindeki etkilerini ve sorunların çözümünde kullandıkları yöntemlerin değişip değişmediğini demografik bulgular doğrultusunda incelemek amaçlanmaktadır.

3.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın çalışan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının ve bu algının ele alınacak değişkenlerle olan ilişkilerinin belirlenmesi açısından önem taşıyacağı, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada “çalışan kadınların” ele alınması, maddi gelire sahip kadınların toplumsal cinsiyet algılarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi açısından faydalı olacaktır. Ayrıca araştırmada 25-55 yaş arası eğitim

sektöründe çalışan kadınların ele alınacak olması ve demografik değişkenlerle birlikte toplumsal cinsiyet algılarının ele alınması açısından literatüre katkı sunabileceği düşünülmektedir. Geçmişten günümüze kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları incelendiğinde kadınların iş hayatında daha fazla bulunmalarının da etkisiyle değişme uğradığı görülmektedir. Yapılacak çalışmanın bu değişime ilişkin ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algının kadınların psikolojik sağlamlıklarına, stresle baş etme yöntemlerine nasıl etki ettiği ile ilgili elde edilecek bulgularla daha sonra yapılabilecek araştırmalara yarar sağlayabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda bu çalışma kadınların toplumsal cinsiyet algılarının nasıl evrildiği ve ilerleyen süreçte evrileceği hakkında fikir verebilir.

3.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmada esas alınan çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleriyle olan etkileşimini incelemektir.

Araştırma, konu ve uygulama açısından sınırlandırılmış bir çalışmadır. Araştırma konu açısından; toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik sağlamlık ve stresle baş etme yöntemleriyle ilgili olarak “kendine güvenli yaklaşım”, “boyun eğici yaklaşım”, “çaresiz yaklaşım”, “iyimser yaklaşım” ve “sosyal destek arama” boyutları ile sınırlandırılmıştır.

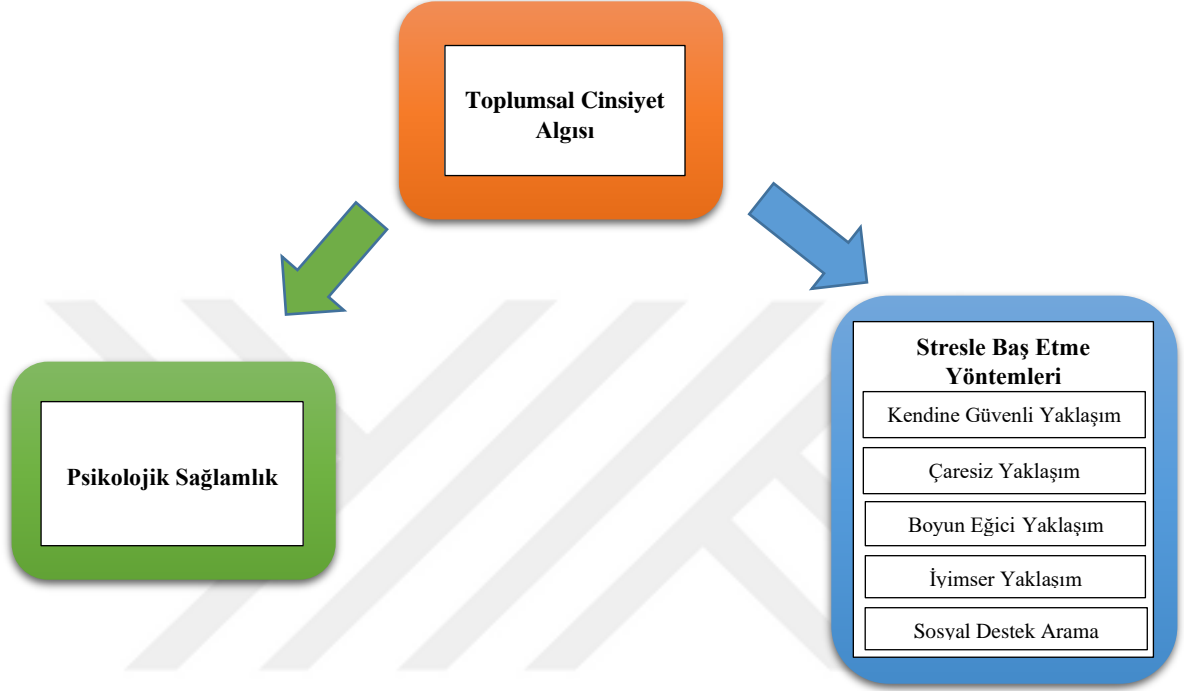
Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular 2022 yılı Mayıs-Kasım ayları arasında İzmir ili Bayraklı ve Bornova ilçelerinde 25-55 yaş arası eğitim sektörü çalışan kadınlardan elde edilmiştir.

Araştırma sonrasında ulaşılan sonuçlar, araştırmada veri toplama aracı olarak uygulanan anket formunda bulunan ifadeler ile sınırlıdır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak çevrimiçi anket formu kullanılmıştır. Bu sebeple pandemi sürecinin de yarattığı isteksizlik nedeniyle anket formunu dolduran kişi sayısı 210 ile sınırlıdır. Verilen cevapların katılımcıların genel görüşlerini yansıttığı kabul edilmiştir.

3.5. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda geliştirilen tanımlayıcı araştırma modeli ile temel hipotezler aşağıdaki gibidir:

Tablo 2

Araştırmanın hipotezleri

H1: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve stresle baş etme yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2a: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2b: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile iyimser yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2c: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile çaresiz yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2d: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile boyun eğici yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2e: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile sosyal destek arama boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H3: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının;

Tablo 2'nin devamı

H3a: Psikolojik sağlamlık d¼zeyleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H3b: Stresle baş etme yöntemleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.

H4: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları;

H4a: Yaş a göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H4b: Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H4c: Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H4d: Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H4e: Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H4f: Doğ um yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H5: Çalışan kadınların psikolojik sağlamlıkları;

H5a: Yaş a göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H5b: Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H5c: Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H5d: Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H5e: Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H5f: Doğ um yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;

H6a: Yaş a göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H6b: Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H6c: Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H6d: Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H6e: Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H6f: Doğ um yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

3.6. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın örnekleme geliş igüzel örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmada tespit edilen örneklem büyüklüğüne göre evrenin bir kısmının rastgele seçilmesi geliş igüzel örnekleme olarak ifade edilir (Pagano ve Gauvreau, 1993; akt. Kılıç, 2013:45). Araştırmanın evrenini il genelinde eğitim sektöründe çalışan kadınlar, örneklemini ise 25-55 yaş arasındaki İzmir ili Bayraklı ve Bornova ilçelerinde eğitim sektörü çalışanı 205 kadın oluşturmaktadır. Katılımcılara çalışma hakkında ön bilgi verilmiş olup izinleri alınarak online anket formu gönderilmiştir. Ancak ulaşılan 405 katılımcıdan 210'u anket formunu doldurarak çalışmaya katılmıştır.

3.7. Araştırmanın Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Veri toplama aracı olarak bir demografik bilgi formu ve üç ölçek kullanılmıştır. Demografik bilgi formu çalışan kadınların yaş, medeni hal, doğum yeri, eğitim düzeyi, aylık gelir ve ebeveyn olma durumuna yönelik soruları içermektedir. Araştırmada Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Stresle Baş Etme Yöntemleri Ölçeği kullanılmıştır.

3.7.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

2013 yılında Altınova ve Duyan'ın geliştirdiği Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, kişilerin kendi toplumsal cinsiyet algılarını değerlendirebilmeleri amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 25 madde içeren ölçek maddelerinin 10'u olumlu, 15'i olumsuz algıyı belirtmektedir. Beşli likert şeklinde düzenlenen ölçek maddeleri katılımcıların seçebileceği; “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)”, “tamamen katılmıyorum (1)” seçeneklerinden oluşmaktadır. 1-5 arası puanlanan maddelerin hesaplaması yapılırken olumsuz maddelerin tersten puanlanması gerekmektedir. (2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16.,17.,18., 19., 20., 21., 24. ve 25. Maddeleri olumsuz olmaları sebebiyle puanlamaları tersten yapılmıştır). Ölçek değerlendirme sonucu 25-125 arası değişebilen puanlar yükseldikçe olumlu toplumsal cinsiyet algısını göstermektedir. Altınova ve Duyan ölçeğe ilişkin güvenirlik analizini Cronbach Alpha katsayısına göre 0,872 olarak tespit etmiştir. Ölçeğin geçerlilik sonucu KMO katsayısı 0,882, Barlett testi kıkare değeri 3389,153 (df=435) ve istatistiki bakımdan anlamlı (sig.=.000) bulunduğu şeklinde ifade edilmiştir (Altınova ve Duyan, 2013:16-18).

Ölçeğin güvenirlik ve geçerlilik sonucunun yüksek olması nedeniyle bu araştırmada çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarını ölçmek için tercih edilmiştir. Çalışmanın örneklem için iç tutarlık Cronbach Alpha katsayısı ,917 olarak hesaplanmıştır.

3.7.2. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Smith ve arkadaşları tarafından 2008 yılında kişilerin psikolojik sağlamlıklarını ölçmek için geliştirilen Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'ni, Doğan 2013'te dilimize uyarlamıştır. Kişinin kendini değerlendirebilmesine katkı sunan bu ölçme aracı; beşli likert tipi ve 6 maddeden oluşmaktadır. Puanlama sistemi; “hiç uygun değil” (1), “uygun değil” (2), “biraz uygun” (3), uygun” (4), “tamamen uygun” (5) şeklindedir. Ölçeğin 2., 4. ve 6. Maddeleri ters kodlama ile puanlanmaktadır. Ölçekten alınan düşük puan düşük seviyede psikolojik sağlamlığı, yüksek puan ise yüksek seviyede psikolojik sağlamlığı ifade etmektedir. Ölçek maddelerinin analizi sonucunda düzeltilmiş madde toplam korelasyonu değerinin ,49 ile ,66 arasında olduğu tespit edilerek maddelerin ölçeği yeterli seviyede temsil edebildiği görülmektedir. İç tutarlık katsayısının ,80 ile ,91, test-tekrar-test güvenirlik katsayısının da ,62 ile ,69 arasında değişen değerler aldığı belirtilmiştir (Doğan, 2015:95).

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin bu araştırmada katılımcılara uygulanması sonucunda hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ,829' dur.

3.7.3. Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği

Folkman ve Lazarus'un 1980'de geliştirdiği Başa Çıkma Yolları Envanteri, bireylerin karşılaştıkları stresli durumlarla hangi şekillerde baş ettiklerini tespit edebilmeyi amaçlamıştır. 4'lü likert tipi derecelendirmesi ve 66 maddeden oluşan ölçek, Şahin ve Durak'ın 1995 yılında yaptıkları uyarlamayla 30 maddeye indirgenmiştir. Ölçek kendi içinde; iyimser yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım ve sosyal desteğe başvurma olmak üzere 5 alt boyuta ayrılmıştır. Bu alt boyutların Cronbach α , iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir: İyimser yaklaşım ($\alpha=.68-.49$), Kendine Güvenli Yaklaşım ($\alpha=.62-.80$), Çaresiz Yaklaşım ($\alpha=.64-.73$), Boyun Eğici Yaklaşım ($\alpha=.47-.72$) ve Sosyal Desteğe Başvurma ($\alpha=.47-.45$). Her boyut ayrı maddelerden oluşmaktadır ve bu maddelerin puanları toplanıp madde sayısına bölünerek boyut puanını meydana getirmektedir. Kendine Güvenli Yaklaşım 8.,10.,14.,16.,20.,23.,26. maddelerden, İyimser Yaklaşım 2.,4.,6.,12.,18. maddelerden, Çaresiz Yaklaşım 3.,7.,11.,19.,22.,25.,27.,28.

maddelerden, Boyuneğici Yaklaşım 5.,13.,15.,17.,21.,24. maddelerden ve Sosyal Destek Arama 1.,9.,29.,30. maddelerden elde edilen puanlara göre hesaplanır. 1. ve 9. Maddelerin puan hesaplamaları ters çevrilerek yapılmalıdır. Alt boyutlardan alınan puanların yüksekliği hangi alt boyutun daha çok tercih edildiğini, dolayısıyla hangi baş etme yönteminin daha çok kullanıldığını belirtmektedir (Şahin ve Durak, 1995:63).

Bu araştırmada ölçeğin katılımcılara yapılan uygulama sonuçlarına göre Cronbach Alpha katsayısı; kendine güvenli yaklaşım boyutunda 0,854, boyun eğici yaklaşım boyutunda 0,664, çaresiz yaklaşım boyutunda 0,766, iyimser yaklaşım boyutunda 0,704, sosyal desteğe başvurma boyutunda ise 0,636 olarak hesaplanmıştır.

3.8. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci 2022 yılı Mayıs ve Kasım ayları arasında çevrimiçi anket uygulamasıyla gerçekleştirilmiştir.

3.9. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmada veriler nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile elde edilmiştir. Araştırmada Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Stresle Baş Etme Yöntemleri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekler IBM SPSS 29 paket programıyla değerlendirilerek elde edilen verilerde normallik dağılımı, frekans analizi, faktör analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi, t testi, tek yönlü varyans analizi yöntemleri uygulanmıştır.

Bir araştırmada değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığı çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılarak anlaşılır. +1,5 ile -1,5 aralığında bulunan katsayı değerleri normal dağılımı göstermektedir. Normal dağılım gösteren değişkenlere parametrik, normal dağılım göstermeyenlere ise nonparametrik testler uygulanır (Tabachnick ve Fidell, 2013; akt. Ural, 2021:35). Bu araştırmada yapılan analizler sonucu verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmada SPSS programı ile yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular bu bölümde verilmiştir. Verilerin analizinde; frekans analizi, faktör analizi, normal dağılım testi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi, t testi ve One Way ANOVA yöntemleri kullanılmıştır.

4.1. Demografik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılanların yaş, eğitim durumu, medeni hal, ebeveyn olma durumu, çocuk sayısı, doğum yeri, yaşanılan yer, aylık gelir durumu değişkenlerine göre frekans ve yüzdelik dağılımları verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların demografik verilerine ilişkin frekans dağılımı ve yüzde

Demografik Değişkenler	N	%	
Yaş	25-34 yaş arası	82	40,0
	35-44 yaş arası	75	36,6
	45-55 yaş arası	48	23,4
Eğitim Durumu	En fazla ortaöğretim mezunu	11	5,4
	Lisans mezunu	170	82,9
	Yüksek lisans mezunu	24	11,7
Medeni Hal	Bekar	66	32,2
	Evli	139	67,8
Ebeveyn Olma Durumu	Evet	122	59,5
	Hayır	83	40,5
Doğum Yeri	Köy	26	12,7
	İlçe	74	36,1
	İl merkezi	105	51,2
Aylık Gelir	En fazla 6000 TL	22	10,7
	6001-10000 TL	79	38,5
	10001 TL ve daha fazlası	104	50,7

N:Frekans %:Yüzde oranı

Tablo 3'te katılımcıların yaş dağılımına ilişkin frekanslar ve yüzdesel dağılımlar verilmiştir. Tablo incelendiğinde katılımcıların çoğunlukla %40 ile 25-34 yaş arasında

olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla %36,6 ile 35-44 yaş arası, %23,4 ile 45-55 yaş arası izlemektedir. Tabloda genç kadın çalışanların ağırlıkta olduğu dikkati çekmektedir.

Verilen tabloda katılımcıların eğitim durumuna ilişkin frekanslar ve yüzdesel dağılım gösterilmiştir. Araştırmaya katılan 205 katılımcıdan 11'i (%5,4) en fazla ortaöğretim, 170'i (%82,9) lisans, 24'ü (%11,7) yüksek lisans mezunudur. Çalışmaya katılanların ağırlıklı olarak lisans mezunu olduklarını görmekteyiz.

Çalışmaya dahil olan katılımcıların medeni hallerini gösteren veriler tabloda belirtilmiştir. 205 katılımcının 139'u (%67,8) evli, 66'sının (%32,2) ise bekar olduğu görülmektedir.

Araştırmada katılımcıların 122'sinin (%59,5) ebeveyn olduğu, 83'ünün (%40,5) ise ebeveyn olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre katılımcıların büyük çoğunluğunu anne olan kadın çalışanlar oluşturmaktadır.

Katılımcılardan 105'inin (%51,2) il merkezinde doğduğu görülmektedir. İl merkezinden sonra sırasıyla; 74 (%36,1) katılımcının doğum yeri ilçe ve 26'sının (%12,7) köy olarak tespit edilmiştir.

Verilen tablo incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun aylık kazancının %50,7 oranıyla 10001 TL ve üzeri olduğu görülmektedir. Devamında ise katılımcılar; %38,5 oranında 6001-10000 TL arası, %10,7 oranında ise en fazla 6000 TL aylık kazanç elde etmektedir.

4.2. Frekans Analizlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4

Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu

Ölçek Maddeleri	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	S
T1. Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	205	1,0	5,0	4,3	1,2
T2. Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	205	1,0	5,0	4,5	0,8
T3. Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	205	1,0	5,0	3,9	1,0
T4. Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	205	1,0	5,0	4,3	0,8
T5. Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	205	1,0	5,0	4,5	0,8

Tablo 4'ün devamı

T6. Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	205	1,0	5,0	4,5	0,7
T7. Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	205	1,0	5,0	3,5	1,3
T8. Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	205	1,0	5,0	4,2	0,9
T9. Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	205	1,0	5,0	4,0	1,1
T10. Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	205	1,0	5,0	4,4	0,9
T11. Kadınlar yönetici olabilir.	205	1,0	5,0	4,6	0,9
T12. Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	205	2,0	5,0	4,4	0,7
T13. Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	205	1,0	5,0	3,6	1,2
T14. Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	205	1,0	5,0	4,7	0,7
T15. Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	205	1,0	5,0	4,5	0,8
T16. Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	205	1,0	5,0	4,2	1,1
T17. Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	205	1,0	5,0	4,5	0,8
T18. Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	205	1,0	5,0	4,5	0,8
T19. Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	205	1,0	5,0	4,4	0,9
T20. Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	205	1,0	5,0	4,2	1,1
T21. Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	205	1,0	5,0	4,5	0,9
T22. Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	205	1,0	5,0	4,5	0,9
T23. Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	205	1,0	5,0	4,4	0,8
T24. Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	205	1,0	5,0	4,0	1,0
T25. Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	205	1,0	5,0	4,6	0,6

Tablo 4'te katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı ölçeğine verdikleri yanıtlardan oluşan ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; toplumsal cinsiyet algıları ölçeğine verilen yanıtlara göre katılımcıların puan aralığının 55 ile 125 arasında değiştiği ve ölçek puan ortalamasının 107,81 olduğu tespit edilmiştir.

En yüksek ortalamaya sahip madde “Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.($\bar{X}=4.7$, $S=0.7$)” olurken en düşük ortalamaya sahip madde ise “Çalışma hayatı

kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.($\bar{X}=3.5$, $S=1.3$)” olmuştur. “Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.($\bar{X}=4.6$, $S=0.6$)” maddesi ise yüksek ortalamaya sahip maddelerden biri olup dikkat çekmektedir.

Tablo 5

Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu

Ölçek Maddeleri	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	S
P1. Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.	205	1,0	5,0	3,7	0,9
P2. Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.	205	1,0	5,0	3,5	0,9
P3. Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.	205	1,0	5,0	3,5	1,0
P4. Kötü bir şeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.	205	1,0	5,0	3,4	0,9
P5. Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.	205	1,0	5,0	3,1	0,9
P6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.	205	1,0	5,0	3,4	0,9

Tablo 5’te katılımcıların kısa psikolojik sağlamlık ölçeğine verdikleri yanıtlara göre oluşan ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir.

Çalışmadan elde edilen verilere göre; kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinde katılımcıların puan aralığının 10 ile 30 arasında değiştiği ve ölçek puan ortalamasının 20,76 olduğu tespit edilmiştir.

Verilen yanıtlara göre psikolojik sağlamlık ölçeğinde “Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim. ($\bar{X}=3.7$, $S=0.9$)” maddesi en yüksek ortalamaya sahipken “Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım. ($\bar{X}=3.1$, $S=0.9$)” maddesi en düşük ortalamaya sahip olan maddedir.

Tablo 6

Stresle başa çıkma tarzları ölçeğinin ortalama ve standart sapma değerleri tablosu

Ölçek Maddeleri	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	S
S1. Kimsenin bilmesini istemem.	205	1,0	4,0	2,8	0,8
S2. İyimser olmaya çalışırım.	205	1,0	4,0	3,0	0,6
S3. Bir mucize olmasını beklerim.	205	1,0	4,0	2,1	0,8
S4. Olayı/ olayları büyütmeyip, üzerinde durmamaya çalışırım.	205	1,0	4,0	2,7	0,7
S5. Başa gelen çekilir diye düşünürüm.	205	1,0	4,0	2,2	0,8
S6. Sakin kafayla düşünmeye, öfkelenmemeye çalışırım.	205	1,0	4,0	3,0	0,7
S7. Kendimi kapana sıkışmış gibi hissederim.	205	1,0	4,0	2,2	0,7
S8. Olayın/ olayların değerlendirmesini yaparak en iyi kararı vermeye çalışırım.	205	1,0	4,0	3,2	0,5
S9. İçinde bulunduğum kötü durumu kimsenin bilmesini istemem.	205	1,0	4,0	2,7	0,8
S10. Ne olursa olsun direnme ve mücadele etme gücünü kendimde bulurum.	205	1,0	4,0	3,3	0,6
S11. Olanları kafama takıp, sürekli düşünmekten kendimi alamam.	205	1,0	4,0	2,6	0,7
S12. Kendime karşı hoşgörülü olmaya çalışırım.	205	2,0	4,0	3,0	0,6
S13. İş olacağına varır diye düşünürüm.	205	1,0	4,0	2,6	0,7
S14. Mutlaka bir yol bulabileceğime inanır, bunun için uğraşırım.	205	1,0	4,0	3,2	0,5
S15. Problemin çözümü için adak adarım.	205	1,0	4,0	1,9	0,7
S16. Her şeye yeniden başlayacak gücü kendimde bulurum.	205	1,0	4,0	3,2	0,6
S17. Elimden hiçbir şeyin gelemeyeceğine inanırım.	205	1,0	4,0	1,7	0,6
S18. Olaydan/ olaylardan olumlu bir şey çıkarmaya çalışırım.	205	1,0	4,0	3,1	0,5
S19. Her şeyin istediğim gibi olmayacağına inanırım.	205	1,0	4,0	2,4	0,8
S20. Problem/ problemleri adım adım çözmeye çalışırım.	205	1,0	4,0	3,2	0,5
S21. Mücadeleden vazgeçerim.	205	1,0	4,0	1,7	0,7
S22. Sorunun benden kaynaklandığını düşünürüm.	205	1,0	4,0	2,0	0,6
S23. Hakkımı savunabileceğime inanırım.	205	1,0	4,0	3,3	0,6
S24. Olanlar karşısında 'kaderim buymuş' derim.	205	1,0	4,0	1,8	0,7
S25. "Keşke daha güçlü bir insan olsaydım" diye düşünürüm.	205	1,0	4,0	2,3	0,9
S26. Bir kişi olarak iyi yönde değiştiğimi ve olgunlaştığımı hissederim.	205	1,0	4,0	3,3	0,5
S27. "Benim suçum ne?" diye düşünürüm.	205	1,0	4,0	2,2	0,7
S28. "Hep benim yüzümden oldu" diye düşünürüm.	205	1,0	4,0	1,8	0,6
S29. Sorunun gerçek nedenini anlayabilmek için başkalarına danışırım.	205	1,0	4,0	3,0	0,6
S30. Bana destek olabilecek kişilerin varlığını bilmek beni rahatlatır.	205	1,0	4,0	3,4	0,6

Tablo 6'da katılımcıların stresle başa çıkma tarzları ölçeğine verdikleri yanıtlar sonucu oluşan ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Çalışmadan elde edilen verilere göre; katılımcıların puan aralığının “kendine güvenli yaklaşım” alt boyutunda 14 ile 24 puan arasında bulunduğu, puan ortalamasının ise 19,51 olduğu saptanmıştır. “İyimser yaklaşım” alt boyutu puan ortalamalarının 9 ile 20 puan arası değiştiği ve puan ortalamasının 14,80 olduğu tespit edilmiştir. “Çaresiz yaklaşım” alt boyutunda puanların 4 ile 16 arası değiştiği sonucu elde edilerek katılımcıların puan ortalamasının 9,33 olduğu görülmüştür. “Boyun eğici yaklaşım” alt boyutunda katılımcıların puanlarının 3 ile 11 arası değiştiği görülerek puan ortalaması 6,62 olarak saptanmıştır. “Sosyal destek arama” alt boyutunda ise katılımcıların 2 ile 8 arası puanlar aldıkları görülmüş olup puan ortalaması ise 5,5 olarak tespit edilmiştir.

Stresle başa çıkma tarzları ölçeği maddelerinin ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın “Bana destek olabilecek kişilerin varlığını bilmek beni rahatlatır.($\bar{X}$ =3.4, S=0.6)” maddesinde en düşük ortalamaların ise “Elimden hiçbir şeyin gelmeyeceğine inanırım.($\bar{X}$ =1.7, S=0.6)” ve “Mücadeleden vazgeçerim.($\bar{X}$ =1.7, S=0.7)” maddelerinde olduğu görülmektedir.

Ayrıca araştırmanın veri analizi yapılırken bazı anket yanıtlarının uç değerlerde olduğu görülmüş olup 210 anketten 5 tanesi çıkarılarak 205 anket ile analizlere devam edilmiştir.

4.3. Güvenirlilik Analizine İlişkin Bulgular

Bu çalışmada güvenilirlik analizi için “Cronbach’s Alpha” yani iç tutarlılık ölçütü kullanılmıştır. Bu yöntem, ifadelerin birbirlerine olan benzerliği veya yakınlığını gösteren Cronbach’s Alpha katsayısı 0 ile 1 arasında değerlerle ifade edilebilir. Analizin neticesinde ortaya çıkan değerlerde olan negatiflik ile kullanılan ifadeler arasında pozitif yönlü bir ilişki olmadığı ve dolayısıyla ifadelerin güvenilir olmadığını araştırmaya uymadığını belirtmektedir. Alpha katsayısı 1 değerine yakınlık gösterdiğinde güvenilirlik seviyesinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Alpha katsayısı istenilen güvenilirlik seviyesinde olmadığında çalışmada kullanılan ifadeler analizden çıkarılarak güvenilirlik katsayısı yükseltilebilmektedir. Araştırmalarda analiz sonuçları alpha (α) katsayısına bağlı olarak yorumlanabilmektedir (Kalaycı, 2010:405). Kabul görmüş güvenilirlik düzeyleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Kabul görmüş güvenirlik düzeyleri

Cronbach's Alfa Katsayısı	Güvenirlik Düzeyi
$0,0 < \alpha < 0,4$	Ölçek güvenirlik düzeyini karşılamamaktadır.
$0,4 < \alpha < 0,6$	Ölçek güvenirlik düzeyi düşüktür.
$0,6 < \alpha < 0,8$	Ölçek güvenirlik düzeyi güvenilirdir.
$0,8 < \alpha < 1,0$	Ölçek güvenirlik düzeyi yüksektir.

Tablo 8

Toplumsal cinsiyet algısı, kısa psikolojik sağlamlık ve stresle başa çıkma tarzları ölçeği alt boyutlarının Cronbach's Alpha değerleri

Ölçekler	Boyutlar	Cronbach's Alpha	Düzye
1.Toplumsal Cinsiyet Algısı	-	,917	Yüksek
2.Kısa Psikolojik Sağlamlık	-	,829	Yüksek
3.Stresle Başa Çıkma Tarzları	Kendine Güvenli Yaklaşım	,854	Yüksek
	Boyun Eğici Yaklaşım	,664	Orta
	Çaresiz Yaklaşım	,766	Orta
	İyimser Yaklaşım	,704	Orta
	Sosyal Desteğe Başvurma	,636	Orta

Tablo 8'de verilen ölçek güvenirlik katsayıları incelendiğinde toplumsal cinsiyet algısı (,917) ve kısa psikolojik sağlamlık (,829) ölçeklerinin güvenirliklerinin yüksek olduğu, stresle başa çıkma tarzları ölçeğinin boyutları ele alındığında ise; kendine güvenli yaklaşım boyutunun (,854) yüksek güvenirliğe sahip olduğu, boyun eğici yaklaşım (,664), çaresiz yaklaşım (,766), iyimser yaklaşım (,704), sosyal desteğe başvurma yaklaşım (,636) boyutlarının orta düzey güvenirliğe sahip olduğu görülmektedir.

4.4. Faktör Analizlerine İlişkin Bulgular

Yapılan literatür taramasına göre; KMO değer aralığı olarak 0,9-1,0 arası yüksek seviye olarak değerlendirirken (0,5) değerinin altı kabul edilmeyen değer olarak karşılaşılmaktadır. Buna göre 1,00-0,90 aralığı "çok iyi", 0,89-0,80 aralığı "iyi", 0,79-0,70 "orta", 0,69-0,60 "kötü", 0,59-0,50 "Çok Kötü" ve 0,50'nin altı kabul edilemez olarak

değerlendirilmektedir (Kayapınar, 2019:428). Aşağıda verilen tabloda KMO ve Barlett Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9

Toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik sağlamlık ve stresle başa çıkma tarzları ölçeklerinin KMO ve Barlett Değerleri

Ölçekler	KMO Değeri	Barlett Değeri	Barlett sig.
Toplumsal Cinsiyet Algısı	,903	2348,74	,000
Kısa Psikolojik Sağlamlık	,802	413,30	,000
Stresle Başa Çıkma Tarzları	,837	2333,23	,000

Tablo 9 incelendiğinde; toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin KMO değerinin (,903) yüksek seviyede olduğu, kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin (,802) iyi, stresle başa çıkma tarzları ölçeğinin KMO değerinin (,837) ise orta seviyede olduğu görülmektedir. Barlett testinde ($p < 0,001$) olarak tespit edilmiş ve faktör analizinin değişkenler için uygun olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 10

Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Maddeleri	Faktörlü Yapı
T21. Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	,799
T10. Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	,743
T20. Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	,737
T18. Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	,728
T2. Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	,717
T25. Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	,712
T16. Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	,666
T19. Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	,659
T6. Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	,658
T11. Kadınlar yönetici olabilir.	,644
T5. Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	,632
T4. Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	,600
T9. Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	,598
T23. Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	,587
T12. Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	,570
T22. Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	,567
T15. Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	,564
T17. Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	,563

Tablo 10'un devamı

T14. Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	,498
T24. Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	,498
T3.Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	,492
T1. Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	,456
T8. Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	,408
T7. Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	,386
T13. Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	,382
Özdeğer	9,16
Açıklanan Varyans (%)	36,7

Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek için çalışmanın verilerine Açıklayıcı Faktör Analizi (Principal Components Analysis) uygulanmıştır. Analiz sonucunda faktör yük değerlerinin ,30 üzerinde olması yeterli olacağı belirtilmektedir (İslamoğlu ve Almaçık, 2016:416). Tek faktörlü yapıya sahip olan ölçeğin özdeğeri 9,16 olarak belirlenirken açıklayıcı faktör analizi sonucunda yük değerlerinin ,382 ile ,799 arasında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11

Kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Maddeleri	Faktörlü Yapı
P2. Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.	,769
P1. Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.	,758
P4. Kötü bir şeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.	,756
P6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.	,741
P5. Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.	,701
P3. Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.	,687
Özdeğer	3,25
Açıklanan Varyans (%)	54,1

Tablo 11'de kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi sonucuna bakıldığında elde edilen veriler doğrultusunda ölçek özdeğerinin 3,25 olduğu tespit edilmiş ve ölçek maddelerinin faktör yüklerinin ,687 ile ,769 arasında değişerek tüm maddelerinin faktör yapısına uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 12

Stresle başa çıkma tarzları ölçeği boyutlarının dağılımı ve açımlayıcı faktör analizi

Maddeler	Faktörler			
	1.F	2.F	3.F	4.F
S10. Ne olursa olsun direnme ve mücadele etme gücünü kendimde bulurum.	,802			
S14. Mutlaka bir yol bulabileceğime inanır, bunun için uğraşırım.	,776			
S8. Olayın/ olayların değerlendirmesini yaparak en iyi kararı vermeye çalışırım.,	,714			
S16. Her şeye yeniden başlayacak gücü kendimde bulurum.	,694			
S23. Hakkımı savunabileceğime inanırım.	,689			
S26. Bir kişi olarak iyi yönde değiştiğimi ve olgunlaştığımı hissederim.	,640			
S11. Olanları kafama takıp, sürekli düşünmekten kendimi alamam.		,768		
S7. Kendimi kapana sıkışmış gibi hissederim.		,768		
S25. "Keşke daha güçlü bir insan olsaydım" diye düşünürüm.		,683		
S27. "Benim suçum ne?" diye düşünürüm.		,660		
S1. Kimsenin bilmesini istemem.			,938	
S9. İçinde bulunduğum kötü durumu kimsenin bilmesini istemem.			,908	
S5. Başa gelen çekilir diye düşünürüm.				,787
S13. İş olacağına varır diye düşünürüm.				,780
S15. Problemin çözümü için adak adarım.				,458
Özdeğer	5,09	1,85	1,63	1,33
Açıklanan Varyans (%)	31,85	11,61	10,21	8,35

1.F: Kendine Güvenli Yaklaşım, 2.F: Çaresiz Yaklaşım, 3.F: Sosyal Destek Arama, 4.F: Boyun Eğici Yaklaşım

Tablo 12’de stresle başa çıkma tarzları ölçeğine uygulanan açımlayıcı faktör analizinde, faktör yapısını bozan maddelerin çıkarılması sonrasında elde edilen bulgular verilmiştir. Yukarıdaki tabloda ölçek faktör yüklerinin ,458 ile ,802 arası değiştiği görülmektedir. Birden fazla faktör yapısında bulunarak faktör yapısına uygun olmayan; S2, S3, S4, S6, S12, S17, S18, S19, S20, S21, S22, S24, S28, S29, S30 maddeleri çıkarılmıştır. S1, S5, S7, S8, S9, S10, S11, S13, S14, S15, S16, S20, S23, S25, S26, S27, S28 maddeleriyle veri analizleri sürdürülmüştür. Ayrıca “kendine güvenli yaklaşım”, “çaresiz yaklaşım”,

“iyimser yaklaşım”, “boyun eğici yaklaşım” ve “sosyal destek arama” olarak 5 alt boyuttan oluşan ölçeğin “iyimser yaklaşım” boyutu faktör yük değerlerinin yapılan açımlayıcı faktör analizinde bazı maddelerinin çoğunlukla kendine güvenli yaklaşım alt boyutunda bulunması sebebiyle bu boyut maddelerinin faktör yapısını bozduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle ölçeğin iyimserlik alt boyutu araştırmanın daha sonra yapılan veri analizlerinde yer almamaktadır. Kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım ve sosyal destek arama boyutlarıyla veri analizlerine devam edilmiştir.

4.5. Araştırma Verilerine İlişkin Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi sonucunda elde edilen korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değer alabilmektedir. Katsayı negatif değer alırsa bu durum değişkenler arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu ifade eder. Katsayı değerinin pozitif olması durumunda ise değişkenler arası pozitif yönlü bir ilişki vardır. 0,1-0,3 arasındaki korelasyon oldukça az, 0,3-0,5 arasındaki korelasyon orta düzeyde, 0,5-0,8 arası korelasyon kuvvetli, 0,8’den daha yüksek elde edilen korelasyon ise oldukça kuvvetli olarak ifade edilmektedir (İslamoğlu ve Almaçık, 2016:353).

Tablo 13

Araştırmada yer alan ölçeklerin korelasyon analizi

Değişkenler	PS	KGY	ÇY	SDB	BEY	TCA
Psikolojik Sağlamlık – PS	1					
Kendine Güvenli Yaklaşım - KGY	,601**	1				
Çaresiz Yaklaşım – ÇY	-,559**	,424**	1			
Sosyal Desteğe Başvurma – SDB	,088	0,54	-,102	1		
Boyun Eğici Yaklaşım – BEY	-,195**	-,235**	,214**	-,062	1	
Toplumsal Cinsiyet Algısı – TCA	,158*	,256**	-,188**	,120	-,191**	1

*p<0.05; **p<0.01

Tablo 13’te verilen korelasyon değerleri incelendiğinde; toplumsal cinsiyet algısı ile kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında pozitif yönde kuvvetli anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,256$, $p<.01$). Toplumsal cinsiyet algısı ile çaresiz yaklaşım ($r=-,188$, $p<.01$) ve boyun eğici yaklaşım ($r=-,191$, $p<.01$) boyutları arasında negatif yönde kuvvetli anlamlı bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,158$, $p<.05$). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyal destek arama boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p>0.05$).

Elde edilen bu bulgulara göre;

“H1: alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

H2: alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve stresle baş etme yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

“a. alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

“b. alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile iyimser yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” iyimser yaklaşım boyutu faktör analizinde çıkarıldığı için bu hipotez geçersizdir.

“c. alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile çaresiz yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

“d. alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile boyun eğici yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

“e. alışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile sosyal destek arama boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi reddedilmiştir.

4.6. Araştırma Verilerine İlişkin Regresyon Analizi

Regresyon analizi, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini tahmin etmeye olanak sağlar. Analizlerde eğer bir bağımsız değişken mevcutsa basit regresyon, birden fazla bağımsız değişken bulunuyorsa çoklu regresyon analizi yapılmaktadır (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016:361).

Tablo 14

Toplumsal cinsiyet algısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisi

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P
Sabit	15,593	2,276		6,851	,000
Psikolojik Sağlamlık	,048	,021	,158	2,286	,023*
R=.158 R²=.025 F₍₁₋₂₀₃₎= 5.224 p=.023*					

*p<0.05

Tablo 14’de yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu görülmektedir (R=.158 R²=.025, F=5.224, p<0.05).

Tablo 15

Toplumsal cinsiyet algısının kendine güvenli yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisi

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P
Sabit	14,429	1,355		10,649	,000
Kendine güvenli yaklaşım	,047	,012	,256	3,776	,000*
R=.256 R²=.066 F₍₁₋₂₀₃₎= 14.260 p=.000*					

*p<0.001

Verilen tabloda toplumsal cinsiyet algısının kendine güvenli yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisine ilişkin elde edilen bulgular yer almaktadır. Yapılan regresyon analizine göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının kendine güvenli yaklaşım alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (R=.256 R²=.066, F=14.260, p<0.001).

Tablo 16

Toplumsal cinsiyet algısının çaresiz yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisi

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P
Sabit	12,759	1,269		10,057	,000
Çaresiz yaklaşım	-,032	,012	-,188	-2,722	,007*
R=.188 R²=.035 F₍₁₋₂₀₃₎= 7.410 p=.007*					

*p<0.05

Yukarıda verilen tabloya göre, elde edilen regresyon analizi sonuçlarında araştırma katılımcılarının toplumsal cinsiyet algılarının stresle baş etme yöntemlerinden çaresiz yaklaşım alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür ($R=.188$ $R^2=.035$, $F=7.410$, $p<0.05$).

Tablo 17

Toplumsal cinsiyet algısının boyun eğici yaklaşım alt boyutu üzerindeki etkisi

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P
Sabit	9,111	,905		10,071	,000
Boyun eğici yaklaşım	-,023	,008	-,191	-2,775	,006*

$R=.191$ $R^2=.037$ $F_{(1-203)}=7.701$ $p=.006^*$

* $p<0.05$

Tablo 17'ye göre yapılan regresyon analizinde katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının boyun eğici yaklaşım alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir ($R=.191$ $R^2=.037$, $F=7.701$, $p<0.05$).

Bu bağlamda araştırmada yer alan;

“H3: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının;

- Psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.*
- Stresle baş etme yöntemleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.”* hipotezi maddeleri kabul edilmiştir.

4.8. Araştırma Verilerine İlişkin T Testi ve Oneway ANOVA Analizleri

Bu kısımda; araştırmada yer alan demografik veriler ile değişkenlerin karşılaştırılmaları sonucu T Testi ve Oneway ANOVA analizleri aracılığıyla elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 18

Demografik verilerin katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile karşılaştırılması

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz	Çoklu Karşılaştırma Testi (Tukey)
Yaş					
25 – 34 yaş arası	82	110,1	11,8	F=2.548;	
35 – 44 yaş arası	75	107,2	12,3	sd=2-202	
45 – 55 yaş arası	48	104,8	16,7	p=.081	
Eğitim Durumu					
En fazla ortaöğretim mezunu	11	100,0	15,5	F=2.185;	
Lisans mezunu	170	108,2	13,4	sd=2-202	
Yüksek Lisans mezunu	24	109,3	11,4	p=.115	
Medeni Hal					
Bekar	66	107,4	13,3	t=-0.297;	
Evli	139	108,0	13,5	sd=203;	
				p=.767	
Ebeveyn Olma durumu					
Çocuğu var	122	106,6	14,6	t=-1.703;	
Çocuğu yok	83	109,6	11,2	sd=203;	
				p=.090	
Doğum Yeri					
Köy	26	105,1	12,0	F=5.892;	İlçe – İl merkezi
İlçe	74	104,4	15,2	sd=2-202	
İl Merkezi	105	110,9	11,6	p=.003*	
Aylık Ortalama Gelir Düzeyi					
En fazla 6000 TL	22	101,0	10,8	F=3.438;	En fazla 6000
6001 TL – 10000 TL	79	109,2	12,0	sd=2-202	TL - 6001 TL –
10001 TL ve daha fazla	104	108,2	14,4	p=.034*	10000 TL

*p<0.05

Tablo 18'de katılımcıların demografik özellikleri ve toplumsal cinsiyet algılarının karşılaştırılmasına yönelik bulgular verilmiştir. Karşılaştırmaların analizinde iki kategorili değişkenlere bağımsız t testi ve ikiden fazla kategori içeren değişkenlere One Way ANOVA testi uygulanmıştır. Gruplar arası farkları incelenmek için ise Tukey testi yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucu katılımcıların doğum yerlerine (F=5.892, sd=2-202, p<0.05) ve aylık ortalama gelir düzeylerine (F=3.438, sd=2-202, p<0.05) göre toplumsal cinsiyet algılarının anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca yapılan Tukey testi ile doğum yeri ilçe ve il merkezi olanlar ve aylık ortalama gelir düzeyi 6000 TL ile 6001-10001 TL olanlar arasında toplumsal cinsiyet algısının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Ancak yaş, medeni hal, eğitim durumu ve ebeveyn olma durumu

değişkenlerinin katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Bu durumda çalışmada yer alan;

“H4: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları;

- Yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.
- Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.
- Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.
- Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.
- Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.
- Doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.” hipotezinin a, b, c, e, maddeleri reddedilirken d ve f maddeleri kabul edilmiştir.

Tablo 19

Demografik verilerin katılımcıların psikolojik sağlamlıkları ile karşılaştırılması

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz	Çoklu Karşılaştırma Testi (Tukey)
Yaş					
25 – 34 yaş arası	82	20,0	3,9	F=6.311; sd=2-202 p=.002*	25-34 yaş ile 45-55 arası 35-44 yaş ile 45-55 arası
35 – 44 yaş arası	75	20,4	3,7		
45 – 55 yaş arası	48	22,5	4,3		
Eğitim Durumu					
En fazla ortaöğretim mezunu	11	18,7	2,8	F=2.137; sd=2-202 p=.121	
Lisans mezunu	170	20,7	4,0		
Yüksek Lisans mezunu	24	21,8	4,3		
Medeni Hal					
Bekar	66	21,6	4,3	t=1,972; sd=203; p=.051	
Evli	139	20,4	3,9		
Ebeveyn Olma durumu					
Çocuğu var	122	20,9	4,1	t=.697; sd=203; p=.487	
Çocuğu yok	83	20,5	4,0		
Doğum Yeri					
Köy	26	20,2	4,4	F=2.618; sd=2-202 p=.075	
İlçe	74	20,1	3,9		
İl Merkezi	105	21,4	4,0		
Aylık Ortalama Gelir Düzeyi					
En fazla 6000 TL	22	19,7	4,2	F=2.239; sd=2-202 p=.109	
6001 TL – 10000 TL	79	20,3	3,8		
10001 TL ve daha fazla	104	21,3	4,2		

* $p<0.05$

Tablo 19’da katılımcıların demografik özellikleri ile psikolojik sağlıklarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular gösterilmektedir. Karşılaştırmaların analizinde; iki kategorili değişkenler olan medeni hal ve ebeveyn olma durumu değişkenlerine bağımsız t testi uygulanırken ikiden fazla kategori içeren yaş, eğitim durumu, aylık gelir ve doğum yeri değişkenlerine One Way ANOVA testi yapılmıştır. Gruplar arası farkların olup olmadığına bakmak için ise Tukey testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; yaş değişkeni ile katılımcıların psikolojik sağlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($F=6.311$, $sd=2-202$, $p<0.05$). Bunun yanı sıra yapılan Tukey testinde 45-55 yaş arası katılımcılar ile 25-34 ve 35-44 yaş gruplarındaki katılımcıların birbirleri arasındaki psikolojik sağlık düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Medeni hal, eğitim durumu, aylık gelir, ebeveyn olma durumu ve doğum yeri değişkenlerine göre katılımcıların psikolojik sağlıklarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Elde edilen bulgulara göre araştırmada yer alan;

“H5: Çalışan kadınların psikolojik sağlıkları;

- a. Yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.*
- b. Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.*
- c. Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.*
- d. Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.*
- e. Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.*
- f. Doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.”* hipotezinin a maddesi kabul edilirken b, c, d, e ve f maddeleri reddedilmiştir.

Tablo 20

Yaş değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz	Çoklu Karşılaştırma Testi (Tukey)
Kendine Güvenli Yaklaşım	25 – 34 yaş arası	82	19,0	2,3	F=7.288; sd=2-202 p=.001*	25-34 yaş ile
	35 – 44 yaş arası	75	19,4	2,2		45-55 arası
	45 – 55 yaş arası	48	20,6	2,9		35-44 yaş ile 45-55 arası
Çaresiz Yaklaşım	25 – 34 yaş arası	82	9,7	2,2	F=5.055; sd=2-202 p=.007*	25-34 yaş ile
	35 – 44 yaş arası	75	9,5	2,1		45-55 arası
	45 – 55 yaş arası	48	8,5	2,4		35-44 yaş ile 45-55 arası
Sosyal Destek Arama	25 – 34 yaş arası	82	5,5	1,4	F=2.405; sd=2-202 p=.093	
	35 – 44 yaş arası	75	5,3	1,6		
	45 – 55 yaş arası	48	5,9	1,4		
Boyun Eğici Yaklaşım	25 – 34 yaş arası	82	6,9	1,5	F=2.575; sd=2-202 p=.079	
	35 – 44 yaş arası	75	6,4	1,7		
	45 – 55 yaş arası	48	6,5	1,7		

*p<0.05

Tablo 20’de yaş değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılmasına yönelik elde edilen bulgular mevcuttur. Karşılaştırmaların analizinde yaş değişkeninin ikiden fazla kategori içermesi sebebiyle One Way ANOVA testi kullanılmıştır. Yapılan veri analizine göre yaş değişkeninin stresle baş etme yöntemleri alt boyutlarından kendine güvenli yaklaşım (F=7.288, sd=2-202, p<0.05) ve çaresiz yaklaşım (F=5.055, sd=2-202, p<0.05) alt boyutları ile arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Ayrıca kendine güvenli yaklaşım ve çaresiz yaklaşım alt boyutlarında yapılan Tukey testi sonucuna göre; 45-55 yaş arası katılımcılar ile 25-34 ve 35-44 yaş gruplarındaki katılımcıların birbirleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Ancak stresle baş etme yöntemleri alt boyutlarından sosyal destek arama ve boyun eğici yaklaşımın yaşa göre farklılaşmadığı görülmektedir (p>0.05).

Bu bağlamda araştırmanın;

“H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;

a. Yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 21

Katılımcıların medeni hal durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Medeni Hal	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz
Kendine Güvenli Yaklaşım	Bekar	66	20,2	2,5	t=2,975; sd=203; p=.004*
	Evli	139	19,2	2,4	
Çaresiz Yaklaşım	Bekar	66	9,1	2,3	t=-,909; sd=203; p=.365
	Evli	139	9,4	2,2	
Sosyal Destek Arama	Bekar	66	5,5	1,4	t=,053; sd=203; p=.958
	Evli	139	5,5	1,5	
Boyun Eğici Yaklaşım	Bekar	66	6,6	1,7	t=,010; sd=203; p=.992
	Evli	139	6,6	1,6	

*p<0.05

Tablo 21'e göre yapılan bağımsız t testinde medeni hal durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutlarından kendine güvenli yaklaşım alt boyutu ile aralarında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu elde edilmiştir (t=2,975, sd=203, p<0.05).

Bu durumda çalışmanın;

“H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;

b. Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 22

Eğitim durumu değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz
Kendine Güvenli Yaklaşım	En fazla ortaöğretim	11	20,0	2,7	F=1.446; sd=2-202 p=.238
	Lisans	170	19,4	2,4	
	Yüksek Lisans	24	20,2	2,6	
Çaresiz Yaklaşım	En fazla ortaöğretim	11	10,1	2,8	F=0.671; sd=2-202 p=.512
	Lisans	170	9,3	2,2	
	Yüksek Lisans	24	9,4	2,5	
Sosyal Destek Arama	En fazla ortaöğretim	11	5,3	1,7	F=0.143; sd=2-202 p=.866
	Lisans	170	5,5	1,4	
	Yüksek Lisans	24	5,5	1,8	
Boyun Eğici Yaklaşım	En fazla ortaöğretim	11	6,3	2,4	F=0.367; sd=2-202 p=.693
	Lisans	170	6,7	1,6	
	Yüksek Lisans	24	6,5	1,5	

Tablo 22’de eğitim durumu değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular verilmiştir. Yapılan One Way ANOVA testine göre katılımcıların eğitim durumunun stresle baş etme alt boyutları ile aralarında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Buna göre araştırmanın;

“H6: *Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;*

c. *Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.*” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 23

Katılımcıların aylık gelir durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz
Kendine Güvenli Yaklaşım	En fazla 6000 TL	22	19,3	2,1	F=0.306; sd=2-202 p=.737
	6001 TL – 10000 TL	79	19,4	2,4	
	10001 TL ve daha fazla	104	19,6	2,6	
Çaresiz Yaklaşım	En fazla 6000 TL	22	9,5	1,8	F=1.568; sd=2-202 p=.211
	6001 TL – 10000 TL	79	9,6	2,4	
	10001 TL ve daha fazla	104	9,1	2,3	

Tablo 23'ün devamı

Sosyal Destek Arama	En fazla 6000 TL	22	5,3	1,4	F=1.449; sd=2-202 p=.237
	6001 TL – 10000 TL	79	5,3	1,5	
	10001 TL ve daha fazla	104	5,7	1,5	
Boyun Eğici Yaklaşım	En fazla 6000 TL	22	6,9	1,9	F=0.894; sd=2-202 p=.411
	6001 TL – 10000 TL	79	6,7	1,5	
	10001 TL ve daha fazla	104	6,5	1,6	

Tablo 23'te yapılan One Way ANOVA testine göre katılımcıların aylık gelir durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Bu durumda çalışmanın;

H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;

d. Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 24

Ebeveyn olma durumu değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Ebeveyn Olma	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz
Kendine Güvenli Yaklaşım	Çocuğu var	122	19,6	2,5	t=0,652; sd=203; p=.515
	Çocuğu yok	83	19,4	2,3	
Çaresiz Yaklaşım	Çocuğu var	122	9,2	2,3	t=-,911; sd=203; p=.364
	Çocuğu yok	83	9,5	2,2	
Sosyal Destek Arama	Çocuğu var	122	5,5	1,6	t=-,673; sd=203; p=.501
	Çocuğu yok	83	5,6	1,4	
Boyun Eğici Yaklaşım	Çocuğu var	122	6,5	1,7	t=-1,130; sd=203; p=.260
	Çocuğu yok	83	6,8	1,5	

Tablo 24’te bağımsız t testi ile analizi yapılan ebeveyn olma durumu değişkeni ve stresle baş etme yöntemleri alt boyutlarının karşılaştırılması bulguları yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre ebeveyn olma durumunun stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile aralarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Bu bağlamda araştırmanın;

“H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;

e. Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 25

Doğum yeri değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Doğum Yeri	N	$\bar{X}$	S	İst. Analiz
Kendine Güvenli Yaklaşım	Köy	26	19,0	2,4	F=2.740; sd=2-202 p=.067
	İlçe	74	19,1	2,4	
	İl Merkezi	105	19,9	2,5	
Çaresiz Yaklaşım	Köy	26	9,3	2,6	F=1.803; sd=2-202 p=.168
	İlçe	74	9,7	2,4	
	İl Merkezi	105	9,1	2,1	
Sosyal Destek Arama	Köy	26	5,1	1,5	F=2.136; sd=2-202 p=.121
	İlçe	74	5,4	1,6	
	İl Merkezi	105	5,7	1,4	
Boyun Eğici Yaklaşım	Köy	26	6,7	1,4	F=0.184; sd=2-202 p=.832
	İlçe	74	6,7	1,7	
	İl Merkezi	105	6,6	1,6	

Tablo 25’e göre doğum yeri değişkeninin katılımcıların stresle baş etme yöntemleri alt boyutları ile karşılaştırılmasında yapılan One Way ANOVA testi sonucunda anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Buna göre çalışmanın;

“H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;

f. Doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 26

Hipotezlerin kabul-ret durumu tablosu

H1: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H2: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve stresle baş etme yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	
H2a: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	Kabul
H2b: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile iyimser yaklaşım boyutu arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.	Ret
H2c: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile çaresiz yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	Kabul
H2d: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile boyun eğici yaklaşım boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	Kabul
H2e: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları ile sosyal destek arama boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	Ret
H3: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının;	
H3a: Psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.	Kabul
H3b: Stresle baş etme yöntemleri üzerinde etkisi bulunmaktadır.	Kabul
H4: Çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algıları;	
H4a: Yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H4b: Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H4c: Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H4d: Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kabul
H4e: Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H4f: Doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kabul
H5: Çalışan kadınların psikolojik sağlamlıkları;	
H5a: Yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kabul
H5b: Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H5c: Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H5d: Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H5e: Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H5f: Doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H6: Çalışan kadınların stresle baş etme yöntemleri;	
H6a: Yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kabul
H6b: Medeni hale göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Kabul
H6c: Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H6d: Aylık gelire göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H6e: Ebeveyn olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret
H6f: Doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.	Ret

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın yapılan veri analizlerinde elde edilen bulgular doğrultusunda sonuç ve önerilere bu kısımda yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Toplumsal cinsiyet algısına yönelik görüşler kadının toplumdaki yerinin belirlenmesinde büyük önem taşımaktadır. Kadınların kendileri hakkındaki algıları ve toplum algısına ilişkin görüşleri ise toplum içerisinde kendi yerlerini belirlemelerinde anlamlı derecede etkilidir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde kadınların kendilerinin yine kadınları toplum içerisinde konumlandırırken sahip oldukları cinsiyet algısına yönelik araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada İzmir ili Bayraklı ve Bornova ilçelerinde eğitim sektöründe çalışan 25-55 yaş arası kadınların toplumsal cinsiyet algılarının, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleriyle olan ilişki ve etkisini incelemek amaçlanmıştır. Verilerin elde edilmesinde; ölçeklerin yapısal geçerliliğini test etmek amacıyla faktör analizi kullanılarak ölçeklerin her biri için güvenirlik analizleri gerçekleştirilerek hipotezlerde ileri sürülen değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde pearson korelasyon analizi ve etkiyi incelemek amacıyla regresyon analizi, bağımsız gruplar t testi ve one way ANOVA yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmaya katılanların demografik bilgilerine göre; katılımcıların çoğunluğunun (%40) 25-34 yaş arasında olduğu görülmektedir. 170'i (%82,9) ile genellikle lisans mezunu, 139'unun (%67,8) evli, 122'sinin (%59,5) ebeveyn olduğu, 105'inin (%51,2) il merkezinde doğduğu, büyük bir kesimin aylık kazancının %50,7 oranıyla 10001 TL ve üzeri olduğu bulguları elde edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların uygulanan Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Kısa Psikolojik Sağlamlık ölçeği puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra Stresle Başa Çıkma Tarzları ölçeğinin alt boyutlarından çoğunlukla kendine güvenli yaklaşım boyutunu tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların genellikle

stresle baş etmede probleme odaklanarak çözüm yolları bulmaya çalıştıkları ifade edilebilir. Bu sonuçların elde edilmesinde araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun 25-44 yaşları arasında ve üniversite mezunu olmaları, aylık gelir durumlarının yüksek olmasının da etkili olabileceği düşünülmüştür. Yüksel'in yaptığı çalışmaya göre; stresle baş etmede problem odaklı yöntemi tercih eden ve kendine güvenli yaklaşımı benimseyen katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının da daha eşitlikçi olması bu bulguları desteklemektedir (Yüksel, 2013:7).

Ölçek maddelerinin puan ortalamalarına göre; katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinde “Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.($\bar{X}=4.7$, $S=0.7$)” maddesinin yüksek ortalamaya sahip olduğu bu sebeple ev işlerinin paylaşımı konusunda eşitlikçi yaklaştıkları ancak bir diğer yüksek ortalamaya sahip madde olan “Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir. ($\bar{X}=4.6$, $S=0.6$)”e göre ise karar alma noktasında çekimser davrandıkları görülmektedir. Bu durum, toplumun cinsiyet algı kalıplarının bireyler üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu bağlamda; toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlar tarafından benimsendiği ve bu rollerin getirisi olan kalıp yargıların değişiminin tam anlamıyla gerçekleşmediği ifade edilebilir. Katılımcıların kısa psikolojik sağlık ölçeği madde ortalamalarına bakıldığında “Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim. ($\bar{X}=3.7$, $S=0.9$)” maddesinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuç çalışmaya katılanların psikolojik sağlıklarının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Stresle başa çıkma tarzları ölçeği madde ortalamaları incelendiğinde ise “Bana destek olabilecek kişilerin varlığını bilmek beni rahatlatır.($\bar{X}=3.4$, $S=0.6$)” maddesinin en yüksek ortalamaya sahip olan madde olduğu görülmüştür. Bu bağlamda katılımcıların zor durumlarda baş ederken başkalarının desteğini görmek istedikleri söylenebilir. Ayrıca yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre katılımcıların stresle baş etme yöntemlerinin alt boyutlarından biri olan iyimser yaklaşımı benimsemedikleri tespit edilmiştir. Stresle baş etmede iyimser yaklaşımın tercih edilmemesinde, katılımcılar tarafından daha çok problem odaklı çözüm yollarının benimsenmesi ve mantıksal çözüm yöntemlerini kullanmalarının etkili olabileceği düşünülmüştür.

Yapılan korelasyon analizinde; toplumsal cinsiyet algısı ile stresle baş etme alt boyutlarından kendine güvenli yaklaşım arasında pozitif yönlü güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum katılımcıların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin arttıkça stresle baş etmede tercihen kendine güvenli yaklaşımı daha çok kullandıklarını ifade etmektedir

($p < .01$). Çaresiz yaklaşım ($p < .01$) ve boyun eğici yaklaşım ($p < .01$) alt boyutları ile toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif yönlü güçlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Elde edilen bu bulgular; araştırma katılımcılarından stresle baş etmede çaresiz ve boyun eğici yaklaşımı yöntemlerini kullanan katılımcıların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin de daha düşük olduğunu göstermektedir. Ancak stresle baş etme yöntemlerinden sosyal destek arama alt boyutu katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile ilişkisinin bu araştırmada bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). Ayrıca çalışmaya katılanların toplumsal cinsiyet algıları ile psikolojik sağlamlıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p < .05$).

Regresyon analizlerinde; katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlık düzeyleri, stresle baş etme alt boyutlarından kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Ancak stresle baş etme yöntemleri alt boyutlarından sosyal destek arama üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Yapılan bağımsız gruplar t testi ve one way ANOVA testi sonuçlarına göre katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde; yaş değişkeninin psikolojik sağlamlık, kendine güvenli yaklaşım ve çaresiz yaklaşım alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < 0.05$). Ayrıca 45-55 yaş arası kadınların psikolojik sağlamlık, kendine güvenli ve çaresiz yaklaşım alt boyutları ile 25-34 ve 35-44 yaş grupları arası anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet algılarının doğum yeri ve aylık ortalama gelir değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüş; doğum yeri ilçe ve il merkezi olanların ve aylık gelir düzeyinin en fazla 6000 TL ile 6001-10000 TL olanların gruplar arası farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Ayrıca medeni hal durumunun kendine güvenli yaklaşım alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark gösterdiği saptanmıştır ($p < 0.05$). Ancak eğitim durumu ve ebeveyn olma durumu değişkenlerinin katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarına, psikolojik sağlamlık düzeylerine ve stresle baş etme yöntemleri alt boyutlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür ($p > 0.05$). Bunun yanı sıra kadınların çalışma durumunun da ekonomik özgürlüklerinin varlığı nedeniyle cinsiyet algılarını ve psikolojik sağlamlıklarını da olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Soylu, boşanan kadınlarla yaptığı araştırmada psikolojik sağlamlığın sosyal destek ve benlik saygısı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu tespit etmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların stresle baş etmede problem odaklı baş etme yöntemini tercih ettiğini belirtmiştir (Soylu,2018:81). Kadın katılımcılarla yapılan bir başka çalışmada ise psikolojik sağlamlık ve dışadönüklüğün birbiriyle pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu

görülmüştür. Ayrıca katılımcı kadınların, duygu durumlarının iyi yönde olmasının psikolojik sağlamlıklarına da olumlu katkı sağladığı bulgusu elde edilmiştir (Yazıcı Çelebi, 2021:135). Kadınlarla yapılan diğer bir araştırmada çalışma hayatında bulunan katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının yüksek düzeyde olduğu saptanmış ve çalışmayan kadınlara nazaran toplumsal cinsiyet algılarının, psikolojik iyi oluşlarının ve benlik algılarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra; katılımcıların eğitim durumunun cinsiyet algıları ve psikolojik iyi oluşları üzerinde olumlu etkisinin bulunduğu, gelir durumunun ise psikolojik iyi oluşa katkı sağladığı fakat cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir fark göstermediği ifade edilmiştir (Ayçiçek, 2020:5). Bu araştırmaların sonuçlarına bakıldığında; kadınların benlik ve cinsiyet algılarının, psikolojik sağlamlıkları ve stresle baş etme yöntemleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleriyle ilişkili bulunması bulguları destekleyici niteliktedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın İzmir ili Bayraklı ve Bornova ilçelerinde eğitim sektörü çalışanı kadın katılımcılardan oluşması çalışmayı sınırlandırmaktadır. Çalışan kadınların “çalışıyor olma” durumları göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin, stresle baş ederken kendine güvenli yaklaşımı tercih etmelerinin bu durumdan olumlu yönde etkileniyor olabilecekleri düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmaya katılanların yalnızca çalışan kadınlardan oluşması da çalışmanın bir başka sınırlılığı olarak ifade edilebilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda çalışan ve çalışmayan kadınların birlikte ele alınmasıyla daha farklı bulgular elde edilebileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın benzer şekilde farklı il ve bölgelerde gerçekleştirilmesi öneri olarak sunulabilir. Özellikle sosyokültürel imkanları kısıtlı, görüş farklılıklarının fazla bulunmadığı bölgelerde yapılacak çalışmalar, araştırmacıların daha farklı sonuçlara ulaşılabilmesini sağlayabilecektir. Bunun yanı sıra yapılacak benzer çalışmalarda farklı bir sektörün ya da belirli bir meslek grubunun ele alınması, o meslek grubunun da katılımcıların; cinsiyet algıları, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve stresle baş etme yöntemleri üzerindeki etkisini gösterebileceği düşünülmektedir.

Yapılan literatür taraması ve bu araştırmanın sonuçları incelendiğinde kadınların kendilerine yönelik cinsiyet algılarının hâlâ beklenen düzeye erişemediğini göstermektedir. Bu durumun toplumsal kalıp yargıların değişimiyle gerçekleşebileceği; öncelikle söylemlerin önemine vurgu yapılarak ilk olarak kullanılan kelimeler üzerinde yapılacak düzenlemelerle değişimin başlayabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra ebeveynlere verilebilecek ailelere yönelik eğitimlerin de bu değişime katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Ayrıca çocukların küçük yaşlardan itibaren almaya başladıkları eğitimin cinsiyet kalıp yargılarının ortadan kaldırılmasında büyük önem taşıdığı söylenebilir. Bu sayede bireylerin kendilerine ilişkin geliştirdikleri olumlu benlik algıları, psikolojik sağlık düzeylerine ve sorunlarla problem odaklı başa çıkmalarına da olumlu katkı sunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, F., Ayata, A., Ecevit, Y., Saktanber, A., Altunok, G., Aybars, A. İ., Çorbacıoğlu, G. & Sarıtaş Eldem, C. T. (2013). *Türkiye'de Cinsiyet Eşitliğine Elverişli Ortamın Oluşturulması BM Ortak Programı*. Erişim: 3 Aralık 2022, <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/476/ekutuphane3.5.2.10.2.pdf?sequence=1%26isAllowed=y>
- Ağargün, M. Y., Beşiroğlu, L., Kıran, Ü. K., Özer, Ö. A., & Kara, H. (2005). “COPE (Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği): Psikometrik Özelliklere İlişkin Bir Ön Çalışma”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6(4), 221-6.
- Ak, A. (2019). *Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımında Engeller ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Akça, Z. K. (2012). Genç yetişkinlikte algılanan anne-baba tutumlarının, kendini toparlama gücü ve benlik saygısı arasındaki ilişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, A., & Demirel, S. (2003). “Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri.” *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82.
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). “Kadına Yönelik Şiddet”, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6 (1): 32-42. Aktaş, AM (2006). *Aile içi şiddet*. Ankara: Elma Yayınları.
- Akkaş, İ. (2019). “Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları Çerçevesinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı”. *Ekev Akademi Dergisi*, 97-118.
- Akman, S. (2004). “Stresin Nedenleri ve Açıklayıcı Kuramlar”. *Türk psikoloji bülteni*, 10(34-35), 40-56.
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Altun, N. (2019). *Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları ile Erken Dönem Uyumsuz Şemaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Altuntaş, O., Altınova, H. H. (2015). “Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”. *Turkish Studies*, 10(6), s. 83-100.
- Anar, B. (2011). Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Arabacı, B. (2012). *Çalışan Kadınların Cinsiyet Ayrımcılığına Yönelik Alguları: Bursa Dokuma Sanayii Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıcı, F. (2011). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslangiray, N. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajının Yordayıcıları Olarak Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, G., & Kabasakal, Z. (2014). Ergenler İçin Algılanan Duygusal/Psikolojik İstismar Ölçeği Kısa Formu-II: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2), 491-510.
- Aşık, G. A. (2013). *Türkiye’yi Kadınlar Büyütebilir mi?*. Erişim: 3 Aralık 2022, <https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3391>.
- Aşkın, E. Ö. (2015). “Kadınların İşgücü Piyasasındaki Konumlarını Etkileyen Faktörler”. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 43-66.
- Ayçiçek, V. (2020). *Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı, Psikolojik İyi Oluş ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, B. (2010). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Aydın, E. (2018). *Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlık ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, B., & İmamoğlu, S. (2001). "Stresle Başa Çıkma Becerisi Geliştirmeye Yönelik Grup Çalışması". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(14), 41-52.
- Aydın, M., & Egemberdiyeva, A. (2018). "Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi". *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.
- Aydinoğlu, N. (2015). "Kadın ve Dil". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 217-230.
- Bahadır, E. (2009). Sağlıkla ilgili fakültelerde eğitime başlayan öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bardakçı, Ş., & Oğlak, S. (2022). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ve Türkiye". *Toplumsal Politika Dergisi*, 3(1), 71-90.
- Basım, H. N., & Çetin, F. (2011). "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması". *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Basut, E. (2006). "Stres, Başa Çıkma ve Ergenlik". *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(1), 31-36.
- Baş, A. U., Yurdabakan, İ. (2017). "Psikolojik Sağlık ve Okul İkliminin Ortaokul Öğrencilerinin Yaşam Doyumunu Yordama Gücü". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 202-214.
- Bayhan, V. (2013). "Beden Sosyolojisi ve Toplumsal Cinsiyet". *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*. 16(63), s. 147-164.
- Baykal, S. (1991). "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 66-75.
- Beauvoir, S. (2021). *İkinci Cinsiyet* (2 Cilt). Gülnur Acar Savran (çev.). Koç Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

- Bedük, A. (2005). “Türkiye’de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12), 106-117.
- Bolat, Z. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlıkları ile Öz-Anlayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Bora, A. (2012). “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”. D. K. Çayır ve M. A. Ceyhan (ed.). içinde *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. (s.1-14). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Bulut, N. (2007). Okul Psikolojik Danışmanlarının Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Olumsuz Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 1-13.
- Bulut, B. (2016). *Ergenlerin Anksiyete, Sosyal Destek ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Chen, K. J., Yang, C. C. ve Chiang, H. H. (2018). “Model of Coping Strategies, Resilience, Psychological Well-Being, and Perceived Health Among Military Personnel”. *Journal of Medical Sciences*, 38(2), 73-80.
- Coşkun, E. (2019). *Duygusal Zekâ ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Stresle Başa Çıkma Tarzlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Cüceloğlu, D., (2008). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Çataloğlu, B. (2011). Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlamlık, aile işlevleri açısından karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çıtak, A. (2008). *Kadınların Çalışmasına Yönelik Tutum: Cinsiyet, Cinsiyet Rolü ve Sosyoekonomik Düzeye Göre Bir Karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Çifçi, S. (2018). *20-65 Yaş Arası Kişilerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Etkileyen Faktörler Mardin Örneği*. Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Daşlı, Y. (2019). “Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Belirlenmesi Üzerine Bir Alan Araştırması”. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 364-385.
- Demirbilek, S. (2007). “Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi”. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511), 12-27.
- Deniz, S., Çimen, M., Yüksel, O. (2020). “Psikolojik Sağlamlığın İş Stresine Etkisi: Hastane Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma”. *İşletme Bilimi Dergisi*, 8(2).
- Diñç Kahraman, S. (2010). “Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(1), 30-35.
- Doğan, B., Eser, M. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yöntemleri: Nazilli Myo Örneği”. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 3(4), 29-39.
- Doğan, T. (2015). “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Doğru, N. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Stres, Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Sosyal Destek Değişkenleri Bakımından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Düğenci, A. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin ve Yaşam Tatmini Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ecevit, Y., Sarıtaş Eldem, C. (2013). “Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı ve İstihdamı”, içinde *Türkiye’de Cinsiyet Eşitliğine Elverişli Ortamın Oluşturulması BM Ortak Programı*. (s.12-58).
- E-Bülten 7. Sayı*, (2021). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).

- Eken, H. (2006). "Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Mesleğe İlişkin Rol İle Aile İçi Rol Etkileşimi: Türk Silahlı Kuvvetlerindeki Kadın Subaylar". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15,247-280.
- Erbaş, S. (2019). "Küçük Zihinlere Yerleştirilen Toplumsal Cinsiyet Rollerini". *Mavi Atlas*, 7(1), 185-210.
- Erdem, İ. (2018). "Kadın Emeginde Güncel Bir Tartışma: İş ve Aile Yaşamının Uzlaştırılması". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 653-660.
- Eren, E (2015). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi* (15. Basım). Beta Yayıncılık İstanbul.
- Ergöl, Ş., Gülten, K., Eroğlu, K., & Taşkin, L. (2012). "Türkiye'de Kadın Araştırma Görevlilerinin Ev ve İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Güçlükler". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 43-49.
- Erikli, S. (2020). "Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığının Görünümü". *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 39-60.
- Eroğlu F. (2012). *Yakın Dönem Anayasalarında Toplumsal Cinsiyet ve Kadın-Erkek Eşitliği ile İlgili Düzenlemeler Arjantin, Güney Afrika, Kenya, Kolombiya, Paraguay, Ruanda, Uganda*. TBMM Araştırma Merkezi: Ankara.
- Ersöz, A. G. (2010). "Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rollerini". *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(6), 167-182.
- Eroğlu, F., İrdem, Ş. (2016). "Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Ve Yönetim Kademelerindeki Yansımaları". *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, (2), 11-35.
- Eser, Ş. (2010). *Toplumsal Cinsiyetin Meslek Seçimindeki Rolü ve Sekreterlik Mesleği Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eyüboğlu, A., Özar, Ş. & Tufan Tanrıöver, H., (2004). *Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları*. T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1980). "An Analysis of Coping in A Middle-Aged Community Sample". *Journal of Health and Social Behavior*, 21, 219-239.

- Fonagy, P., Steele, M., Steele, H., Higgitt, A. ve Target, M. (1994). "The Emanuel Miller Memorial Lecture 1992 The Theory and Practice of Resilience". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35(2), 231-257.
- Foucault, M. (2021). *Cinselliğin Tarihi*. Hülya Uğur Tanrıöver (çev.). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Garity, J. (1997). "Stress, Learning Style, Resilience Factors, and Ways of Coping İn Alzheimer Family Caregivers". *American Journal of Alzheimer's Disease*, 12(4), 171-178.
- Gilligan, R. (1997). "Beyond Permanence The İmportance of Resilience İn Child Placement Practice and Planning". *Adoption & Fostering*, 21(1), 12-20.
- Gizir, C. (2007). "Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması". *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(28), 113-128.
- Göksel, A., & Tomruk, Z. (2016). Akademisyenlerde Stres Kaynakları ile Stresle Başa Çıkmada ve Stres Durumunda Gösterilen Davranışların İlişkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 315-343.
- Güden, M. P. (2006). Dilde cinsiyet ayrımcılığı: Türkçe'nin içerdiği eril ve dişil ifadeler bakımından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gümüşoğlu, F. (2008). "Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet". *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50.
- Günay, G., Bener, Ö. (2011). "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153).
- Günay G., Boylu A. A. (2016). "Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Bakış Açısıyla Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımı ve Kadın Yoksulluğu." *International Congress on European Unions Relations, Economics, Finance and Econometrics*, 14-16 Temmuz 2016, Aydın, 1-20.
- Güven, F. (2018). "Kadınlığın İnşa Otoriteleri". *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 400-414.

- Hiçdurmaz D. (2005). *Hemodiyaliz ve Sürekli Ayaktan Periton Diyalizi Uygulanan Hastaların Stresle Baş Etme Biçimlerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, B. (2018). Toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak aile içi şiddetin anlamlandırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İslamoğlu, A. H., Alnaçık, Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Beta Yayıncılık: İstanbul.
- İstatistiklerle Kadın*, (2021). Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).
- Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023*, (2018). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5. Baskı). Asil Yayın Dağıtım: Ankara.
- Kalkan, M. & Odacı, H. (2005). Cinsiyet ve Cinsiyet Rolünün Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutumlarla İlişkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 57-64.
- Kararımk, Ö. (2006). “Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler”. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(26), 129-142.
- Kararımk, Ö. (2007). Deprem yaşamış bireylerde psikolojik sağlamlığa etki eden faktörlerin incelenmesi: Bir model test etme çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakaya, H. (2018). “Toplumsal Cinsiyet Algısı, Din ve Kadın”. *Journal of Analytic Divinity*, 2(2), 36-62.
- Karakuş, E., Mutlu, E., Coşkun, Y. D. (2018). “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Öğretim Programlarının İncelenmesi”. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (17), 31-54.
- Kaya, C. (2009). *Çalışma Yaşamında Kadın İşgücü Sorunları ve Örgütlenme Eğilimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Kayapınar, Ö. (2019). *Pazarlama Araştırmalarında Güncel Gelişmeler*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Kılıç, S. (2013). “Örnekleme yöntemleri”. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-46.
- Kılıç, S. (2018). *Ortopedik Engelli Bireylerde Olumsuz Otomatik Düşünceler ile Toplumsal Cinsiyet Rollerine Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kocacık, F. ve V.B. Gökkaya, (2005), “Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), s. 195-219.
- Kulin, A. (2022). *Everest Açık hava 19/Ayşe Kulin: Doğdum. Kızdım*. Everest Yayınları: İstanbul.
- Kurtuluş, E. (2019). *Kadın Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kuzgun, Y. (2011). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş* (5.Baskı). Nobel Yayınları: Ankara.
- Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu: Uçurumun kapanması 132 yıl daha alacak, Türkiye sonlarda (2022, 3 Aralık). Erişim adresi: <https://yesilgazete.org/kuresel-cinsiyet-esitsizligi-raporu-ucurumun-kapanmasi-132-yil-daha-alacak-turkiye-sonlarda/>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). “The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work”. *Child Development*, 71(3), 543–562.
- Malamuth, N. M., & Briere, J. (1986). “Aggression Against Women”. *Journal of Social Issues*, 42(3), 75-92.
- Matud, M. P. (2004). “Gender differences in stress and coping styles.” *Personality and Individual Differences*, 37, 1401-1415.
- Oflas, S. G. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Kültürlerarası Duyarlılığa ve Risk Faktörlerine Göre Yordanması*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Oktan, V. (2008). Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Önder, A., Gülay, H. (2008). “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Sağlığının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23).
- Önder, Nurcan (2013). “Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü”. *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Dünyası Dergisi*, 1(1), s. 35-61.
- Örnek, A.Ş., Aydın, Ş. (2008). *Kriz ve Stres Yönetimi*. Detay Yayıncılık: Ankara.
- Öz, F., & Yılmaz, E. B. (2009). “Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlık”. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3), 82-89.
- Özateş, Ö. S. (2007). “Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Nedeniyle Temel Eğitimden Kopan Kız Çocukları Sorunu”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), s. 77-88.
- Özaydınlık, K. (2014). “Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).
- Özdemir, S. (2012). *Psikolojik Yardım Alma Tutumu ile Kişilik, Kendini Saklama, Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duygusal Zekâ ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Özer, E. (2016). “Temel Benlik Değerlendirmesi, Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Sağlık”. *Electronic Turkish Studies*, 11(14).
- Özer, E., Deniz, M. (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duygusal Zekâ Açısından İncelenmesi”. *İlköğretim Online*, 13(4), 1240-1248.

- Özgür, Ö. (2010). Televizyonda yayınlanan kadın programlarında toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özkan, D. (2014). “Modern Sosyal Hayatta Kadının Toplumsal Cinsiyetinin ve Rollerinin Dönüşümü: Geleneğe Karşı Modernite”. *Electronic Turkish Studies*, 9(2).
- Özveren, A. D., & Dama, Ö. Ü. N. (2010). “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Dair Mevcut Durum Algısı”. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 13(1), s. 107-122.
- Pehlivan, P. V. (2017). “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(31), 497.
- Peker, A. E., & Kubar, Y. (2012). “Türkiye’de Kırsal Kesimde Kadın İstihdamına Genel Bir Bakış”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), s. 173-188.
- Polat, S. (2010). *Eğitimde ve Sınıf İçi Süreçlerde Cinsiyetçi Yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, S. (2018). *Bir Eşitsizlik Nosyonu Olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Akraba Evliliğinde Kadının Konumu, Karadeniz Teknik Üniversitesi 2. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkileri Kongresi Tam Metin Kitabı*. s. 255-256, Trabzon.
- Ptacek, J. T., Smith, R. E., ve Zanas, J. (1992). “Gender, Appraisal, and Coping: A Longitudinal Analysis”. *Journal of Personality*, 60(4), s. 747-770.
- Rosario, M., Shinn, M., Morch, H., & Carol, B. H. (1988). “Gender Differences in Coping And Social Supports: Testing Socialization and Role Constraint Theories”. *Journal of Community Psychology*, 16, s. 55-69.
- Sakallı Uğurlu, N. (2003). “Cinsiyetçilik: Kadınlara ve Erkeklerle İlişkin Tutumlar ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6(11).
- Sancar, S. (2011). *Erkeklik: İmkansız İktidar*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Saraç, S. (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yanılsamaları* (1. Baskı), Atılım Üniversitesi Yayınları: Ankara.

- Savcı, M., Aysan, F. (2014). “Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Stres Düzeyi ile Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki”, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, s. 44-56.
- Savran, G. A. (2019). *Beden Emek Tarih: Diyalektik Bir Feminizm İçin*. Dipnot Yayınları: Ankara.
- Sayer, H. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Soylu, Y. (2018). Boşanmış Kadınlarda Psikolojik Sağlamlığı Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(49), 81-100.
- Steinhardt, M., Dolbier, C. (2008). “Evaluation of a Resilience Intervention to Enhance Coping Strategies and Protective Factors and Decrease Symptomatology”. *Journal of American College Health*, 56(4), s. 445–453.
- Sülemiş, İ., Dönmez, L. (2017). “Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Kadın Personelin Stresle Başa Çıkma Tarzları”. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 3(1), s. 41-48.
- Şahin, N. H., Durak, A. (1995). “Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite Öğrencileri İçin Uyarlanması”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), s. 56-73.
- Şaşman Kaylı, D. (2016). *Feminist Politika Çerçevesinde Sosyal Politika ve Sosyal Hizmete Bir Bakış*. Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri. Nika Yayınları: Ankara.
- Şengül, S. & Baykan, H. (2013). Zihinsel Engelli Çocukların Annelerinde Depresyon, Anksiyete ve Stresle Başa Çıkma Tutumları. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 14(1), 30-39.
- Tanyeri, E. (2016). *23 Yaş ve Üzeri Heteroseksüel ve Homoseksüel Bireylerin Erken Dönem Uyumsuz Şemalarının İlişkilerde Yükleme Tarzları ve Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taş, G. (2016). “Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri”. *Akademik Hassasiyetler*, 3(5).
- Tel, H., & Uzun, S. (2003). İntihar Girişimi ile Acil Servise Başvuran Hastaların Sosyal Destek ve Stresle Baş Etme Durumları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 151-158.

- Temel, A., Yakın, M., Misci, S. (2006). “Örgütsel Cinsiyetlerin Örgütsel Davranışa Yansımaları”. *Yönetim ve Ekonomi*, 13(1).
- Terzi, Ş. (2006). “Kendini Toparlama Gücü Ölçeği’nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (26), s. 77-84.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde Mutluluk ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlık ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- TNSA (2018). *Kadınların Temel Özellikleri*. Erişim: 5 Aralık 2022, http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
- Tu, S. ve Chang, Y. (2000). *Women’s and Men’s Gender Role Attitudes in Coastal China and Taiwan*. Paper Presented for East Asian Labor Markets Conference at Yonsei University, Seoul Korea.
- Tutar, H. (2000). *Kriz ve Stres Ortamında Yönetim*. Hayat Yayıncılık: İstanbul.
- Türküm, A. S. (2002). “Stresle başa çıkma ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(18), 25-34.
- Uluocak, Ş., Gökulu G., Bilir, O., E. Karacık, N., Özbay, D., (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*. Paradigma Akademi Yayınları: Ankara.
- Ungar, M. (2008). “Resilience Across Cultures”. *British Journal of Social Work*, 38, s. 218-235.
- Ural, A. P. (2021). *Sosyoloji Bölümü Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Evlilik Rol Beklentileri ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Üner, S. (2008). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: Ankara.

- Vanderpol, M. (2002). "Resilience: a Missing Link in our Understanding of Survival". *Harvard Review of Psychiatry*, 10(5), s. 302-306.
- Varırcıer, Ş. E. (2019). *Yetişkin Psikolojik Sağlamlığı Üzerine Bir İnceleme: Algılanan Ebeveyn Tutumu, Kontrol Odağı, Algılanan Sosyal Destek ve Stresle Başa Çıkma Stilleri*. Yüksek Lisans Tezi, İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Vatandaş, C. (2007). "Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı". *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), s. 29-56.
- Vatansever Bayraktar, H., Yılmaz, K. Ö. (2016). "Sınıf öğretmenlerinin çatışma çözme becerileri ile stresle başa çıkma becerileri arasındaki ilişki". *Turkish Studies*, (11)3, 2333-2354.
- Vefikuluçay, A. G. D., Zeyneloğlu, A. G. S., Eroğlu, K., & Taşkın, L. (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları". *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 26-38.
- Watson, S. B., Goh, Y., Sawang, S. (2011). "Gender Influences on The Work-Related Stress-Coping Process". *Journal of Individual Differences*, 32(1), 39-46.
- WEF (2022). *Global Gender Gap Report 2022*. Erişim: 3 Aralık 2022, https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf.
- Yaşar, M. R. (2007). "Depresyonun Kadınlaşması". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), s. 251-281.
- Yaşın Dökmen, Z. (2003). Çalışma Durumları Farklı Üç Grup Kadında Ruh Sağlığı, Kontrol Odağı İnancı ve Cinsiyet Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 111-124.
- Yaşın Dökmen, Z. (2022). *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yaylı, D., Kitiş Çınar, E. (2014). "Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Görsellerinde Toplumsal Cinsiyet". *Electronic Turkish Studies*, 9(5).
- Yazıcı Çelebi, G. (2021). Kadınların Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mavi Atlas*, 9(1), 132-146.

- Yıldırım, Ş. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet. Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri*. Nika Yayınevi: Ankara.
- Yılmaz, M. F. (2014). *Erişkin Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rolü ile Cinsel Doyumun İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, C. (2019). *Toplumsal Cinsiyet Algısının Kadınların Çalışma Yaşamı Üzerindeki Etkileri: Artvin Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Yurtsever, K. (2011). *İlköğretim II. Kademe Öğretmenlerinin Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Roller*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zeybekoğlu Dünder, Ö. (2102). “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Televizyon Reklamlarına Yansıması”. *ETHOS, Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 5 (1), s. 121- 136.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zülküf, KARA., Gürhan, N. (2013). “Eşit/sizliğin Tarafı Olmak: Mardin'de Toplumsal Cinsiyet Algısı”. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), s. 65-92.

EKLER
EK 1. ANKET FORMU

Değerli katılımcılar, sizi Melike GÜNAY TURAN tarafından yürütülen “Çalışan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algılarının, Psikolojik Sağlık Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Yöntemleriyle Olan Etkileşimi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının kadınların psikolojik sağlıkları üzerindeki etkilerini ve sorunların çözümünde kullandıkları yöntemlerin değişip değişmediğini demografik bulgular doğrultusunda incelemektir. Form Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Stresle Başa Çıkma Yöntemleri Ölçeği olarak 3 bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmaya sizden tahminen 30 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır. Değerli katkılarınız için teşekkürler.

Araştırmacının E- Posta Adresi:

Telefon numarası:

Demografik Sorular			
Yaş aralığı	☐ 25-34 yaş	☐ 35-44 yaş	☐ 45-55 yaş
Medeni Hal		☐ Bekar	☐ Evli
Ebeveyn Olma Durumu		☐ Evet	☐ Hayır
Doğum Yeri	☐ Köy	☐ İlçe	☐ İl
Eğitim Durumu	☐ En fazla Ortaöğretim	☐ Lisans	☐ Yüksek Lisans
Aylık Gelir	☐ En fazla 6000TL	☐ 6001-10000 TL arası	☐ 10001 TL ve üstü

EK 2. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ

Lütfen, aşağıdaki ifadelerin, düşüncelerinizi ne ölçüde yansıttığını “1-tamamen <u>katılmıyorum</u> ”, “2- <u>katılmıyorum</u> ”, “3-kararsızım “4-katılıyorum”, “5-tamamen katılıyorum” seçeneklerinden bir tanesini işaretleyerek belirtiniz.	Tamamen <u>Katılmıyorum</u>	<u>Katılmıyorum</u>	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.					
2. Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.					
3. Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.					
4. Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.					
5. Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.					
6. Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.					
7. Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.					
8. Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.					
9. Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.					
10. Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.					
11. Kadınlar yönetici olabilir					
12. Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.					
13. Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.					
14. Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.					
15. Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.					
16. Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.					
17. Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.					
18. Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.					
19. Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.					
20. Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.					
21. Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.					
22. Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.					

	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
23. Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.					
24. Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.					
25. Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.					

EK 3. KISA PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ

Lütfen, aşağıdaki ifadelerin, kendiniz ile ilgili duygu ve düşünceleri ne ölçüde yansıttığını “1-hiç uygun değil”, “2-uygun değil”, “3-biraz uygun”, “4-uygun”, “5-tamamen uygun” seçeneklerinden bir tanesini işaretleyerek belirtiniz.	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1. Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.					
2. Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.					
3. Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.					
4. Kötü bir şeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.					
5. Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.					
6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.					

EK 4. STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARI ÖLÇEĞİ

Lütfen, aşağıdaki ifadelerin, kendiniz ile ilgili durumu ne ölçüde yansıttığını “1-hiç uygun değil”, “2-uygun değil”, “3-uygun”, “4-tamamen uygun” seçeneklerinden bir tanesini işaretleyerek belirtiniz.	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Tamamen Uygun
BİR SIKINTIM OLDUĞUNDA...				
1- Kimsenin bilmesini istemem.				
2- İyimser olmaya çalışırım.				
3- Bir mucize olmasını beklerim.				
4- Olayları büyütmeyip, üzerinde durmamaya çalışırım.				
5- Başa gelen çekilir diye düşünürüm.				
6- Sakin kafayla düşünmeye, öfkelenmemeye çalışırım.				
7- Kendimi kapana sıkışmış gibi hissedirim.				
8- Olayın/olayların değerlendirmesini yaparak en iyi kararı vermeye çalışırım.				
9- İçinde bulunduğum kötü durumu kimsenin bilmesini istemem.				
10- Ne olursa olsun direnme ve mücadele etme gücünü kendimde bulurum.				
11- Olayları kafama takıp, sürekli düşünmekten kendimi alamam.				
12- Kendime karşı hoşgörülü olmaya çalışırım.				
13- İş olacağına varır diye düşünürüm.				
14- Mutlaka bir yol bulabileceğime inanır, bunun için uğraşırım.				
15- Problemin çözümü için adak adarım.				
16- Her şeye yeniden başlayacak gücü kendimde bulurum.				
17- Elimden hiçbir şeyin gelmeyeceğine inanırım.				
18- Olaydan/olaylardan olumlu bir şey çıkarmaya çalışırım.				
19- Her şeyin istediğim gibi olamayacağına inanırım.				
20- Problemi/Problemleri adım adım çözmeye çalışırım.				
21- Mücadeleden vazgeçerim.				

BİR SIKINTIM OLDUĞUNDA...	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Tamamen Uygun
22- Sorunun benden kaynaklandığını düşünürüm.				
23- Hakkımı savunabileceğime inanırım.				
24- Olanlar karşısında “kaderim buymuş” derim.				
25- “Keşke daha güçlü olsaydım.” diye düşünürüm.				
26- Bir kişi olarak iyi yönde değiştiğimi ve olgunlaştığımı hissedirim.				
27- “Benim suçum ne” diye düşünürüm.				
28- “Hep benim yüzümden oldu” diye düşünürüm.				
29- Sorunun gerçek nedenini anlayabilmek için başkalarına danışırım.				
30- Bana destek olabilecek kişilerin varlığını bilmek beni rahatlatır.				

EK 5. ETİK KURUL İZİNİ

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu

Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2200106807

27.05.2022

Konu : Başvuru İncelenmesi

Sayın Melike GÜNAY TURAN

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2022-YÖNP-0440 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 26.05.2022 tarih ve 11/29 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR 29- Sorumlu yürütücülüğünü **Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ŞEVİK**'in yaptığı ve proje araştırmacısı **Melike GÜNAY TURAN** tarafından gerçekleştirilen “Çalışan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algılarının, Psikolojik Sağlık Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Yöntemleriyle Olan Etkileşimi” başlıklı araştırmanın, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: TAP7CCA

Belge Takip Adresi: dogrulama.comu.edu.tr

Adres: Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Çanakkale

Bilgi için :

Emine Ateş

Telefon No: (0 286) 2180018

Faks No:

Fen Bilimleri Enstitüsü Etik

e-Posta:

İnternet Adresi: <https://www.comu.edu.tr>

Telefon No:

(0 286) 2180018 - 1040

Kep Adresi: comu@hs01.kep.tr

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad :

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Ön Lisans Öğrenimi :

(İkinci Üniversite)

Bildiği Yabancı Diller :

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Bildiriler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl:

İLETİŞİM

E-posta Adresi :

ORCID :

